

Boverket

Myndigheten för samhällsplanering,
byggande och boende

PBL kunskapsbanken

– en handbok om plan- och bygglagen

Redovisning av tillämpningen av Plan- och bygglagstiftningen 2018

2020-03-06

Innehåll

4	Uppföljning av plan- och bygglagstiftningens tillämpning
7	Statistik
9	Statistik översiktsplanering
11	Möjligen har antalet aktualitetsprövningar ökat
13	Synpunkter på att riksintressen inte tillgodoses
15	Antagande av översiktsplan
20	Indikation om att fler kommuner arbetar med ändringar
24	Statistik detaljplanering
26	Fortsatt flest positiva planbesked
29	Ett fåtal planeringsbesked har lämnats
31	Flest detaljplaner i större städer
37	Fortsatt låg andel överprövningar av detaljplaner
39	Få överklagade detaljplaner upphävs
43	Fortsatt få områdesbestämmelser
45	Andelen miljöbedömningar fortsätter öka
47	Strandskydd
49	Statistik lov och byggande
51	Ärenden om lov, besked och anmälan
55	Överklagade beslut om lov och besked
58	Överprövade lov och förhandsbesked
60	Länsstyrelsens handläggningstider för överklagade lovärenden
64	Boverkets byggregler
67	Besiktning av hissar och andra motordrivna anordningar
74	Kontrollansvariga
75	Statistik tillsyn
77	Boverkets och länsstyrelsernas tillsynsvägledning
80	Ärenden om tillsyn
87	Riktlinjer för markanvisning
90	En samlad strategi för arkitektur
92	Öppna data

95	Uppföljningsteman
97	Tema hantering av artskydd i detaljplaner
102	Tema elektronisk kommunikation i planeringen
106	Tema god form-, färg- och materialverkan
110	Tema uppföljning tillfälliga anläggningsboenden
117	Tidigare uppföljning

Uppföljning av plan- och bygglagstiftningens tillämpning

Boverket har årligen i uppdrag att följa hur tillämpning och vägledning av plan- och bygglagstiftningen och tillsynsarbetet utvecklas. Uppföljningen riktar sig främst till regeringen, länsstyrelser och kommuner, men även till andra som är intresserade av att följa aktuella tendenser kring tillämpningen inom plan- och byggområdet i landet. Här redovisas en samlad bild av utvecklingen under 2018.

Enligt 8 kapitlet 19 § plan- och byggförordningen, PBF, och regleringsbrevet ska Boverket följa upp och analysera samt regelbundet sammanställa erfarenheterna från plan- och bygglagen, PBL, och föreskrifter som har meddelats i anslutning till lagen. Boverket ska också enligt 8 kapitlet 17 § PBF regelbundet sammanställa erfarenheterna från kommunernas tillsynsarbete samt länsstyrelsernas och Boverkets tillsynsarbete och tillsynsvägledning.

Uppföljningen rapporteras årligen på våren till regeringen och i samband med det publiceras resultatet på PBL kunskapsbanken tillsammans med öppna data.

I menyn hittar du den fullständiga redovisningen av årets PBL-uppföljning uppdelat i rubrikerna Statistik och Uppföljningsteman. Du hittar tidigare års rapportering under rubriken Tidigare uppföljning. Under Relaterad information finns direktlänk till öppna data.

Så här går PBL-uppföljningen till

Underlaget till PBL-uppföljningen hämtas till stor del från Boverkets årliga plan- och byggenkäter som besvaras av länsstyrelser och kommuner.

Länsstyrelserna besvarar plan- och byggenkätens frågor som rör tillämpningen av plan- och bygglagens regler om översiktsplanering, detaljplanering, lov och byggande och tillsyn. Länsstyrelserna kodar inkomna ärenden enligt en särskild kodmall som länsstyrelserna och Boverket kommit fram till gemensamt. Beroende på frågetyp redovisar länsstyrelserna svar på läns- eller kommunnivå.

I plan- och byggenkäten återrapporterar länsstyrelserna även särskilda temauppföljningar som regeringen bestämt genom uppdrag i regleringsbrevet. För 2018 har länsstyrelserna haft i uppdrag att redovisa kommunernas tillämpning av bestämmelsen om skyldigheten att ta hänsyn till behovet av elektronisk kommunikation i översikts- och detaljplanarbetet enligt 2 kap. 5 § första stycket 3 och 3 kap. 4 § i plan- och bygglagen. Länsstyrelserna har också haft i uppdrag att följa upp och redovisa hur kommunerna tillämpar kravet på att en byggnad ska ha en god form-, färg- och materialverkan (8 kap. 1 § 3 plan- och bygglagen). Länsstyrelserna har vidare haft i uppdrag att

följa upp och redovisa hur bestämmelserna i PBF (3 kap. 27–29 §§ plan- och byggförordningen) med avseende på vissa undantag från de ordinarie utformnings- och egenskapskraven för så kallade tillfälliga anläggningsboenden, samt Boverkets föreskrifter och allmänna råd i anslutning till dessa (BFS 2016:5), tillämpas av kommunerna. Detta var uppdrag 44 och 45 i länsstyrelsernas regleringsbrev för 2018.

Utöver plan- och byggenkäten har länsstyrelserna besvarat en särskild enkät gällande handläggningstider för överklagade lov. Detta är länsstyrelsernas återrapportering av uppdrag 47 i regleringsbrevet för 2018. Läs mer om Boverkets och Länsstyrelsernas regleringsbrev för 2018 under Relaterad information.

Kommunerna besvarar årligen plan-, bygg- och tillsynsenkäten. I enkäten fångas ärenden upp som inte når länsstyrelserna. Det handlar till exempel om antal planbesked, inkomna och avgjorda ärenden om lov, besked och anmälan samt kommunernas arbete med tillsyn.

Boverket har även skickat en enkät till mark- och miljödomstolarna, MMD, samt till Mark- och miljööverdomstolen, MÖD, för att få underlag kring överklagade detaljplaner under 2018, eftersom MMD sedan 1 juni 2016 är första instans för överklagande av detaljplaner och områdesbestämmelser.

Osäkerheter i underlaget

För 2018 har alla 21 länsstyrelser och 256 av de 290 kommunerna besvarat hela eller delar av enkäterna. Trots att 100 procent av länsstyrelserna och 88 procent av kommunerna svarat på enkäterna, har Boverket uppmärksammat en del brister i underlaget. Detta gäller dels länsstyrelsernas kodning av sina ärenden och dels kommunernas svar. Kommunernas enkät är frivillig att besvara och därför varierar det år från år hur många och vilka kommuner som svarar. Det går därför inte att för alla frågor göra länsvisa jämförelser eller jämförelser mellan olika år. I 2018 års statistik saknas enkätsvar från exempelvis Göteborg, Härryda, Haninge, Norrtälje, Värmdö och Västerås.

Fyra av de fem mark- och miljödomstolarna har svarat på enkäten om överklagade detaljplaner och områdesbestämmelser, vilket innebär att statistiken inte är heltäckande och därmed endast kan ge en indikation på utvecklingen under 2018.

Sammantaget gör detta att det finns en viss osäkerhet över hur väl de inkomna enkätsvaren speglar verkligheten och kring kvaliteten på de svar som kommit in. Statistiken bör därför ses som en indikation på den utveckling som skett under året.

Ett utvecklingsarbete pågår på Boverket för att förbättra och göra uppföljningen mer tillförlitlig inför nästa rapportering

RELATERAD INFORMATION

På Boverket

[Öppna data \[sv/PBL-kunskapsbanken/Allmant-om-PBL/uppfoljning/Statistik/oppna-data/\]](#)

På andra webbplatser

[Plan- och bygglag \(2010:900\) på Sveriges riksdags webbplats \[http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Plan--och-bygglag-2010900_sfs-2010-900/?bet=2010:900\]](#)

[Plan- och byggförordning \(2011:338\) på Sveriges riksdags webbplats \[http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Plan--och-byggforordning-2011_sfs-2011-338/?bet=2011:338\]](#)

[Boverkets regleringsbrev 2018 \[https://www.esv.se/statsliggaren/regleringsbrev/?RBID=19049\]](#)

[Länsstyrelsernas regleringsbrev 2018 \[https://www.esv.se/statsliggaren/regleringsbrev/?RBID=18696\]](#)

Statistik

Boverket sammanställer årligen statistik över den utveckling som skett inom tillämpningen av plan- och bygglagstiftningens regler. Här kan du ta del av statistik för översiktsplanering, detaljplanering, lov och byggande, tillsyn samt markanvisning.

Varje år handlägger kommuner och länsstyrelser ett stort antal ärenden i olika skeden av plan- och bygglagens processer för planering och byggande. Uppgifter om antal ärenden av olika slag samlas årligen in via Boverkets plan- och byggenkäter som besvaras av länsstyrelser och kommuner. Ta del av Boverkets sammanställningar av statistiken under respektive rubrik.

All statistik som använts för att ta fram de kartor och diagram som visas på sidorna finns även tillgänglig som öppna data. Här finns svaren på alla kvantitativa frågor som ställts i de olika enkäterna samlade och uppdelade efter län alternativt kommun.

Osäkerheter i underlaget

För 2018 har alla 21 länsstyrelser och 256 av de 290 kommunerna besvarat hela eller delar av enkäterna. Trots att 100 procent av länsstyrelserna och 88 procent av kommunerna svarat på enkäterna, har Boverket uppmärksammat en del brister i underlaget. Detta gäller dels länsstyrelsernas kodning av sina ärenden och dels kommunernas svar. Kommunernas enkät är frivillig att besvara och därför varierar det år från år hur många och vilka kommuner som svarar. Det går därför inte att för alla frågor göra länsvisa jämförelser eller jämförelser mellan olika år.

Mark- och miljööverdomstolen samt fyra av de fem mark- och miljödomstolarna har svarat på enkäten om överklagade detaljplaner. Eftersom inte alla domstolarna har svarat är statistiken inte heltäckande och kan därmed endast ge en indikation på utvecklingen under 2018.

Sammantaget gör detta att det finns en viss osäkerhet över hur väl de inkomna enkätsvaren speglar verkligheten och kring kvaliteten på de svar som kommit in. Statistiken bör därför ses som en indikation på den utveckling som skett under året.

Ett utvecklingsarbete pågår på Boverket för att förbättra och göra uppföljningen mer tillförlitlig inför nästa rapportering.

RELATERAD INFORMATION

På Boverket

[Öppna data \[/sv/PBL-kunskapsbanken/Allmant-om-PBL/uppfoljning/Statistik/oppna-data/\]](#)

På andra webbplatser

[Plan- och bygglag \(2010:900\) på Sveriges riksdags webbplats](#)
[\[http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Plan--och-bygglag-2010900_sfs-2010-900/?bet=2010:900\]](http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Plan--och-bygglag-2010900_sfs-2010-900/?bet=2010:900)

[Plan- och byggförordning \(2011:338\) på Sveriges riksdags webbplats](#)
[\[http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Plan--och-byggforordning-2011_sfs-2011-338/?bet=2011:338\]](http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Plan--och-byggforordning-2011_sfs-2011-338/?bet=2011:338)

Statistik översiktsplanering

För att ge en samlad bild över hur plan- och bygglagstiftningens regler om översiktsplanering tillämpas sammanställer Boverket varje år statistik om den utveckling som skett under det gångna året.

Här redovisas Boverkets sammanställning av enkätsvaren om översiktsplanering gällande 2018. Uppgifterna har samlats in genom Boverkets årliga plan- och byggenkät som besvarats av länsstyrelserna. Enkäten behandlar både länsstyrelsernas och kommunernas arbete med översiktsplanering.

Osäkerheter i underlaget

För 2018 har alla 21 länsstyrelser besvarat enkäterna, däremot har ett par länsstyrelser inte svarat på alla frågor. Dessutom har Boverket noterat att beslut om översiktsplanens aktualitet inte alltid skickas till Boverket eller länsstyrelserna. Boverket har uppmärksammat en hel del brister i underlaget vilket är ett årligt återkommande problem.

Ett utvecklingsarbete pågår på Boverket för att förbättra och göra uppföljningen mer tillförlitlig inför nästa rapportering.

RELATERAD INFORMATION

På Boverket

[Öppna data \[/sv/PBL-kunskapsbanken/Allmant-om-PBL/uppfoljning/Statistik/oppna-data/\]](#)

På andra webbplatser

[Plan- och bygglag \(2010:900\) på Sveriges riksdags webbplats](#)
[\[http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Plan--och-bygglag-2010900_sfs-2010-900/?bet=2010:900\]](#)

[Plan- och byggförordning \(2011:338\) på Sveriges riksdags webbplats](#)
[\[http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Plan--och-byggforordning-2011_sfs-2011-338/?bet=2011:338\]](#)

Möjligen har antalet aktualitetsprövningar ökat

Länsstyrelserna levererar fortfarande långt fler sammanfattande redogörelser än vad kommunerna verkar genomföra aktualitetsprövningar. Bilden av hur många kommuner som prövar översiktsplanens aktualitet är fortfarande oklar eftersom Boverket har noterat att beslut om översiktsplanens aktualitet inte alltid skickas till Boverket eller länsstyrelserna.

Antalet sammanfattande redogörelser konstant

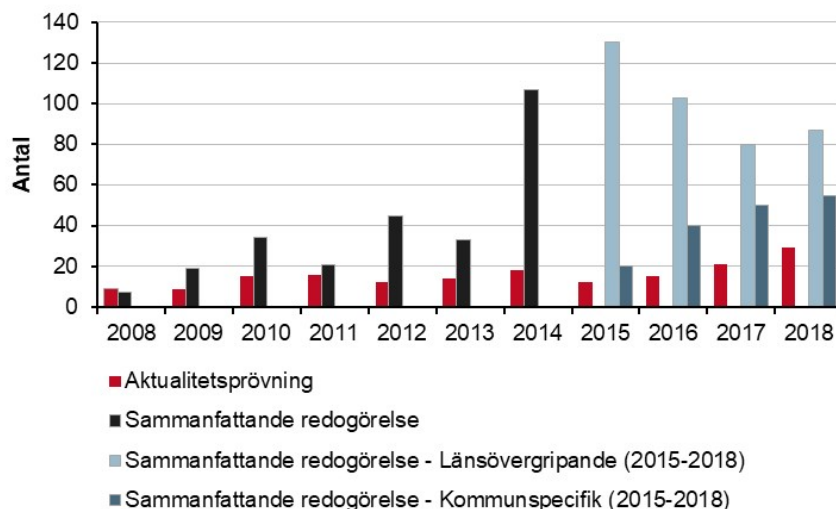
55 kommuner har fått kommunspecifika sammanfattande redogörelser från länsstyrelserna under 2018. Länsstyrelserna i Jönköping, Uppsala, Södermanland, Västerbotten och Västra Götaland har tagit fram länsövergripande redogörelser.

45 av de 80 kommuner som inte har fått en kommunspecifik redogörelse, utan enbart en länsövergripande, under 2018 kommer enligt länsstyrelserna att få en sådan under innevarande mandatperiod. I resterande kommuner planeras 101 kommuner få en redogörelse under innevarande mandatperiod, 7 kommuner i början av nästa mandatperiod och 3 i slutet av perioden. För 123 kommuner finns det ingen planerad tidpunkt. För 56 kommuner har länsstyrelserna inte avgett något svar.

Möjlig ökning av antalet aktualitetsprövningar

Enligt 2 kapitlet 7 § plan- och byggförordningen ska beslut om översiktsplanens aktualitet skickas till länsstyrelserna och Boverket. Boverket och länsstyrelserna får fortfarande in få aktualitetsprövningar och därför är det oklart vilka frågeställningar prövningarna innehåller och vilken betydelse den sammanfattande redogörelsen har.

År 2018 fick länsstyrelserna in beslut om aktualitet från 29 kommuner. Det kan förefalla som att verksamheten med aktualitetsprövningar ökat något de senaste två åren, men det kan också handla om att kommunerna i högre grad än tidigare skickar in besluten till länsstyrelserna. Uppgifterna är fortfarande osäkra. Totalt gjordes det prövningar av översiktsplanens aktualitet i 60 kommuner under förra mandatperioden.

Antal sammanfattande redogörelser och aktualitetsprövningar år 2008-2018
Källa: Länsstyrelsernas svar på Boverkets plan- och byggenkät 2018. Klicka på bilden för att se den i större format. Illustration: Boverket

RELATERAD INFORMATION

På Boverket

[Öppna data \[sv/PBL-kunskapsbanken/Allmant-om-PBL/uppfoljning/Statistik/oppna-data/\]](#)

På andra webbplatser

[Plan- och bygglag \(2010:900\) på Sveriges riksdags webbplats \[http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Plan--och-bygglag-2010900_sfs-2010-900/?bet=2010:900\]](#)

[Plan- och byggförordning \(2011:338\) på Sveriges riksdags webbplats \[http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Plan--och-byggforordning-2011_sfs-2011-338/?bet=2011:338\]](#)

Synpunkter på att riksintressen inte tillgodoses

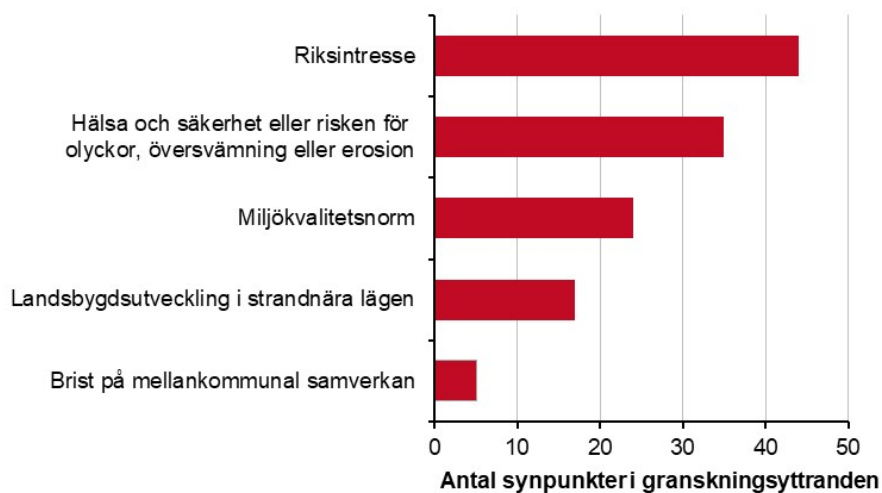
Under 2018 har antalet granskningsyttranden för kommunomfattande översiktsplaner nästan fördubblats och även granskningsyttranden för tillägg till översiktsplan har ökat. Länsstyrelserna ska i sina granskningsyttranden ange om de anser att översiktsplanen inte tillgodoser de aspekter som finns angivna i 3 kap. 16 § plan- och bygglagen. Länsstyrelsens synpunkter på förslagen till översiktsplan gäller främst riksintressen, vilket det även gjorde 2017.

Länsstyrelserna har lämnat 93 granskningsyttranden under 2018, vilket är en ökning med 31 procent från året innan. Framför allt är det en ökning av granskningsyttranden för kommunomfattande översiktsplan som nästan fördubblats till totalt 49 stycken. Resterande 44 granskningsyttranden är 26 stycken angående en geografiskt avgränsad del av kommunen och 18 stycken för tillägg till översiktsplan.

Länsstyrelserna har inga synpunkter på förslag till översiktsplan i 23 av de 93 granskningsyttrandena. I de fall där länsstyrelsen har synpunkter gäller en övervägande andel av granskningsyttrandena fler än en överprövningsgrund som länsstyrelsen inte anser är tillgodosedd i kommunernas förslag till översiktsplan.

Det är framför allt riksintressen som länsstyrelserna bedömer inte tillgodoses i kommunernas förslag till översiktsplan. Riksintressen har föranlett synpunkter på förslagen till översiktsplan i 44 stycken av granskningsyttrandena vilket motsvarar 47 procent av de granskade planerna. För 2018 toppas listan av riksintressen som inte tillgodoses av kulturmiljövård, totalförsvaret, naturvård, kommunikationer och friluftsliv. Strax efter ligger riksintressen enligt 4 kap. miljöbalken och Natura 2000.

När det gäller övriga överprövningsgrunder ansåg länsstyrelsen att hälsa och säkerhet inte var tillgodosett i 35 av planerna. Det är framför allt risk för översvämning och risk för människors hälsa som inte har tillgodosetts i tillräcklig grad. I 24 av översiktsplanerna följs inte miljökvalitetsnormerna och i 2/3 av dem gäller det miljökvalitetsnorm för vatten. För landsbygdsutveckling i strandnära läge har länsstyrelserna synpunkter i 17 av planerna men för mellankommunal samverkan är det endast i 5 fall som länsstyrelsen har haft synpunkter.

Fördelning av länsstyrelsernas synpunkter i granskningsyttranden över kommunomfattande översiktsplan och över ändringar av översiktsplan år 2018. Indelningen är gjord enligt de grunder som anges i 3 kap 16 § plan- och bygglagen. Källa: Länsstyrelsernas svar på Boverkets plan- och byggenkät 2018. Klicka på bilden för att se den i större format. Illustration: Boverket

RELATERAD INFORMATION

På Boverket

[Öppna data \[sv/PBL-kunskapsbanken/Allmant-om-PBL/uppfoljning/Statistik/oppna-data/\]](#)

På andra webbplatser

[Plan- och bygglag \(2010:900\) på Sveriges riksdags webbplats \[http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Plan--och-bygglag-2010900_sfs-2010-900/?bet=2010:900\]](#)

[Plan- och byggförordning \(2011:338\) på Sveriges riksdags webbplats \[http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Plan--och-byggforordning-2011_sfs-2011-338/?bet=2011:338\]](#)

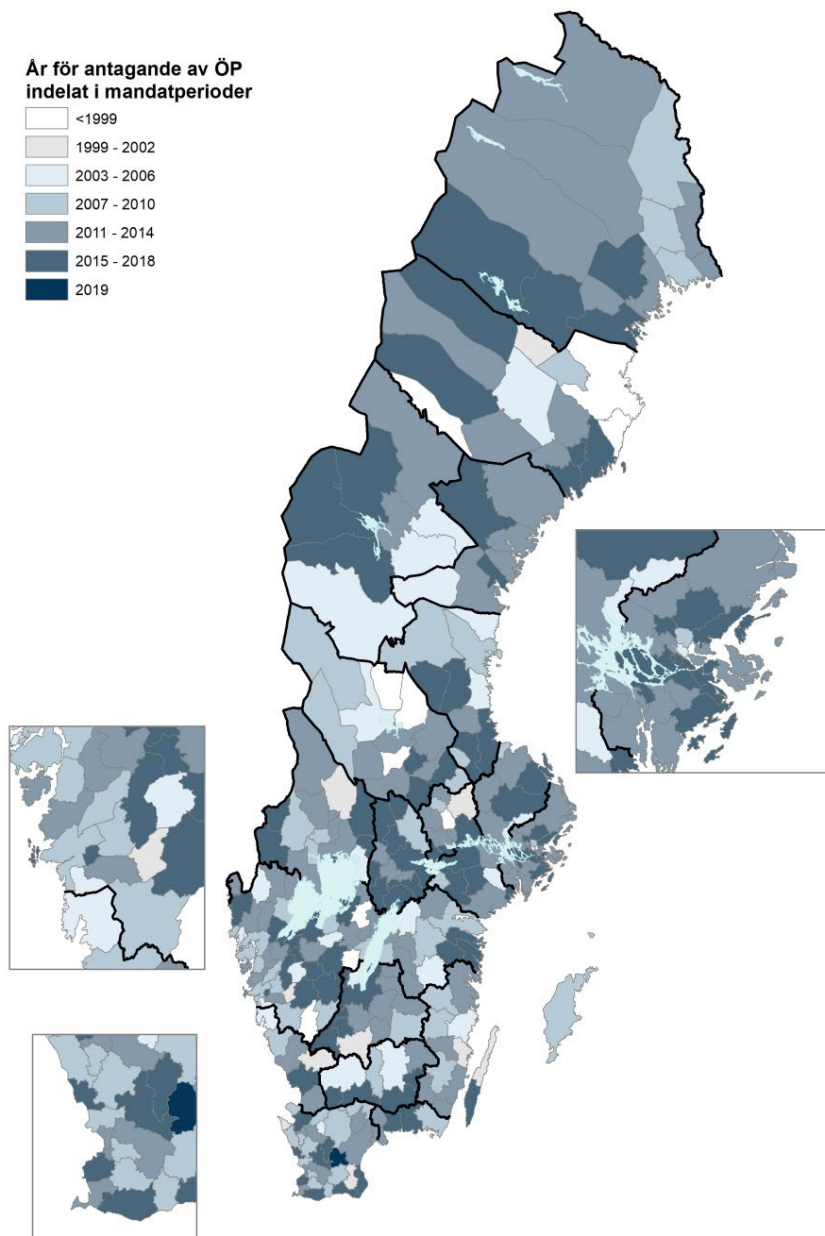
Antagande av översiktsplan

Antalet kommunomfattande översiktsplaner som vann laga kraft under år 2018 mer än fördubblades jämfört med året tidigare. Det var även ett stort antal planer som aktualitetsförklarades. Majoriteten av kommunerna med en plan från 1990-talet är i full gång med att ta fram ny översiktsplan.

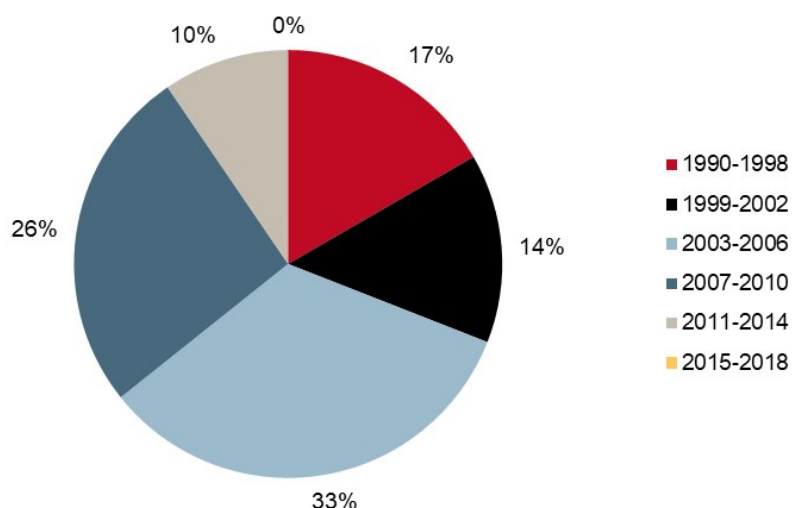
År 2018 vann 42 kommunomfattande översiktsplaner laga kraft vilket är 23 fler än året innan. 8 av dessa 42 ersatte en plan från 1990-talet.

Av de nu gällande översiktsplanerna är 66 procent antagna inom de två senaste mandatperioderna (år 2011-2018).

Majoriteten av de tio kommuner som fortfarande har en plan från 1990-talet arbetar med att ta fram en ny.

Översiktsplanernas ålder per kommun, 1990-2018 Källa: Länsstyrelsernas svar på Boverkets plan- och byggenkät 2018. Klicka på bilden för att se den i större format. Illustration: Boverket

Procentuell fördelning av tidigare år för antagande för de översiktsplaner som vann laga kraft år 2018 (42st) Källa: Länsstyrelsernas svar på Boverkets plan- och byggenkät 2018. Klicka på bilden för att se den i större format.

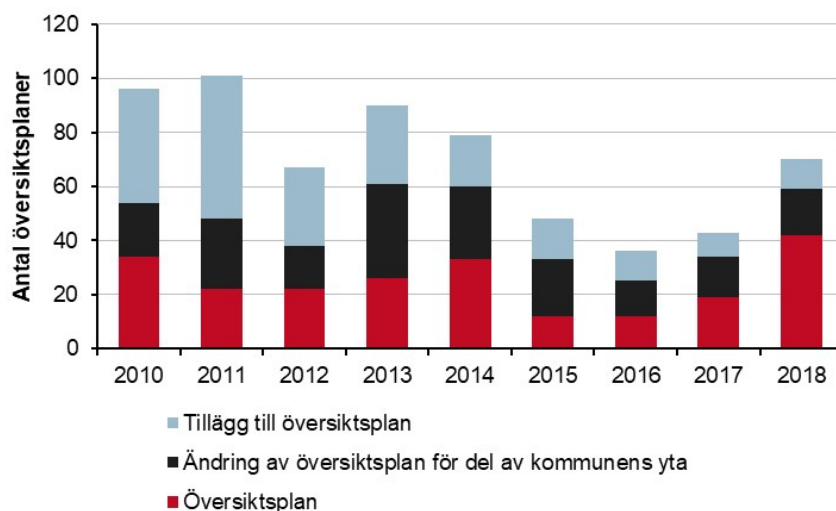
Illustration: Boverket

Boverket bedömer att det pågår ett mycket omfattande översiktsplanearbete i landets kommuner. Det har varit en tydlig ökning av antalet översiktsplaner som vunnit laga kraft under det gångna året. Boverkets uppföljning visar att det tar tid, ibland ett par år, innan kommunen har arbetat fram ett förslag att ställa ut. För den mindre och medelstora kommunen är resursfrågan avgörande för hur översiktsplaneringen fungerar. Många gånger saknas tillräckliga resurser för arbetet med den översiktliga planeringen.

Variation i antal antagna planer och deras inriktningar

Antalet antagna planer varierar från år till år och kommunerna arbetar med olika typer av planer så som kommuntäckande, tillägg och ändringar av översiktsplanen för del av kommunens yta. Sedan början på 1990-talet då aktiviteten var stor när det gäller framtagandet av kommuntäckande planer så visar statistiken att det även antagits många kommuntäckande planer mellan åren 2010-2014, cirka 20-30 stycken per år. Under 2015 och 2016 minskade det till cirka hälften för att sedan öka något under 2017 och sedan under 2018 öka tydligt igen.

Nedan visas ett diagram över fördelningen mellan antagna kommuntäckande översiktsplaner, fördjupningar och tillägg mellan åren 2010-2018. Nedgången i antalet tillägg som antagits de senaste åren beror sannolikt på att de statliga stödinsatserna för både vindkraft och landsbygdsutveckling i strandnära lägen avslutats.

Antal antagna översiktsplaner, ändringar för del av kommunens yta och tillägg åren 2010-2018 Källa: Länsstyrelsernas svar på Boverkets plan- och byggenkät 2018. Klicka på bilden för att se den i större format. Illustration: Boverket

Statsbidrag för ökat bostadsbyggande har troligen påverkat ökningen

Mot bakgrund av de senaste årens stora befolkningsökning och därmed ett ytterligare ökat behov av bostäder har regeringen infört ett statsbidrag till kommuner för att öka bostadsbyggandet.

För att beviljas bidraget fanns bland annat som villkor att kommunen under innevarande eller föregående mandatperiod skulle ha antagit riktlinjer för bostadsförsörjningen och att kommunen under samma period skulle ha antagit en ny översiktsplan eller gjort en översyn av planens aktualitet. I detta kan finnas en av orsakerna till att både antagandet av riktlinjer för bostadsförsörjningen och arbetet med översiktsplaner har ökat de senaste åren.

Riksdagen har, i samband med beslut om statens budget för 2019, beslutat att avveckla vissa av de bostadspolitiska stöden, däribland statsbidrag för ökat bostadsbyggande. Beslutet innebär att det inte blir någon sökombgång för 2019.

RELATERAD INFORMATION

På Boverket

[Öppna data \[sv/PBL-kunskapsbanken/Allmant-om-PBL/uppfoljning/Statistik/oppna-data/\]](#)

På andra webbplatser

[Plan- och bygglag \(2010:900\) på Sveriges riksdags webbplats \[http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Plan--och-bygglag-2010900_sfs-2010-900/?bet=2010:900\]](#)

[Plan- och byggförordning \(2011:338\) på Sveriges riksdags webbplats \[http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Plan--och-byggforordning-2011_sfs-2011-338/?bet=2011:338\]](#)

Indikation om att fler kommuner arbetar med ändringar

Ändringar av översiktsplanen är redskap i en kontinuerlig översiktsplanering. Under de senaste åren har antalet antagna ändringar till översiktsplanen minskat, vilket delvis kan antas bero på att de statliga stöden för vindkraft och landsbygdsutveckling i strandnära lägen, LIS, har avslutats. Statistiken för år 2018 visar på en svag uppgång och att fler kommuner arbetar med ändringar av sin översiktsplan, främst genom tematiska tillägg.

Ändringar av översiktsplanen är verktyg i en kontinuerlig översiktsplanering. Kommunen kan genom dessa verktyg arbeta med aktuella planeringsfrågor och på så sätt hålla översiktsplanen uppdaterad. Det är dock viktigt att ändringarna av översiktsplanen arbetas in i den kommunomfattande översiktsplanen när denna uppdateras för att kommunen ska kunna ha en samlad bild över den framtida utvecklingen.

Merparten av kommunerna har en till fem ändringar av sin översiktsplan

177 kommuner har under 2018 var och en gjort upp till fem ändringar av översiktsplanen. År 2017 hade 139 kommuner gjort ändringar. Ökningen med 38 kommuner beror dock inte enbart på fler ändringar utan att det för år 2017 saknades statistik, bland annat för Skånes 33 kommuner. Denna statistik finns nu med i 2018 års statistik.

27 stycken kommuner har fler än fem ändringar för del av kommunens yta och/eller tillägg, en svag minskning sedan föregående år. För 82 av översiktsplanerna saknas det helt antagna ändringar, en svag ökning sedan 2017. Mellan åren 2016 och 2017 var det nästan en fördubbling av antalet kommuner som helt saknade ändringar av sin översiktsplan. För 2017 års statistik saknades svar för 39 kommuner, i årets statistik är det enbart för en kommun som antalet ändringar av översiktsplanen inte är angivet.

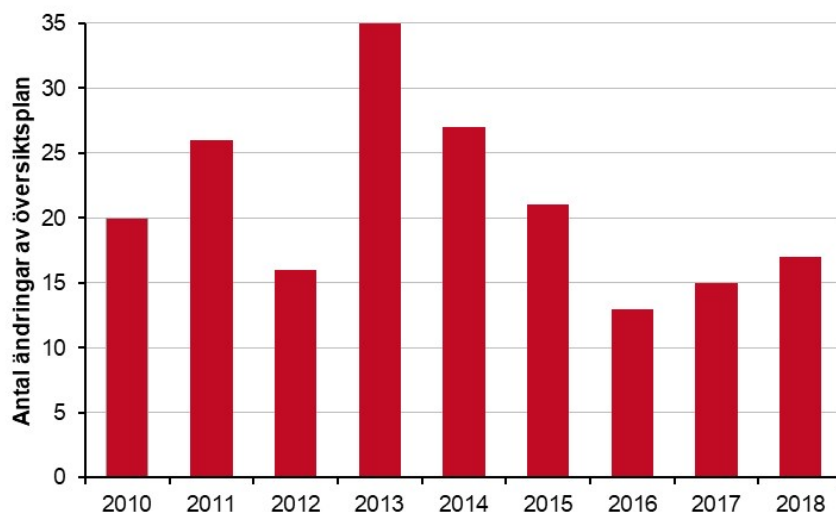
Fördjupningar gör översiktsplanen mer vägledande för efterföljande beslut

Det är vanligt att kommuner ändrar översiktsplanen i områden med exploateringstryck. En mer detaljerad fördjupning, som innehåller tydliga ställningstaganden, gör översiktsplanen mer vägledande för vidare plan- och byggprocess.

Svag uppgång för ändringar av översiktsplanen för del av kommunens yta

Under 2018 vann 17 stycken ändringar av översiktsplanen för del av kommunens yta laga kraft. Antalet laga kraftvunna ändringar har minskat sedan

2013 för att sedan 2017 visa på en svag uppgång. Uppgifter saknas dock för 51 kommuner, varav 48 kommuner ligger i Västra Götaland.

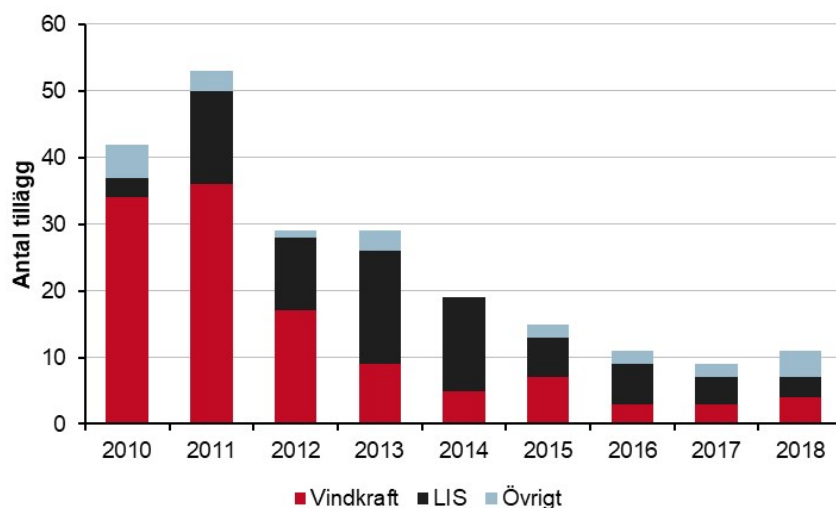
Antalet ändringar av översiktsplan för del av kommunens yta som vunnit laga kraft mellan åren 2010 till 2018. Källa: Länsstyrelsernas svar på Boverkets plan- och byggenkät 2018. Klicka på bilden för att se den i större format. Illustration: Boverket

Länsstyrelserna har under året yttrat sig över 23 stycken ändringar av översiktsplan för del av kommunens yta och 26 stycken för granskning.

En svag uppgång av tillägg och större variation bland teman

Under 2018 har 11 tillägg till översiktsplaner vunnit laga kraft, varav fyra med temat vindkraft och tre med temat LIS. För de fyra övriga tilläggen utgörs de av följande teman; grönstruktur, VA-plan, landsbygd och arkitekturstaden.

Från och med år 2013 har antalet tillägg som vunnit laga kraft minskat varje år, med en svag uppgång för år 2018. Under samtliga år är det tillägg med teman vindkraft och LIS som utgjort merparten av tilläggen. För år 2018 är tilläggen som utgör "övrigt" dock numera lika många som vindkraft. Uppgifter saknas dock för 51 kommuner, varav 49 kommuner ligger i Västra Götaland.

Antalet och temat för de tillägg till översiktsplanen som vunnit laga kraft mellan åren 2010 till 2018. Källa: Länsstyrelsernas svar på Boverkets plan- och byggenkät 2018. Klicka på bilden för att se den i större format. Illustration: Boverket

Indikation om att fler kommuner arbetar med tillägg

Statistiken visar att länsstyrelsen avgett 15 samrådsyttranden över tillägg under 2018 och att tio av dessa hade temat LIS. Detta visar att fler kommuner arbetar med LIS jämfört med de tre kommuner vars ändringar om LIS vann laga kraft år 2018.

Under 2018 lämnade länsstyrelsen 18 granskningsyttranden över tillägg till översiktsplaner, vilket nästan är en fördubbling sedan föregående år. Antalet tillägg som kommer att vinna laga kraft under nästa år kommer därför troligen att öka. Uppgifter om hur många granskningsyttranden länsstyrelsen avgett över tillägg till översiktsplan har inte angetts för sex kommuner, vilket innebär att ytterligare något granskningsyttrande kan ha lämnats utan att det framgår av statistiken.

RELATERAD INFORMATION

På Boverket

[Öppna data \[/sv/PBL-kunskapsbanken/Allmant-om-PBL/uppfoljning/Statistik/oppna-data/\]](#)

På andra webbplatser

[Plan- och bygglag \(2010:900\) på Sveriges riksdags webbplats](#)
[\[http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Plan--och-bygglag-2010900_sfs-2010-900/?bet=2010:900\]](#)

[Plan- och byggförordning \(2011:338\) på Sveriges riksdags webbplats](#)
[\[http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Plan--och-byggforordning-2011_sfs-2011-338/?bet=2011:338\]](#)

Statistik detaljplanering

Varje år handlägger kommuner och länsstyrelser ett stort antal detaljplaner i olika skeden av detaljplaneprocessen. För att ge en samlad bild över hur plan- och bygglagstiftningens regler om detaljplanering tillämpas sammanställer Boverket varje år statistik om den utveckling som skett under det gångna året.

Här redovisas Boverkets sammanställning av enkätsvaren om detaljplanering gällande 2018. Uppgifterna har samlats in genom Boverkets årliga plan- och byggenkäter som besvarats av kommuner och länsstyrelser. Enkäterna behandlar både länsstyrelsernas och kommunernas arbete med detaljplanering.

Osäkerheter i underlaget

För 2018 har alla 21 länsstyrelser och 256 av de 290 kommunerna besvarat hela eller delar av enkäterna. Trots att 100 procent av länsstyrelserna och 88 procent av kommunerna svarat på enkäterna, har Boverket uppmärksammat en del brister i underlaget. Detta gäller dels länsstyrelsernas kodning av sina ärenden och dels kommunernas svar. Kommunernas enkät är frivillig att besvara och därför varierar det år från år hur många och vilka kommuner som svarar. Det går därför inte att för alla frågor göra länsvisa jämförelser eller jämförelser mellan olika år.

Mark- och miljööverdomstolen samt fyra av de fem mark- och miljödomstolarna har svarat på enkäten om överklagade detaljplaner. Eftersom inte alla domstolarna har svarat är statistiken inte heltäckande och kan därmed endast ge en indikation på utvecklingen under 2018.

Sammantaget gör detta att det finns en viss osäkerhet över hur väl de inkomna enkätsvaren speglar verkligheten och kring kvaliteten på de svar som kommit in. Statistiken bör därför ses som en indikation på den utveckling som skett under året.

Ett utvecklingsarbete pågår på Boverket för att förbättra och göra uppföljningen mer tillförlitlig inför nästa rapportering.

RELATERAD INFORMATION

På Boverket

[Öppna data \[sv/PBL-kunskapsbanken/Allmant-om-PBL/uppfoljning/Statistik/oppna-data/\]](#)

På andra webbplatser

[Plan- och bygglag \(2010:900\) på Sveriges riksdags webbplats \[http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Plan--och-bygglag-2010900_sfs-2010-900/?bet=2010:900\]](#)

[Plan- och byggförordning \(2011:338\) på Sveriges riksdags webbplats \[http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Plan--och-byggforordning-2011_sfs-2011-338/?bet=2011:338\]](#)

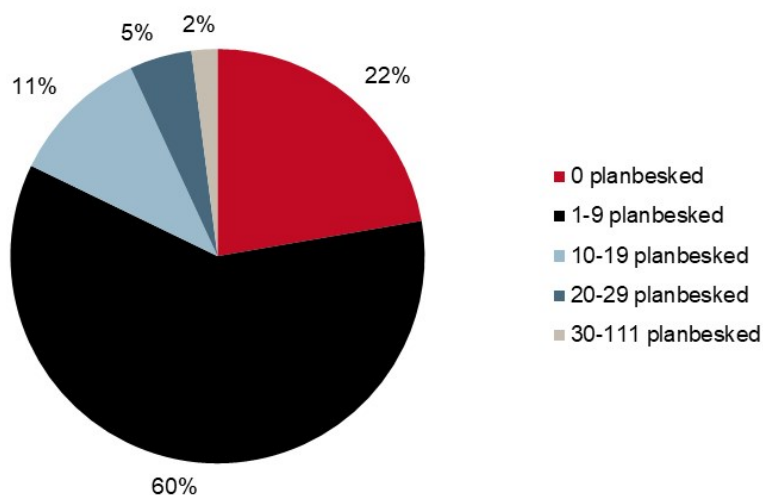
Fortsatt flest positiva planbesked

Precis som de senaste åren var majoriteten av planbeskeden som lämnades under år 2018 positiva. Tillämpningen varierar dock mellan landets kommuner beroende på olika förutsättningar och att det inte är ett krav att använda sig av planbesked som start på ett planarbete.

Enligt uppgift från 248 av landets kommuner lämnades totalt 1465 planbesked under år 2018. Av dessa var 83 procent positiva och 17 procent negativa. Fördelningen mellan positiva och negativa planbesked ser därmed likadan ut som den gjort de senaste åren.

Vanligast med ett fåtal planbesked per kommun

Den procentuella fördelningen av det totala antalet planbesked som lämnades under år 2018 var i stort sett samma som för åren 2016-2017. Av de kommuner som deltog i undersökningen år 2018 har 22 procent angett att de inte lämnat något planbesked under året. Majoriteten av de svarande kommunerna, 60 procent, har angett att de har lämnat mellan 1-9 planbesked. Endast 5 kommuner, motsvarande 2 procent, har redovisat att de har lämnat 30 eller fler planbesked under år 2018.

Procentuell fördelning av totalt antal planbesked per kommun år 2018. Källa: 248 kommuners svar på Boverkets plan-, bygg- och tillsynsenkät 2018. Klicka på bilden för att se den i större format. Illustration: Boverket

Av de svarande kommunerna har flest antal positiva planbesked lämnats av Stockholm, Umeå, Södertälje och Gävle. Flest antal negativa planbesked har lämnats av Stockholm, Kungsbacka, Södertälje och Region Gotland. Kungsbacka har haft högst antal negativa planbesked de senaste tre åren.

119 av de svarande kommunerna har enbart lämnat positiva planbesked medan 4 av de svarande kommunerna enbart har lämnat negativa planbesked. 21 av de svarande kommunerna lämnade 50 procent eller fler negativa planbesked under år 2018.

Planbesked har lämnats i alla län

Eftersom det statistiska underlaget inte är heltäckande går det inte att ge en helt rättvis bild av hur antalet planbesked fördelas över länen. Statistiken visar ändå att planbesked precis som tidigare år används i alla län, om än i varierad grad.

Statistiken indikerar att en stor andel planbesked lämnas i Västra Götalands län, Skåne län och Stockholms län. Tillsammans står de tre storstadslänen för 40 procent av de lämnade planbeskeden år 2018, vilket är i nivå med år 2017. Detta trots att uppgift saknas för Göteborgs kommun och att Malmö kommun enbart lämnat 7 planbesked under år 2018.

Sett på kommunnivå visar statistiken för år 2018 på en spridning gällande var i landet flest planbesked har lämnats. Stockholms kommun har lämnat flest planbesked, totalt 111 varav 76 positiva och 35 negativa. Umeå kommun har lämnat totalt 51 planbesked, varav 50 positiva.

Olika förutsättningar ger variation i tillämpningen

Ett positivt planbesked innebär att kommunen ställer sig positiv till att inleda ett planarbete, men ett planarbete behöver inte föregås av ett planbesked. I Boverkets analys gällande tillämpningen av planbesked som gjordes i uppföljningen år 2013 uppgav flera kommuner att planbesked användes i stor utsträckning och att alla initiativ inleddes på detta sätt, medan andra uppgav att de påbörjade ett planarbete direkt efter förfrågan utan att använda planbesked. Behovet av planbesked angavs i analysen vara störst i de fall där dialog och förtroende inte fungerade, vilket kan vara en anledning till att planbesked används i varierande utsträckning mellan kommunerna.

Statistiken för år 2018 visar inte några direkta avsteg från den analys av tillämpningen av planbesked som gjordes år 2013. Analysen från år 2013 visade att tillämpningen av de nya reglerna om planbesked varierade i hög grad mellan landets kommuner på grund av skillnader i invånarantal, bebyggelsestryck och resurser för planarbete. Kommuner med stor tillväxt hade den största andelen planbesked, vilket stämmer även för år 2018. För kommuner med mindre tryck på exploatering var den formella processen med planbesked ofta inte nödvändig. Även här pekar statistiken för år 2018 åt samma håll, även om exempelvis Malmö kommun har ett lågt antal lämnade planbesked.

RELATERAD INFORMATION

På Boverket

[Öppna data \[/sv/PBL-kunskapsbanken/Allmant-om-PBL/uppfoljning/Statistik/oppna-data/\]](#)

På andra webbplatser

[Plan- och bygglag \(2010:900\) på Sveriges Riksdags webbplats](#)
[\[https://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Plan--och-bygglag-2010900_sfs-2010-900/\]](https://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Plan--och-bygglag-2010900_sfs-2010-900/)

[Plan- och byggförordning \(2011:338\) på Sveriges riksdags webbplats](#)
[\[https://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Plan--och-byggforordning-2011_sfs-2011-338/\]](https://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Plan--och-byggforordning-2011_sfs-2011-338/)

Ett fåtal planeringsbesked har lämnats

Några kommuner har under 2018 börjat använda sig av möjligheten att begära planeringsbesked av länsstyrelsen, men ännu är tillämpningen inte särskilt omfattande.

Sedan den 1 juli 2017 finns möjligheten för kommunen att i ett pågående detaljplaneärende begära ett planeringsbesked från länsstyrelsen. Planeringsbeskedet infördes som ett steg i att göra planprocessen mer effektiv. Det är ett bindande besked där länsstyrelsen gör en bedömning om detaljplanen omfattar ingripandegrunderna i 11 kap 10 § andra stycket i plan- och bygglagen, PBL. Ett planeringsbesked får förenas med villkor.

Planeringsbesked är främst avsedda att användas när det råder stor osäkerhet om förutsättningar för planeringen. En begäran om planeringsbesked kan göras när som helst under planprocessen, men lämpligen sker det tidigt i processen.

Under 2017 lämnades inga planeringsbesked. Enligt uppgift från länsstyrelserna har totalt 12 planeringsbesked lämnats under 2018 gällande 12 olika kommuner med en spridning över landet. 4 av planeringsbeskeden var positiva, 5 var positiva med villkor och 3 var negativa. Tillämpningen är alltså ännu inte särskilt omfattande, men eftersom möjligheten att begära planeringsbesked endast har funnits en kortare tid är det svårt att ännu dra några slutsatser.

RELATERAD INFORMATION

På Boverket

[Öppna data \[/sv/PBL-kunskapsbanken/Allmant-om-PBL/uppfoljning/Statistik/oppna-data/\]](#)

På andra webbplatser

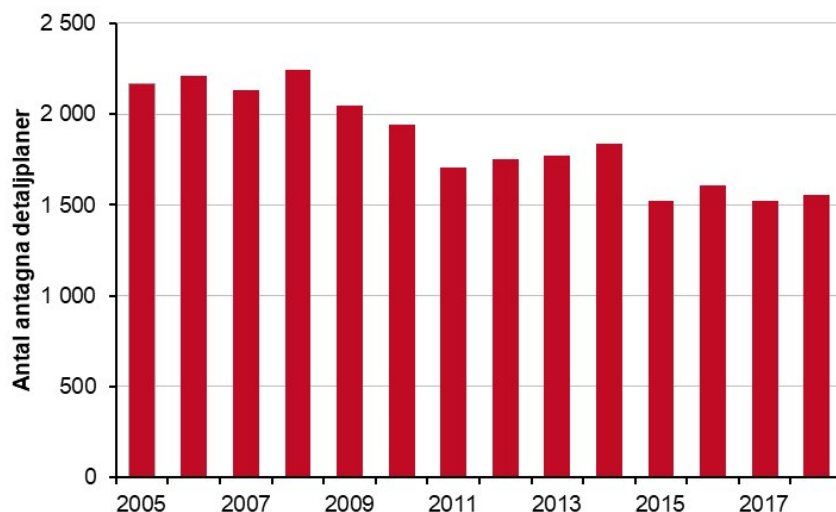
[Plan - och bygglag \(2010:900\) på Sveriges riksdags webbplats](#)
[\[http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Plan--och-bygglag-2010900_sfs-2010-900/?bet=2010:900\]](http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Plan--och-bygglag-2010900_sfs-2010-900/?bet=2010:900)

[Plan - och byggförordning \(2011:338\) på Sveriges riksdags webbplats](#)
[\[http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Plan--och-byggforordning-2011_sfs-2011-338/?bet=2011:338\]](http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Plan--och-byggforordning-2011_sfs-2011-338/?bet=2011:338)

Flest detaljplaner i större städer

Antalet detaljplaner som har antagits under år 2018 ligger nationellt sett på samma nivå som de senaste fyra åren. Majoriteten av detaljplanerna antas i storstadslänen Stockholm, Västra Götaland och Skåne. Standardförfarande är fortsatt det vanligaste använda planförfarandet och var femte detaljplan som antas är fortsatt en ändring av detaljplan.

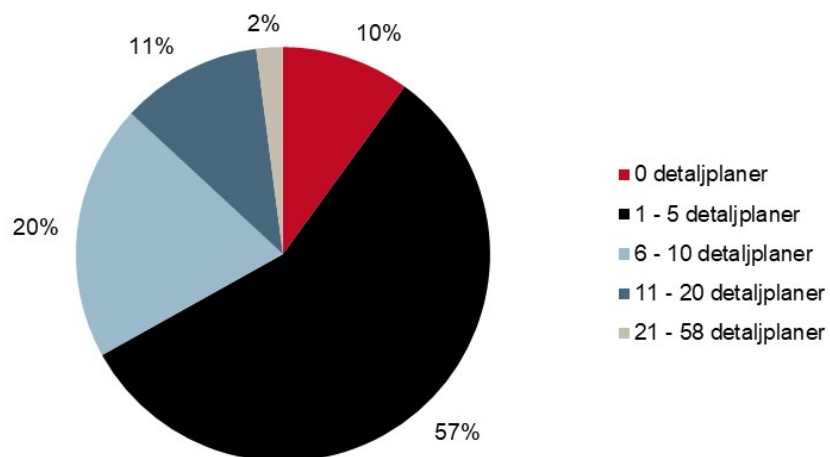
Enligt uppgift från länsstyrelserna har totalt 1 553 detaljplaner antagits av kommunerna under år 2018. En antagen detaljplan innefattar såväl beslut om nya detaljplaner som beslut om ändringar och upphävande av befintliga detaljplaner. Antalet antagna detaljplaner har ökat marginellt jämfört med år 2017 då 1 520 detaljplaner antogs. Antalet är fortfarande lågt jämfört med det antal som årligen uppmätts sedan tidsserien påbörjades år 2005. Det lägre antalet antagna detaljplaner kan ha flera orsaker och behöver inte innebära att kommunernas planberedskap har minskat.

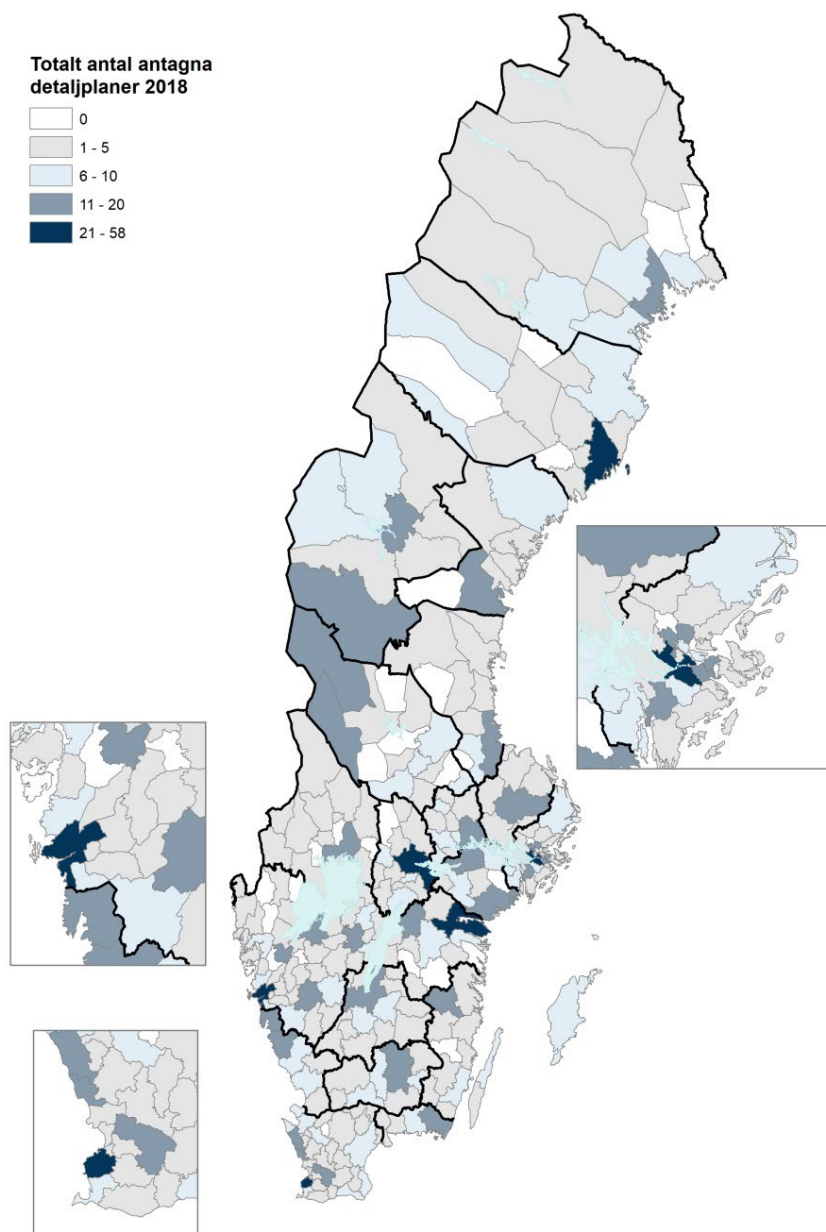
Totalt antal antagna detaljplaner i kommunerna under år 2005-2018. Källa: Länsstyrelsernas svar på Boverkets plan- och byggenkät 2018. Klicka på bilden för att se den i större format. Illustration: Boverket

Fortsatt vanligast med ett fåtal antagna detaljplaner per kommun

Trenden kvarstår när det gäller att det är ett fåtal kommuner, 2 procent, som står för den stora mängden antagna detaljplaner. Trenden är även fortsatt att majoriteten av kommunerna, 57 procent, antar mellan 1-5 detaljplaner per år.

Procentuell fördelning av antal antagna detaljplaner per kommun år 2018.
Källa: Länsstyrelsernas svar på Boverkets plan- och byggenkät 2018. Klicka på bilden för att se den i större format. Illustration: Boverket

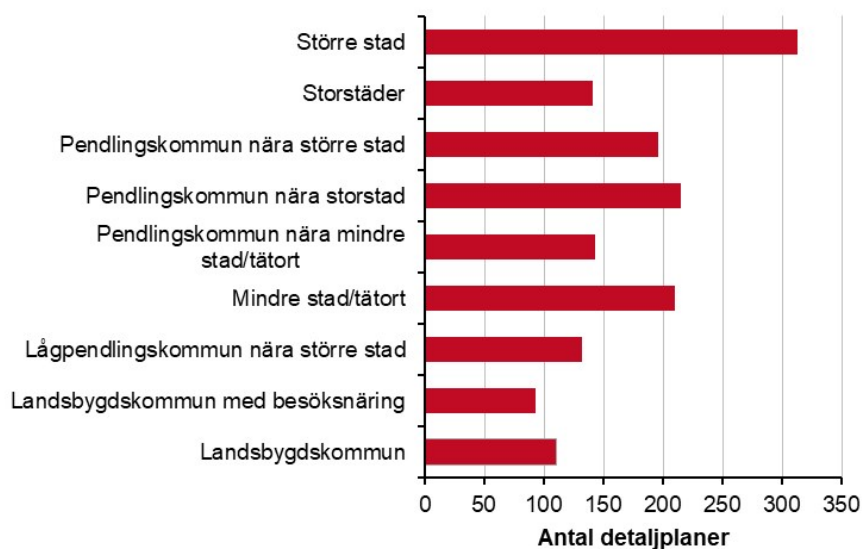
Antal antagna detaljplaner på kommunnivå år 2018. Källa: Länsstyrelsernas svar på Boverkets plan- och byggenkät 2018. Klicka på kartan för att se den i större format. Illustration: Boverket

Flest detaljplaner i kommuner med större stad

Enligt Sveriges kommuner och landstings kommunindelning har flest detaljplaner antagits i gruppen Större stad år 2018, precis som för år 2017. I dessa kommuner har sammanlagt 20 procent av alla detaljplaner antagits år 2018. För att räknas som en "större stad" ska kommunen ha minst 50 000 invånare varav minst 40 000 invånare i den största tätorten.

Liksom för år 2017 har minst antal detaljplaner antagits i gruppen Landsbygdskommun med besöksnäring. I dessa kommuner har sammanlagt 6 procent av alla detaljplaner antagits år 2018.

De tre storstadskommunerna Stockholm, Göteborg och Malmö har tillsammans antagit 9 procent av alla antagna detaljplaner under år 2018. Sett på länsnivå antogs dock 42 procent av alla detaljplaner i storstadslänen Stockholms-, Västra Götalands- och Skåne län under år 2018, vilket motsvarar andelen för år 2017.

Antalet antagna detaljplaner år 2018 fördelat enligt Sveriges kommuner och landstings kommunindelning. Källa: Länsstyrelsernas svar på Boverkets plan- och byggenkät 2018. Klicka på bilden för att se den i större format.

Illustration: Boverket

Var femte detaljplan fortfarande en ändringsplan

Precis som under år 2016-2017 är det vanligast att kommunerna har antagit nya detaljplaner. 78 procent av alla antagna planer under år 2018 är nya detaljplaner. Stockholms kommun har precis som tidigare år antagit flest nya detaljplaner, 42 stycken. Även om Stockholm ligger i topp så är trenden att antalet nya antagna detaljplaner har minskat där de senaste åren. År 2017 antog Stockholm 52 nya detaljplaner och år 2016 antogs 74 nya detaljplaner. Göteborgs kommun har antagit 31 nya detaljplaner år 2018 jämfört med 48 för år 2017, så även där har skett en minskning. I 42 kommuner har ingen ny detaljplan antagits under år 2018.

Liksom de tre senaste åren är ungefär var femte, 19 procent, av de antagna detaljplanerna en ändringsplan. Ändring av detaljplan har antagits i 20 av 21 län och av 122 av landets kommuner under år 2018, undantaget är Region Gotland. I Västernorrlands län är hela 36 procent av de antagna detaljplanerna för år 2018 ändringar. 7 kommuner har enbart antagit ändringsplaner under år 2018.

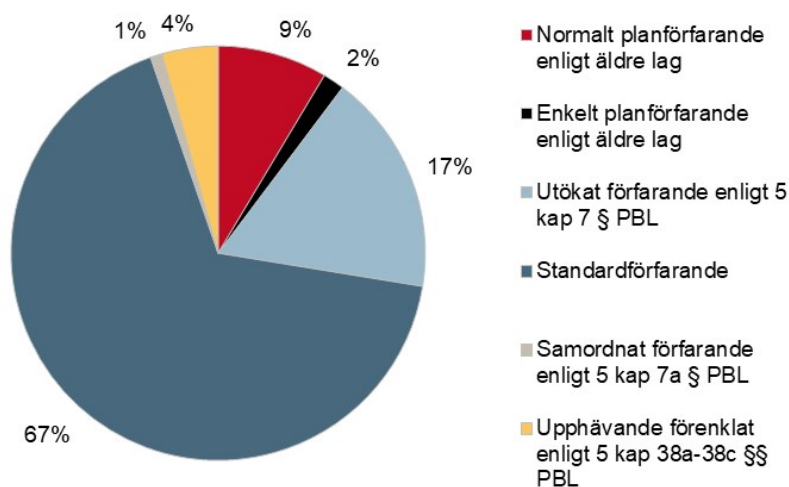
Totalt sett har 52 detaljplaner upphävts under år 2018, vilket motsvarar 3 procent av antalet antagna detaljplaner under året. Andelen är oförändrad jämfört med år 2017. Upphävanden av en eller flera detaljplaner gjordes av 38 olika kommuner fördelat på 16 av 21 län under år 2018.

Majoriteten följer gällande översiktsplan

Av de antagna detaljplanerna under år 2018 är det endast 2,5 procent som enligt länsstyrelsens bedömning strider mot gällande översiktsplan eller länsstyrelsens granskningsyttrande till gällande översiktsplan. Majoriteten av de antagna detaljplanerna följde alltså gällande översiktsplan. Andelen ligger på samma nivå som för åren 2015-2017.

De flesta detaljplaner tas fram med standardförfarande

Nya planprocesser gäller sedan 1 januari 2015. Syftet med att införa de nya planprocesserna var bland annat att förenkla och snabba på framtagandet av detaljplaner. Liksom under åren 2016-2017 är standardförfarande och utökad förfarande de vanligaste använda processerna för de antagna detaljplanerna under år 2018. Enligt uppgift från länsstyrelserna har 84 procent av alla detaljplaner handlagts med standard- eller utökad förfarande under år 2018. Fortfarande handläggs planer enligt de äldre planprocesserna. 11 procent av de antagna detaljplanerna har handlagts med normalt eller enkelt planförfarande under år 2018, jämfört med 17 procent under år 2017.

Antalet antagna detaljplaner år 2018 fördelat på förfarande detaljplanen handlagts med. Källa: Länsstyrelsernas svar på Boverkets plan- och byggenkät 2018. Klicka på bilden för att se den i större format. Illustration: Boverket

Standardförfarandet är det förfarande som tillämpas i störst utsträckning, 67 procent av samtliga antagna detaljplaner år 2018 har handlagts med standardförfarandet. Det indikerar att kommunerna fortsätter att tillämpa de nya planprocesserna på det sätt som var tanken med regeländringarna.

Trenden håller i sig att fler kommuner använder de förenklade processer som finns för att ändra eller upphäva detaljplaner enligt 5 kap 38a-38c §§ plan- och bygglagen. Under 2018 har 37 kommuner använt sig av något av dessa förfaranden, jämfört med 29 kommuner under år 2017. Andelen detaljplaner

som handlagts med förenklat förfarande för upphävande ligger för år 2018 på 4 procent.

Samordnat förfarande tillämpades vid 14 tillfällen, av 10 olika kommuner. Det motsvarar 1 procent av de antagna detaljplanerna, vilket är en oförändrad andel jämfört med år 2017.

RELATERAD INFORMATION

På Boverket

[Öppna data \[sv/PBL-kunskapsbanken/Allmant-om-PBL/uppfoljning/Statistik/oppna-data/\]](#)

På andra webbplatser

[Plan- och bygglag \(2010:900\) på Sveriges riksdags webbplats \[http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Plan--och-bygglag-2010900_sfs-2010-900/?bet=2010:900\]](#)

[Plan- och byggförordning \(2011:338\) på Sveriges riksdags webbplats \[http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Plan--och-byggforordning-2011_sfs-2011-338/?bet=2011:338\]](#)

Fortsatt låg andel överprövningar av detaljplaner

Det är fortsatt en låg andel detaljplaner som överprövas av länsstyrelsen inom ramen för statlig tillsyn. Det fortsatt vanligaste skälet till att länsstyrelsen väljer att överpröva och sedan upphäva en detaljplan är att en bebyggelse antas bli olämplig med hänsyn till människors hälsa eller säkerhet eller till risken för olyckor, översvämning eller erosion.

Under år 2018 har länsstyrelserna överprövat 33 detaljplaner inom ramen för statlig tillsyn enligt 11 kap 10 § Plan- och bygglagen, PBL. Överprövning har skett i 14 av landets län, varav länsstyrelserna i Värmland och Dalarna överprövat flest antal detaljplaner. Andelen antagna detaljplaner som överprövats år 2018 är knappt 2 procent, vilket är samma låga andel som de senaste åren.

Det absolut vanligaste skälet till att en detaljplan överprövats under år 2018 är att en bebyggelse antas bli olämplig med hänsyn till människors hälsa eller säkerhet eller till risken för olyckor, översvämning eller erosion. 29 av 33, 88 procent, av detaljplanerna överprövades med detta skäl som grund, och enligt uppgift från länsstyrelserna är de vanligaste orsakerna översvämning och buller. Andelen detaljplaner som överprövats på grund av hälsa och säkerhet har legat runt 50 procent de senaste två åren, men för år 2018 har andelen alltså ökat till 88 procent.

7 av detaljplanerna har överprövats på grund av att ett riksintresse enligt 3 eller 4 kap. miljöbalken inte tillgodosetts. 4 detaljplaner har överprövats på grund av att strandskydd upphävts i strid med gällande bestämmelser och resterande 4 detaljplaner överprövades på grund av att en miljö kvalitetsnorm inte följts.

Närmare hälften av de överprövade detaljplanerna har upphävts

Under år 2018 har länsstyrelserna helt eller delvis upphävt 15 detaljplaner inom ramen för statlig tillsyn enligt 11 kap 11 § PBL. Det motsvarar 45 procent av de detaljplaner som tagits in för överprövning under år 2018. Upphävande har skett i 6 av landets län, varav länsstyrelsen i Värmland upphävt flest. Andelen antagna detaljplaner som upphävts efter överprövning år 2018 är knappt 1 procent, vilket är samma låga andel som de senaste åren.

Det absolut vanligaste skälet till att en detaljplan upphävts under år 2018 är att en bebyggelse antas bli olämplig med hänsyn till människors hälsa eller säkerhet eller till risken för olyckor, översvämning eller erosion. 12 av 15, eller 80 procent, av detaljplanerna upphävdes med detta skäl som grund och enligt uppgift från länsstyrelserna är de vanligaste orsakerna översvämning och buller. De senaste åren har detta skäl varit det vanligaste sett till upphävande efter överprövning, men andelen har ökat från 45 till 80 procent jämfört med

år 2017.

2 av detaljplanerna upphävdes på grund av att ett riksintresse enligt 3 eller 4 kap. miljöbalken inte tillgodosetts och 2 detaljplaner upphävdes på grund av att strandskydd upphävts i strid med gällande bestämmelser.

RELATERAD INFORMATION

På Boverket

[Öppna data \[sv/PBL-kunskapsbanken/Allmant-om-PBL/uppfoljning/Statistik/oppna-data/\]](#)

På andra webbplatser

[Plan- och bygglag \(2010:900\) på Sveriges riksdags webbplats \[http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Plan--och-bygglag-2010900_sfs-2010-900/?bet=2010:900\]](#)

[Plan- och byggförordning \(2011:338\) på Sveriges riksdags webbplats \[http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Plan--och-byggforordning-2011_sfs-2011-338/?bet=2011:338\]](#)

Få överklagade detaljplaner upphävs

Statistiken indikerar att det fortsatt är en hög andel detaljplaner som överklagas, men att det även fortsatt är få detaljplaner som upphävs. Den vanligaste orsaken till upphävande är formella grunder.

Osäkerheter i underlaget

Sedan 1 juni 2016 gäller nya regler kring överklagande av detaljplan. Lagändringen innebär att kommunala beslut att anta, ändra eller upphäva detaljplaner eller områdesbestämmelser inte längre överklagas till länsstyrelsen som första instans utan till Mark- och miljödomstolen, MMD. Länsstyrelserna har enligt 8 kap 18 § plan- och byggförordningen en skyldighet att rapportera till Boverket hur plan- och bygglagstiftningen tillämpas, bland annat när det har gällt överklagade detaljplaner. MMD har inte motsvarande skyldighet eller uppdrag och därför skickar Boverket en enkät till de fem mark- och miljödomstolarna samt till Mark- och miljööverdomstolen, MÖD, för att få underlag gällande överklagade detaljplaner. För 2018 saknas underlag från MMD Umeå och för 2017 saknas underlag från MMD Vänersborg och MMD Umeå. Statistiken är alltså inte heltäckande men ger en indikation på utvecklingen under 2017-2018.

Begreppet planer som MMD och MÖD kodar sina ärenden enligt innefattar både detaljplaner och områdesbestämmelser. En genomgång av de avgjorda målen som Boverket gjort visar dock att alla målen år 2018 gällde upphävande av detaljplaner.

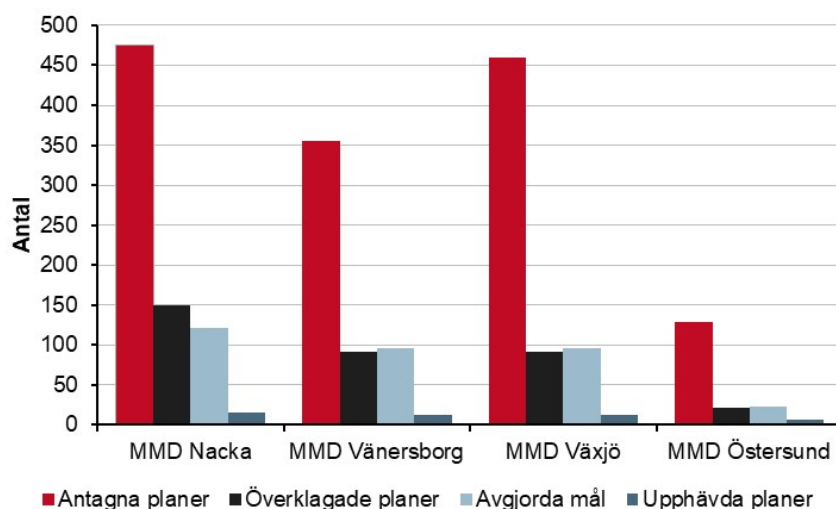
De flesta av målen som har avgjorts i mark- och miljödomstolarna under 2017 kom också in under 2017, men några har kommit in tidigare år. Detta innebär att de avgjorda målen under 2017 även omfattar överklagade beslut från länsstyrelsen enligt tidigare instansordning för överklagade detaljplaner och områdesbestämmelser.

Ett utvecklingsarbete pågår på Boverket för att förbättra och göra uppföljningen mer tillförlitlig inför nästa rapportering.

Närmare var fjärde detaljplan överklagas till Mark- och miljödomstolen

Enligt uppgift från fyra av landets fem mark- och miljödomstolar har totalt 353 detaljplaner överklagats till mark- och miljödomstolarna under år 2018. Det motsvarar 23 procent av det totala antalet antagna detaljplaner under år 2018. Uppgift saknas då från Mark- och miljödomstolen i Umeå. MMD Nacka har den högsta andelen överklagade detaljplaner med 32 procent av de antagna detaljplanerna inom sitt område för år 2018, medan MMD Östersund har den lägsta andelen med 16 procent av de antagna detaljplanerna för sitt område år 2018.

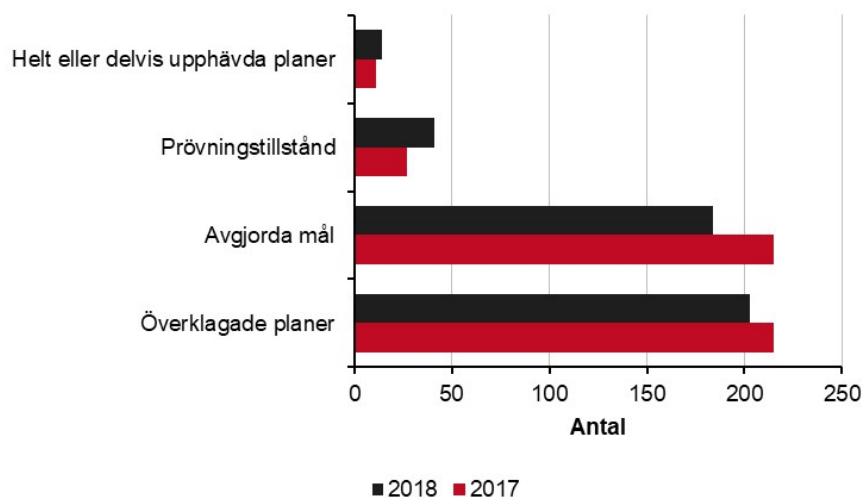
Totalt har 336 mål gällande planer avgjorts av de fyra svarande mark- och miljödomstolarna under år 2018. Av dessa har totalt 47, eller 14 procent, upphävts helt eller delvis av mark- och miljödomstolarna. Det innebär en ökning av andelen upphävda detaljplaner i första instans jämfört med år 2017 då totalt 11 procent upphävdes. Andelen planer som upphävts under år 2018 av MMD Östersund ligger dock på 30 procent, medan de övriga tre mark- och miljödomstolarna ligger på mellan 12-14 procent.

Antal överklagade, avgjorda och upphävda detaljplaner av mark- och miljödomstolarna i förhållande till det totala antalet antagna detaljplaner inom respektive domsaga under år 2018. Källa: Enkät till mark- och miljödomstolarna 2018. Klicka på bilden för att se den i större format. Illustration: Boverket

Mark- och miljööverdomstolen upphäver få detaljplaner

Under 2018 har 203 detaljplaner överklagats vidare till MÖD och 184 mål har avgjorts. 41 av de överklagade detaljplanerna har fått prövningstillstånd och 11 detaljplaner har upphävts helt eller delvis av MÖD under år 2018. Det är några färre än under år 2017 då 14 detaljplaner upphävdes av MÖD. Jämfört med hur många detaljplaner som totalt antagits under år 2018 så är det enbart 1 procent som upphävts av MÖD.

Antal överklagade, avgjorda och upphävda detaljplaner av Mark- och miljööverdomstolen under åren 2017-2018. Källa: Enkät till Mark- och miljööverdomstolen 2018. Klicka på bilden för att se den i större format. Illustration: Boverket

Formella grunder är den vanligaste orsaken till upphävande

Skälen till att detaljplaner upphävs i domstolarna följer i stort sett samma mönster som i 2017 års uppföljning. Det vanligaste skälet till upphävande i såväl MMD som MÖD är formella grunder. Det kan handla om fel som gjorts under planprocessen, men även att de bestämmelser som använts i planen saknar lagstöd eller är otydliga.

Det andra vanligaste skälet är att planen innebär att strandskydd upphävs i strid med miljöbalken. Detta kan tolkas som att reglerna om strandskydd fortfarande är svåra att tillämpa för kommunerna, men är sannolikt också en konsekvens av att exploateringen kryper närmare vattendragen i Sverige.

Ett annat vanligt skäl handlar om brister i planunderlaget med hänvisning till olika skyddsbestämmelser för djur- och växtarter. Det kan vara att en miljökonsekvensbeskrivning, MKB, saknas, eller är bristfälligt utförd så att konsekvenser för skyddade arter inte framgår tillräckligt tydligt i planen.

Handläggningstiderna för överklagade detaljplaner varierar

Enligt uppgift från fyra av de fem mark- och miljödomstolarna är den genomsnittliga handläggningstiden för överklagade detaljplaner 220 dagar för år 2018. Tiden räknas från inkommet överklagande till avgjort mål. MMD Växjö har det lägsta genomsnittet med 126 dagar, följt av MMD Vänersborg med 144 dagar, MMD Nacka med 180 dagar och MMD Östersund med 282 dagar. Uppgift saknas från MMD Umeå. Statistiken skiljer sig från år 2017 då genomsnittet för mark- och miljödomstolarna låg på 142 dagar. MMD Östersund hade år 2017 det lägsta genomsnittet med 125 dagar och

MMD Nacka och MMD Växjö rapporterade då ett genomsnitt på 150 dagar.

När länsstyrelserna tidigare var första instans för överklagade detaljplaner varierade den genomsnittliga handläggningstiden för överklagade detaljplaner stort mellan länsstyrelserna. Under 2016 var det lägsta genomsnittet 21 dagar och det högsta genomsnittet 210 dagar, vilket gav en genomsnittlig handläggningstid på 86 dagar.

Enligt uppgift från MÖD är den genomsnittliga handläggningstiden för överklagade detaljplaner 93 dagar för år 2018.

Syftet att ändra första instans för överklagande av detaljplaner från länsstyrelsen till mark- och miljödomstolarna, var att med bibehållen rättssäkerhet få en effektivare plan- och byggprocess och därigenom kunna påbörja och färdigställa angelägna samhällsbyggnadsprojekt, till exempel nya bostäder, tidigare och till en lägre kostnad. Boverket saknar underlag från tidigare år från mark- och miljödomstolarna och Mark- och miljööverdomstolen för att kunna analysera hur handläggningstiderna för överklagade detaljplaner har påverkats av den ändrade instansordningen.

RELATERAD INFORMATION

På Boverket

[Öppna data \[sv/PBL-kunskapsbanken/Allmant-om-PBL/uppfoljning/Statistik/oppna-data/\]](#)

På andra webbplatser

[Plan- och bygglag \(2010:900\) på Sveriges riksdags webbplats \[http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Plan--och-bygglag-2010900_sfs-2010-900/?bet=2010:900\]](#)

[Plan- och byggförordning \(2011:338\) på Sveriges riksdags webbplats \[http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Plan--och-byggforordning-2011_sfs-2011-338/?bet=2011:338\]](#)

Fortsatt få områdesbestämmelser

Statistiken visar att antalet antagna områdesbestämmelser var fortsatt lågt under 2018. Inga områdesbestämmelser överprövades eller upphävdes under 2018.

Få nya områdesbestämmelser antas

Enligt uppgifter från länsstyrelserna har totalt sju områdesbestämmelser antagits under 2018. Ett antagande av områdesbestämmelser innefattar såväl nya områdesbestämmelser som ändringar och upphävande av befintliga. För 2018 var tre av de antagna områdesbestämmelserna nya områdesbestämmelser som antogs av Region Gotland, Göteborgs kommun och Nordanstigs kommun. Trollhättans kommun antog en ändring av områdesbestämmelser och upphävande av områdesbestämmelser gjordes av Vänersborg kommun, Nyköpings kommun och Eksjö kommun.

Antalet nya områdesbestämmelser som antas är fortsatt lågt. 2017 antogs tre nya områdesbestämmelser och under 2016 antogs en ny områdesbestämmelse.

Inga områdesbestämmelser överprövade genom tillsyn

Länsstyrelserna har under 2018 inte beslutat att överpröva några områdesbestämmelser enligt den statliga tillsyn som regleras i 11 kap 10-11 §§ plan- och bygglagen. Det är ovanligt att länsstyrelsen beslutar att utöva tillsyn över områdesbestämmelser. 2016 överprövade länsstyrelsen områdesbestämmelser vid ett tillfälle och dessförinnan överprövades två områdesbestämmelser 2013.

Inga upphävda områdesbestämmelser

Mark- och miljödomstolarna och Mark- och miljööverdomstolen kodar överklagade områdesbestämmelser under begreppet planer, vilket innefattar både detaljplaner och områdesbestämmelser. Statistik gällande antal överklagade områdesbestämmelser går därför inte att söka ut. Boverkets genomgång av de avgjorda mål som rapporterats in från fyra av de fem mark- och miljödomstolarna samt från Mark- och miljööverdomstolen visar dock att alla avgjorda mål år 2018 gällde upphävande av detaljplaner. Inga områdesbestämmelser har alltså upphävts av dessa domstolar under år 2018. Uppgift saknas från Mark- och miljödomstolen i Umeå.

RELATERAD INFORMATION

På Boverket

[Öppna data \[/sv/PBL-kunskapsbanken/Allmant-om-PBL/uppfoljning/Statistik/oppna-data/\]](#)

På andra webbplatser

[Plan- och bygglag \(2010:900\) på Sveriges riksdags webbplats](#)
[\[http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-](http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Plan--och-bygglag-2010900_sfs-2010-900/?bet=2010:900)

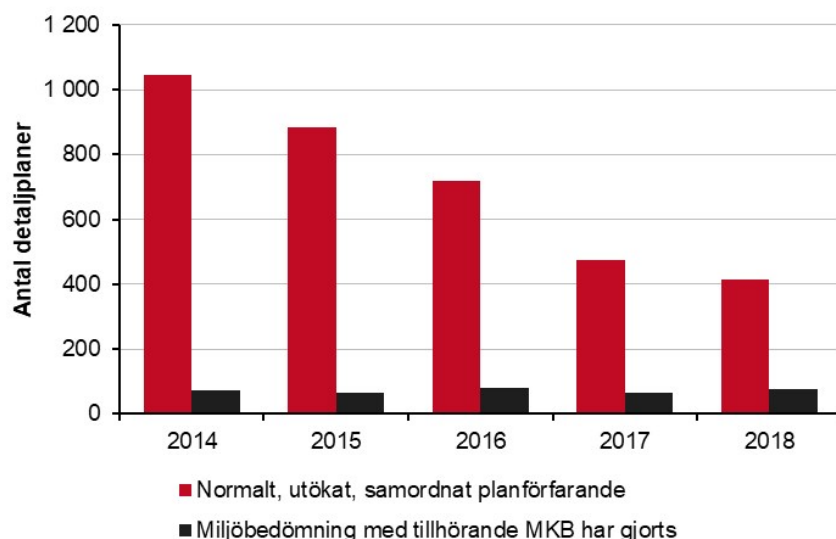
[Plan- och byggförordning \(2011:338\) på Sveriges riksdags webbplats](#)
[\[http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-](http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Plan--och-byggforordning-2011_sfs-2011-338/?bet=2011:338)

Andelen miljöbedömningar fortsätter öka

Andelen detaljplaner med en tillhörande miljöbedömning med miljökonsekvensbeskrivning har fortsatt öka jämfört med tidigare år. Liksom tidigare år ser vi en spridning i landet när det gäller var miljöbedömningar görs.

Enligt uppgift från länsstyrelserna har miljöbedömning med tillhörande miljökonsekvensbeskrivning gjorts för 76 antagna detaljplaner. Det motsvarar 18 procent av de detaljplaner som år 2018 har antagits med normalt-, utökad- eller samordnat planförfarande där miljöbedömning kan vara aktuellt. Det innebär en liten ökning i andel jämfört med 2017 då andelen låg på 14 procent. Sett över en längre tid har andelen miljöbedömningar fortsatt öka, mellan åren 2009-2015 låg den stabilt mellan 5-8 procent.

De miljöbedömningar som gjordes i samband med detaljplan under år 2018 gjordes i 45 olika kommuner och med en spridning i 18 av landets län. Flest antal miljöbedömningar gjordes liksom föregående år i Stockholms län där 15 stycken togs fram, varav 7 miljöbedömningar gjordes av Stockholms kommun.

Antal miljöbedömningar med tillhörande miljökonsekvensbeskrivning i förhållande till det totala antalet antagna detaljplaner med normalt, utökad eller samordnat planförfarande år 2014-2018. Källa: Länsstyrelsernas svar på Boverkets plan- och byggenkät 2018. Klicka på bilden för att se den i större format. Illustration: Boverket

RELATERAD INFORMATION

På Boverket

[Öppna data \[/sv/PBL-kunskapsbanken/Allmant-om-PBL/uppfoljning/Statistik/oppna-data/\]](#)

På andra webbplatser

[Plan- och bygglag \(2010:900\) på Sveriges riksdags webbplats](#)
[\[http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Plan--och-bygglag-2010900_sfs-2010-900/?bet=2010:900\]](#)

[Plan- och byggförordning \(2011:338\) på Sveriges riksdags webbplats](#)
[\[http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Plan--och-byggforordning-2011_sfs-2011-338/?bet=2011:338\]](#)

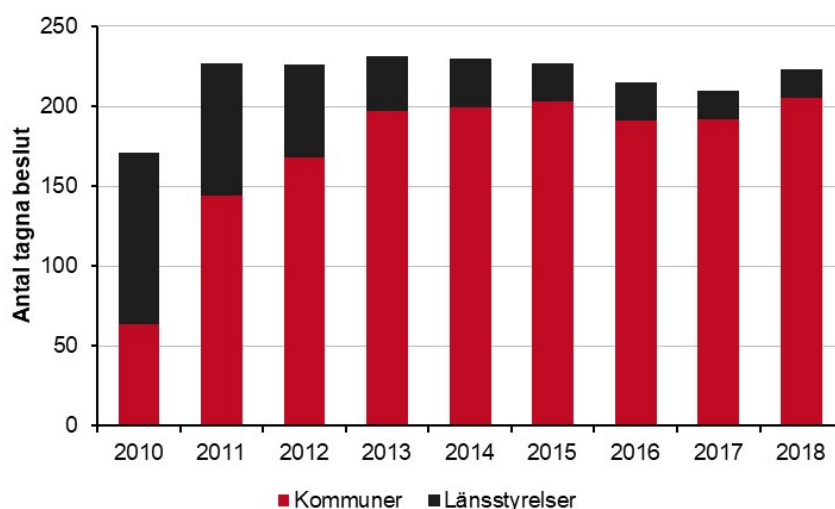
Strandskydd

Andelen antagna detaljplaner där strandskyddet upphävts har sedan år 2011 legat stabilt kring 13-15 procent. Så ser det ut även för 2018. Det vanligaste skälet som används är liksom tidigare år att marken redan har tagits i anspråk och saknar betydelse för strandskyddets syften.

Strandskyddet upphävt i 14 procent av de antagna detaljplanerna

Kommunerna fick i och med en lagändring år 2009 befogenhet att i de flesta fall besluta om att upphäva strandskyddet vid antagande av detaljplaner. Tidigare låg detta ansvar hos länsstyrelserna. Länsstyrelserna har dock fortfarande beslutanderätt över de prövningar som till exempel gäller allmänna vägar, järnvägar och i de fall området ligger inom ett naturreservat, samt när en detaljplan som påbörjades före lagändringen 2009 ska antas.

Under år 2018 har kommunerna upphävt strandskyddet genom planbestämmelser i 205 detaljplaner. Utöver detta har länsstyrelserna på begäran av kommunerna fattat 18 beslut om att upphäva strandskyddet när en detaljplan ska antas. Totalt har därför strandskyddet upphävts i samband med antagandet i 223 detaljplaner, vilket motsvarar 14 procent av det totala antalet detaljplaner som antogs under år 2018. Andelen upphävanden av strandskydd i detaljplan i förhållande till antalet antagna detaljplaner har legat stabilt mellan 13-15 procent under åren 2011-2018.

Antal beslut tagna av kommuner och länsstyrelser om att upphäva strandskydd i samband med att en detaljplan antas år 2010-2018. Källa: Länsstyrelsernas svar på Boverkets plan- och byggenkät 2018. Klicka på bilden för att se den i större format. Illustration: Boverket

Vanligaste skälet är att marken redan har tagits i anspråk

Precis som tidigare år är det vanligaste skälet till att strandskyddet upphävts av kommun och länsstyrelse att marken redan har tagits i anspråk och saknar betydelse för strandskyddets syften. 65 procent av besluten har tagits med detta skäl som grund år 2018. Det näst vanligaste skälet till att strandskydd upphävts av kommun och länsstyrelse är att marken behöver tas i anspråk för att tillgodose ett angeläget allmänt intresse som inte kan tillgodoses utanför området. 35 procent av besluten hade detta skäl som grund år 2018.

RELATERAD INFORMATION

På Boverket

[Öppna data \[sv/PBL-kunskapsbanken/Allmant-om-PBL/uppfoljning/Statistik/oppna-data/\]](#)

På andra webbplatser

[Plan- och bygglag \(2010:900\) på Sveriges riksdags webbplats](#)

[\[http://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfatningssamling/plan--och-bygglag-2010900_sfs-2010-900/\]](http://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfatningssamling/plan--och-bygglag-2010900_sfs-2010-900/)

[Plan- och byggförordning \(2011:338\) på Sveriges riksdags](#)

[webbplats \[http://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfatningssamling/plan--och-byggforordning-2011338_sfs-2011-338/\]](#)

Statistik lov och byggande

Varje år handlägger kommuner och länsstyrelser ett stort antal ärenden i olika skeden av lov- och byggprocesserna. För att ge en samlad bild över hur plan- och bygglagstiftningens regler om lov och byggande tillämpas sammanställer Boverket varje år statistik om den utveckling som skett under det gångna året.

Under dessa sidor redovisas Boverkets sammanställning av enkätsvaren om lov och byggande gällande 2018. Uppgifterna har samlats in genom Boverkets årliga plan- och byggenkäter som besvarats av kommuner och länsstyrelser. Enkäterna behandlar både länsstyrelsernas och kommunernas arbete med lov och byggande.

Osäkerheter i underlaget

För 2018 har alla 21 länsstyrelser och 256 av de 290 kommunerna besvarat hela eller delar av enkäterna. Trots att 100 procent av länsstyrelserna och 88 procent av kommunerna svarat på enkäterna, har Boverket uppmärksammat en del brister i underlaget. Detta gäller dels länsstyrelsernas kodning av sina ärenden och dels kommunernas svar. Kommunernas enkät är frivillig att besvara och därför varierar det år från år hur många och vilka kommuner som svarar. Det går därför inte att för alla frågor göra länsvisa jämförelser eller jämförelser mellan olika år.

Sammantaget gör detta att det finns en viss osäkerhet över hur väl de inkomna enkätsvaren speglar verkligheten och kring kvaliteten på de svar som kommit in. Statistiken bör därför ses som en indikation på den utveckling som skett under året.

Ett utvecklingsarbete pågår på Boverket för att förbättra och göra uppföljningen mer tillförlitlig inför nästa rapportering.

RELATERAD INFORMATION

På Boverket

[Öppna data \[sv/PBL-kunskapsbanken/Allmant-om-PBL/uppfoljning/Statistik/oppna-data/\]](#)

På andra webbplatser

[Plan- och bygglag \(2010:900\) på Sveriges riksdags webbplats \[http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Plan--och-bygglag-2010900_sfs-2010-900/?bet=2010:900\]](#)

[Plan- och byggförordning \(2011:338\) på Sveriges riksdags webbplats \[http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Plan--och-byggforordning-2011_sfs-2011-338/?bet=2011:338\]](#)

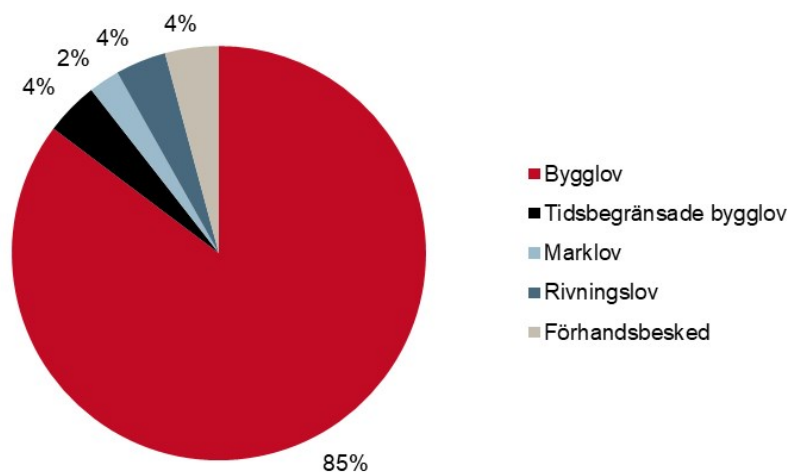
Ärenden om lov, besked och anmälan

Här finns statistik över inkomna ansökningar om lov, förhands- och villkorsbesked, bygglovsbefriade åtgärder, anmälsärenden samt beslut om start- och slutbesked. Vissa uppgifter om personalresurser redovisas också. Statistiken bygger på Plan-, bygg- och tillsynsenkäten som årligen besvaras av landets kommuner.

2018 har 256 kommuner av 290 svarat på Plan-, bygg- och tillsynsenkäten, det vill säga en svarsfrekvens på 88 procent, en minskning jämfört med år 2017 då 93 procent av kommunerna svarade. I behandlingen av materialet har vissa fel uppmärksammats och i vissa fall saknas svar. I texten görs jämförelser i andelar mellan 2018 och 2017 års enkätsvar för att uppmärksamma tendenser i tillämpningen. Eftersom svarsfrekvensen skiljer sig åt från år till år, går det inte att dra alltför långtgående slutsatser utifrån jämförelserna.

Inkomna ansökningar

Det totala antalet inkomna ansökningar om bygg-, mark- och rivningslov samt förhands- och villkorsbesked under 2018 var knappt 95 000 stycken för de svarande kommunerna. Den största ärendegruppen var byggloven, inklusive tidsbegränsade, som upptog 89 procent av ansökningarna, vilket är samma fördelning som 2017. Andelen övriga lov- och förhandsbesked låg mellan två och fyra procent för respektive grupp. Antalet villkorsbesked är fortfarande få, men ökade till 118 stycken, jämfört med 35 stycken år 2017.

Andel inkomna ansökningar 2018 fördelade på kategori. Klicka på bilden för att se den i större format. Källa: Kommunernas svar på Boverkets Plan-, bygg- och tillsynsenkät 2018. Illustration: Boverket

Bygglov

2018 har 84 820 ansökningar om bygglov, både permanenta och tidsbegränsade, inkommit till de svarande kommunerna. Av inkomna

bygglovsansökningar 2018 avsåg 9 525 ansökningar nybyggnad av bostadshus. Eftersom svarsfrekvensen skiljer sig mellan åren går det inte att göra några direkta jämförelser. Däremot indikerar statistiken att andelen inkomna bygglov som avser nybyggnad av bostadshus har legat stadigt de tre senaste åren på 10 till 11 procent. Andelen avslag för alla bygglovsärenden var drygt 1 procent år 2018, vilket är samma nivå som år 2017.

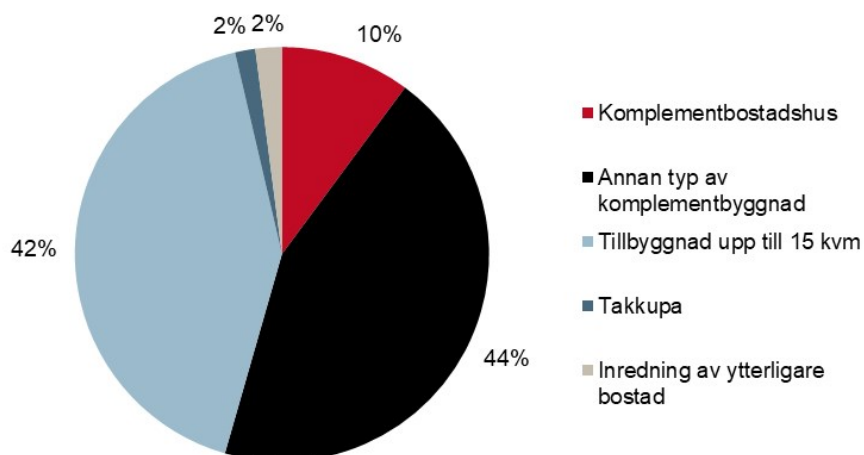
Beviljade bygglovsansökningar för bostäder

Totalt har 72 452 ansökningar om bygglov, både permanenta och tidsbegränsade, beviljats under 2018 av de svarande kommunerna. Av de beviljade bygglovsansökningarna avser ungefär 9 164 ärenden nybyggnad av bostadshus. Eftersom svarsfrekvensen skiljer sig mellan åren, går det inte att göra några direkta jämförelser. Statistiken indikerar att andelen beviljade bygglov som avser nybyggnad av bostadshus har varierat mellan 12 och 14 procent de senaste tre åren.

Antalet beviljade tidsbegränsade bygglov, inklusive säsongslav, var 3 431 stycken, varav 7 ärenden gällde studentbostäder och 99 ärenden gällde övriga bostäder.

Bygglovsbefriade åtgärder och anmälan

Antalet inkomna ärenden för bygglovsbefriade åtgärder enligt 9 kap 4 a-c §§ plan- och bygglagen var 10 043 stycken. Komplementbostadshusens andel har uppgått till mellan 9 och 11 de senaste tre åren. De vanligast förekommande åtgärderna var komplementbyggnader och tillbyggnader upp till 15 kvadratmeter, som tillsammans motsvarade 86 procent av alla inkomna anmälningar för bygglovsbefriade åtgärder. Minst andel av ärendena var takkupor och inredning av ytterligare bostad som motsvarade knappt 4 procent tillsammans. Fördelningen ser i princip likadan ut som för 2017. Utifrån kommunernas inrapportering är alltså tendensen de senaste tre åren att de bygglovsbefriade åtgärderna i huvudsak används för annan typ av komplementbyggnad samt tillbyggnad upp till 15 kvadratmeter.

Andel inkomna ansökningar 2018 för bygglovsbefriade åtgärder enligt 9 kap 4 a-c §§ plan- och bygglagen fördelat på kategori. Klicka på bilden för att se den i större format. Källa: Kommunernas svar på Boverkets Plan-, bygg- och tillsynsenkät 2018. Illustration: Boverket

Antalet inrapporterade anmälningssärenden under 2018, till exempel installation av eldstad och rökkanal, var 30 865 stycken för de svarande kommunerna.

Start- och slutbesked

Under 2018 beviljades 79 931 startbesked av de svarande kommunerna och antal nekade startbesked var 222 stycken, vilket motsvarar 0,3 procent. Nekade startbesked för bygglovsbefriade åtgärder enligt 9 kap 4 a-c §§ plan- och bygglagen varierar kraftigt mellan åren. 2018 var andelen nekade startbesked för bygglovsbefriade åtgärder 27 procent, 2017 68 procent och 2016 48 procent. Drygt 2 % av de nekade startbeskeden vägrades då byggnadsnämnden gjorde bedömningen att kravet i 8 kap. 13 § PBL inte uppfylldes och att drygt 1 % nekades med motiveringen att kravet i 8 kap 17 § PBL inte uppfylldes.

13 procent av de vägrade startbeskeden har nekats med hänsyn till att byggherren inte kan förväntas uppfylla de tekniska egenskapskraven. En minskning från 18 procent år 2017. Kommunerna har lämnat ett fåtal kommentarer kring vilka tekniska egenskaper som berörts, vilket gör det svårt att se några tendenser på vilka krav som inte bedöms uppfyllas. Det som nämndes var bland annat brandskydd och tillgänglighet.

I nästan alla av kommunerna som har svarat på enkäten är tiden för att få startbesked efter det tekniska samrådet högst 5 veckor.

Totalt har 61 803 slutbesked beslutats av de svarande kommunerna, varav 35 stycken nekades. Även 8 509 interimistiska slutbesked har getts under 2018. Tiden för att åtgärda bristen/bristerna som tagits upp i det tillfälliga slutbeskedet varierar kraftigt, allt ifrån 2 veckor upp till 2 år. Kommunerna har lämnat ett fåtal kommentarer till vilka brister i de tekniska egenskapskraven som inte antas uppfyllas, men det som nämns är bland annat brandskydd, säkerhet vid användning samt hygien, hälsa och miljö.

Resurser

Sammanlagt har 2 230 kommuntjänstemän, varav 328 arkitekter, i landet varit berörda av arbete med lov- och byggprocessen under 2018. Kommunernas uppskattade årsarbets tid inom lov- och byggprocessen motsvarar 2 300 heltidstjänster varav 198 arkitekttjänster.

RELATERAD INFORMATION

På Boverket

[Öppna data \[/sv/PBL-kunskapsbanken/Allmant-om-PBL/uppfoljning/Statistik/oppna-data/\]](#)

På andra webbplatser

[Plan- och bygglag \(2010:900\) på Sveriges riksdags webbplats](#)
[\[http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Plan--och-bygglag-2010900_sfs-2010-900/?bet=2010:900\]](http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Plan--och-bygglag-2010900_sfs-2010-900/?bet=2010:900)

[Plan- och byggförordning \(2011:338\) på Sveriges riksdags webbplats](#)
[\[http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Plan--och-byggforordning-2011_sfs-2011-338/?bet=2011:338\]](http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Plan--och-byggforordning-2011_sfs-2011-338/?bet=2011:338)

Överklagade beslut om lov och besked

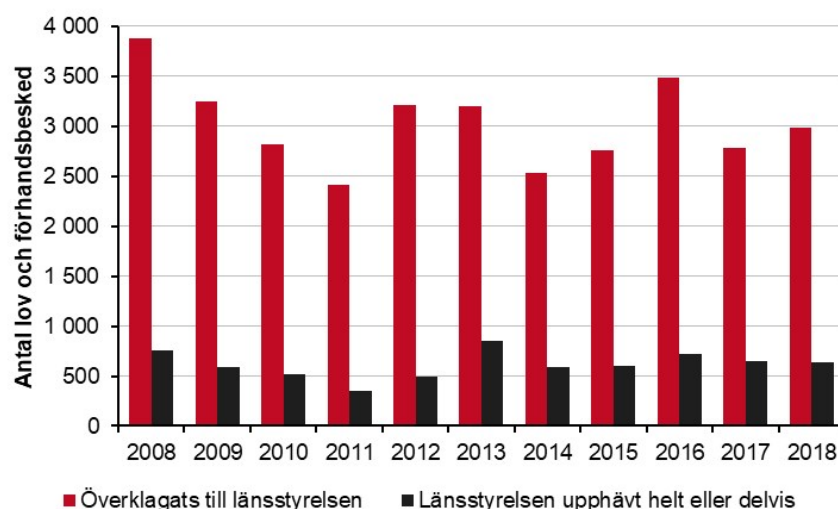
Statistiken indikerar att andelen överklagade beslut om lov och förhandsbesked är på samma nivå som de senaste tre åren. Andelen av dessa beslut som upphävs av länsstyrelsen ligger fortsatt på över 20 procent. Jämfört med år 2017 har färre start- och slutbesked överklagats till länsstyrelsen, och antalet är fortsatt lågt.

Under 2018 fattades totalt 73 821 positiva och negativa beslut om lov och förhandsbesked. Siffran bygger på enkätsvar från 256 av landets kommuner.

Av det totala antalet beslut om lov och förhandsbesked överklagades 2 990 ärenden. Det motsvarar drygt 4 procent, vilket är något högre än för år 2017, då drygt 3 procent överklagades.

Av de överklagade ärendena har 640 upphävts helt eller delvis, vilket utgör drygt 21 procent av de överklagade besluten. I jämförelse med 2017 så minskar andelen upphävda beslut något. De senaste fem åren har andelen varierat mellan 21 och 23 procent.

883 ärenden om lov och förhandsbesked har överklagats vidare till mark- och miljödomstolarna under 2018, vilket är en minskning från år 2017.

Antal överklagade lov och förhandsbesked som har överklagats till länsstyrelsen och antal beslut som länsstyrelsen har upphävt helt eller delvis 2008-2018. Klicka på bilden för att se den i större format. Källa: Länsstyrelsernas svar på Boverkets Plan- och byggenkät 2018. Illustration: Boverket

Orsak till upphävande

Av de upphävda besluten har 54 ansetts strida mot 2 och 8 kap plan- och bygglagen, PBL, eller 3 kap äldre plan- och bygglagen, ÄPBL. Av de upphävda besluten ansågs 78 stycken strida mot kraven i 9 kap 25 § PBL eller 8 kap 22 § ÄPBL om "grannehörande" medan 172 saknade giltig grund

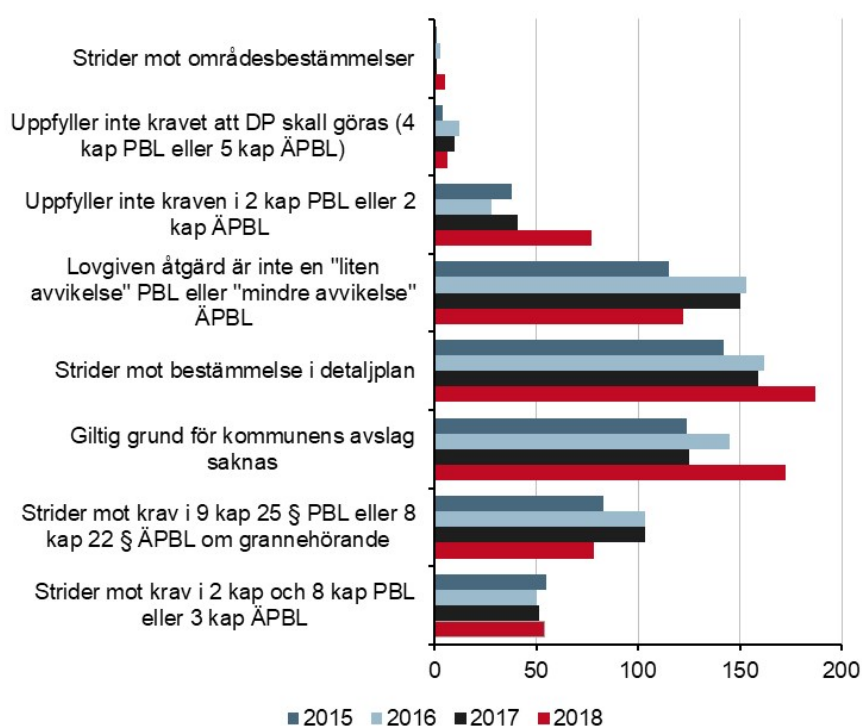
för avslag.

Inom detaljplan

Av antalet upphävda beslut inom detaljplan har 187 ansetts strida mot bestämmelser i detaljplan. 122 av de upphävda besluten har inte ansetts vara en "liten avvikelse" enligt PBL eller "mindre avvikelse" enligt ÄPBL.

Utom detaljplan

Av antalet upphävda beslut utanför detaljplan har 77 inte ansetts uppfylla kraven i 2 kap PBL eller 2 kap ÄPBL och 6 beslut har inte ansetts uppfylla kravet att detaljplan ska göras enligt 4 kap 2-3 §§ PBL eller 5 kap 1 § ÄPBL.

Antal upphävda beslut 2015 - 2018 per kategori inom och utom detaljplanelagt område som inte uppfyller kraven enligt plan- och bygglagen. Klicka på bilden för att se den i större format. Källa: Länsstyrelsernas svar på Boverkets Plan- och byggenkät 2018. Illustration: Boverket

Överklagade start- och slutbesked

Färre startbesked har överklagats under 2018 jämfört med 2017, men det handlar om ett fåtal ärenden i sammanhanget. Av 80 153 beslutade startbesked har 36 beslut om startbesked överklagats under 2018 jämfört med 66 stycken år 2017. Orsak till överklagande uppges, förutom kraven på vissa tekniska egenskaper, vara hanteringen av varsamhetskrav/förvanskningsförbud respektive lämplighetskraven i 2 kap. 6 § plan- och bygglagen. 7 av de 36 överklagade besluten upphävdes av länsstyrelsen.

Under 2018 togs 61 803 beslut om slutbesked i de svarande kommunerna. 24 beslut om slutbesked överklagades år 2018 jämfört med 20 under 2017. 3 av de överklagade besluten om slutbesked upphävdes.

RELATERAD INFORMATION

På Boverket

[Öppna data \[sv/PBL-kunskapsbanken/Allmant-om-PBL/uppfoljning/Statistik/oppna-data/\]](https://www.boverket.se/sv/PBL-kunskapsbanken/Allmant-om-PBL/uppfoljning/Statistik/oppna-data/)

På andra webbplatser

[Plan- och bygglag \(2010:900\) på Sveriges riksdags webbplats \[http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Plan--och-bygglag-2010900_sfs-2010-900/?bet=2010:900\]](http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Plan--och-bygglag-2010900_sfs-2010-900/?bet=2010:900)

[Plan- och byggförordning \(2011:338\) på Sveriges riksdags webbplats \[http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Plan--och-byggforordning-2011_sfs-2011-338/?bet=2011:338\]](http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Plan--och-byggforordning-2011_sfs-2011-338/?bet=2011:338)

Överprövade lov och förhandsbesked

I vissa fall har länsstyrelserna möjlighet att utöva tillsyn av byggnadsnämndens beslut om lov eller förhandsbesked genom regler om tillsynsområden. Andelen ärenden som överprövas av länsstyrelsen är fortsatt låg.

Länsstyrelsen har möjlighet att utöva tillsyn av byggnadsnämndens beslut om lov eller förhandsbesked om det ligger inom ett tillsynsområde som beslutats av länsstyrelsen med stöd av 11 kapitlet 12 § 1 stycket plan- och bygglagen eller förordnande enligt 12 kapitlet 4 § äldre plan- och bygglagen samt krav i 18 § i förordningen om områdesskydd. I landet finns totalt 165 tillsynsområden enligt länsstyrelsernas svar.

Under 2018 har ett nytt beslut gällande tillsynsområden fattats med hänvisning till riksintresse för kulturmiljövård, naturvård och rörligt friluftsliv. Inga tillsynsområden har upphävts under 2018.

Länsstyrelserna har under 2018 fått in 14 kommunala beslut som omfattats av ett utpekat tillsynsområde. De senaste fem åren har antalet överprövade beslut varierat mellan 13 och 35 stycken. Länsstyrelserna beslutade 2018 att överpröva tre beslut och dessa upphävdes helt eller delvis

RELATERAD INFORMATION

På Boverket

[Öppna data \[sv/PBL-kunskapsbanken/Allmant-om-PBL/uppfoljning/Statistik/oppna-data/\]](#)

På andra webbplatser

[Plan- och bygglag \(2010:900\) på Sveriges riksdags webbplats \[http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Plan--och-bygglag-2010900_sfs-2010-900/?bet=2010:900\]](#)

[Plan- och byggförordning \(2011:338\) på Sveriges riksdags webbplats \[http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Plan--och-byggforordning-2011_sfs-2011-338/?bet=2011:338\]](#)

Länsstyrelsens handläggningstider för överklagade lovärenden

Enligt uppdrag 47 i länsstyrelsernas regleringsbrev för 2018 ska länsstyrelserna redovisa uppgifter om sina handläggningstider för överklagade lovärenden och förhandsbesked under 2018. Syftet är att se om handläggningstiderna följer de inriktningsmål som regeringen satt upp. Boverket redovisar här en sammanställning gällande hur väl målen uppfylldes.

För överklagade kommunala beslut om lov där bygglov, marklov, rivningslov och förhandsbesked ingår gällde följande inriktningsmål:

- 75 procent avgjorda inom 105 dagar
- 90 procent avgjorda inom 150 dagar

Följande inriktningsmål gällde överklagande bygglov för bostäder, dock inte fritidshus:

- 75 procent avgjorda inom 80 dagar
- 90 procent avgjorda inom 120 dagar

Tiderna räknas från den dag överklagandet kom in till länsstyrelsen fram till den dag länsstyrelsen avgjorde ärendet. Även ärenden som avvisats eller avskrivits har ansetts som avgjorda.

Här följer en sammanfattning av länsstyrelsernas redovisningar. Uppgifterna kommer från en enkät gällande 2018 som har besvarats av samtliga länsstyrelser helt eller delvis.

Variationen mellan länsstyrelserna ökar

Den genomsnittliga handläggningstiden för avgjorda överklagade lov varierar mellan länsstyrelserna. Variationen minskade stadigt mellan åren 2012 och 2016 för att under 2017 plana ut. 2018 har variationen ökat igen så nu ligger spannet på mellan 25 och 271 dagar. Under 2014 varierade handläggningstiden mellan 30 och 255 dagar och år 2015 mellan 38 och 172 dagar. För 2016 minskade variationen ytterligare till mellan 45 och 128 dagar. Under 2017 varierade den genomsnittliga handläggningstiden mellan 37 och 186 dagar.

Medelvärdet för samtliga länsstyrelser minskade mellan åren 2012 och 2016, från 161 dagar 2012, 117 dagar 2013, 100 dagar 2014, 97 dagar 2015 och 74 dagar 2016. 2017 ökade dock medelvärdet till 88 dagar för att ytterligare öka till 100 dagar år 2018. Medianvärdet för avgjorda överklagade lov varierar mellan 15 och 300 dagar.

När det gäller den genomsnittliga handläggningstiden för överklagade ärenden för bostäder varierar den mellan 24 och 115 dagar. Medianvärdet för avgjorda överklagade bygglov för bostäder varierar mellan 20 och 106 dagar.

Inriktningsmål 75 procent inom 105 dagar

Det första inriktningsmålet för lovärenden innebär att 75 procent av de överklagade lovärendena ska ha avgjorts inom 105 dagar. 13 av 21 länsstyrelser når detta mål 2018, vilket är detsamma som för år 2017. Resultatet kan jämföras med 2016 då 15 länsstyrelser uppnådde dåvarande inriktningsmål på 75 procent inom 90 dagar.

Andelen lovärenden som har avgjorts inom 105 dagar varierar stort mellan länen. Under 2018 låg variationen mellan 22 och 100 procent.

Inriktningsmål 90 procent inom 150 dagar

Det andra inriktningsmålet för lovärenden innebär att 90 procent av de överklagade lovärendena ska ha avgjorts inom 150 dagar. En länsstyrelse har inte lämnat något svar. 12 av 20 länsstyrelser når detta mål. År 2017 uppnådde 13 av 21 länsstyrelser detta mål och 2016 18 länsstyrelser.

Andelen lovärenden som har avgjorts inom 150 dagar varierar mellan länen. Under 2018 låg variationen mellan 27 och 100 procent.

Inriktningsmål 75 procent inom 80 dagar

Det tredje inriktningsmålet gäller överklagade bygglovsärenden för bostäder. Målet innebär att 75 procent av ärendena ska ha avgjorts inom 80 dagar. 14 av 21 länsstyrelser uppfyller detta mål, vilket är en försämring jämfört med år 2017 då 17 av 21 länsstyrelser uppnådde målet. Andelen avgjorda överklaganden varierar mellan 17 och 100 procent, vilket innebär en större spridning än år 2017.

Inriktningsmål 90 procent inom 120 dagar

Det sista inriktningsmålet innebär att 90 procent av de överklagade bygglovsärendena för bostäder ska ha avgjorts inom 120 dagar. En länsstyrelse har inte svarat på denna fråga. 13 länsstyrelser av 20 når detta mål, vilket kan jämföras med år 2017 då 17 av 21 länsstyrelser uppnådde målet. Andelen avgjorda överklaganden varierar mellan 46 och 100 procent.

Orsaker till att målen inte nås

En majoritet av länsstyrelserna uppger att bristen på handläggare, särskilt jurister, bidrar till att målen inte uppfylls. Även om man lyckats med rekryteringen, vilket i sig är en utmaning, så tar det tid innan ovana handläggare kan producera lika mycket som erfarna. Länsstyrelsernas jurister hanterar också många frågor utanför PBL, exempelvis allmänna val och skogsbränder, vilket gör verksamheten sårbar särskilt på mindre länsstyrelser.

Flera länsstyrelser uppger att en hård prioritering sker mellan arbetsuppgifterna. Ett par av länsstyrelserna uppger att ärendena om

överklagade bygglov för bostäder prioriterats, vilket har medfört att övriga ärenden fått en längre handläggningstid.

Vissa länsstyrelser har haft en ökad ärendeingång under 2018 och ärenden av svår karaktär, vilket har förlängt handläggningstiderna.

Planerade åtgärder

De åtgärder som länsstyrelserna planerar är bland annat att rekrytera mer personal. En del länsstyrelser försöker köpa in resurser vid bland annat ärendetoppar.

En länsstyrelse uppger att man kommer att genomföra interna PBL-utbildningar och andra kompetenshöjande insatser.

Övriga åtgärder är att se om det går att se över arbetssätt, omprioritera mellan arbetsuppgifterna och fortsätta att följa upp handläggningstiden kontinuerligt.

Länsstyrelsernas erfarenheter

2018 lämnades några kommentarer om länsstyrelsernas erfarenheter från handläggningen av överklagade lov. Länsstyrelsen i Östergötlands län noterar en ökad inströmning av ärenden, men anser att det är för tidigt att svara på om det är en bestående trend. Man framför också att i ärenden med många klaganden tar kommunikeringen lång tid, vilket gör det svårt att hålla handläggningstiden. Länsstyrelsen i Blekinge län framför att komplexiteten av ärendena har ökat. Länsstyrelsen i Västerbottens län uppger att man prioriterar PBL-ärendena. I kommentarerna framgår att man har hög kompetens inom området med länsjurister med god erfarenhet och att ärendena är uppskattade av juristerna då de innehåller intressanta juridiska frågeställningar. Arbetsmässigt genomförs veckovisa avstämningar och man har ett gott internt samarbete med länsarkitekt, samhällsplanerare och länsantikvarie i sakfrågorna.

RELATERAD INFORMATION

På Boverket

[Öppna data \[sv/PBL-kunskapsbanken/Allmant-om-PBL/uppfoljning/Statistik/oppna-data/\]](#)

På andra webbplatser

[Plan- och bygglag \(2010:900\) på Sveriges riksdags webbplats \[http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Plan--och-bygglag-2010900_sfs-2010-900/?bet=2010:900\]](#)

[Plan- och byggförordning \(2011:338\) på Sveriges riksdags webbplats \[http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Plan--och-byggforordning-2011_sfs-2011-338/?bet=2011:338\]](#)

[Boverkets regleringsbrev 2018 \[https://www.esv.se/statsliggaren/regleringsbrev/?RBID=19049\]](#)

[Länsstyrelsernas regleringsbrev 2018 \[https://www.esv.se/statsliggaren/regleringsbrev/?RBID=18696\]](#)

Boverkets byggregler

Länsstyrelserna tillämpar Boverkets byggregler (2011:6) – föreskrifter och allmänna råd och Boverkets föreskrifter och allmänna råd (2011:10) om tillämpning av europeiska konstruktionsstandarder (eurokoder) relativt sällan. Många länsstyrelser bedömer att de saknar tillräckliga resurser och kompetens inom området.

Alla de 21 länsstyrelserna har svarat på enkätfrågorna om sin tillämpning av Boverkets bygg- och konstruktionsregler.

De flesta länsstyrelserna tillämpar Boverkets bygg- och konstruktionsregler relativt sällan, det vill säga mellan en och tio gånger per år. Det gäller såväl vid tillsynsvägledning och uppföljning som vid överklagade ärenden.

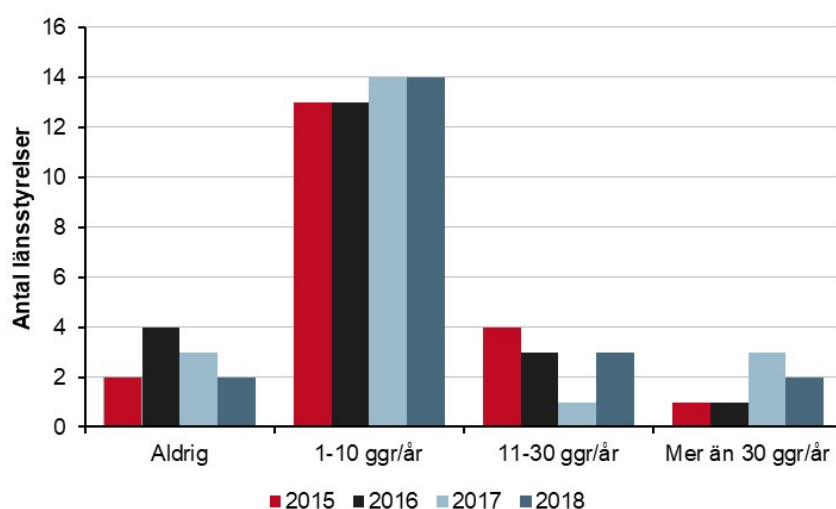
När det gäller tillsynsvägledning och uppföljning använder Skåne och Västra Götalands län reglerna mer än 30 gånger per år.

I fråga om överklagade ärenden är det Stockholm och Skåne län som tillämpat reglerna flest gånger. Dock har även Kalmar län tillämpat reglerna mer än 30 gånger när det gäller överklagade ärenden.

Däremot har Kalmar län inte tillämpat reglerna alls vid tillsynsvägledning och uppföljning. Detsamma gäller för Gotlands län.

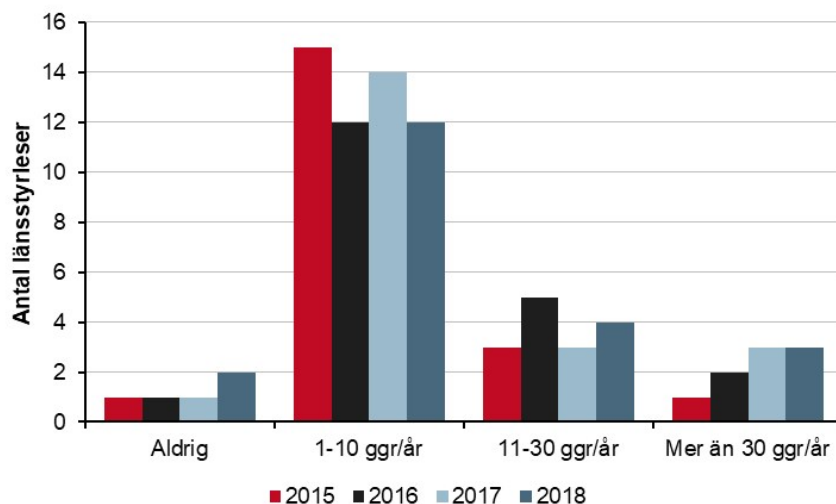
Två län, Jämtlands och Gävleborgs län, har under 2018 inte haft något överklagandeärende som har berört Boverkets bygg- och konstruktionsregler.

Små förändringar sker mellan åren. Den översiktliga bilden är under överskådlig tid i stort sett oförändrad. Generellt gäller att de större länen tillämpar reglerna oftare än de mindre länen.

Antal gånger per år som länsstyrelsen tillämpat Boverkets byggregler i tillsynsvägledning och uppföljning under år 2015-2018. Källa: Länsstyrelsernas svar på Boverkets plan- och byggenkät 2018. Klicka på bilden för att se den i

större format. Illustration: Boverket

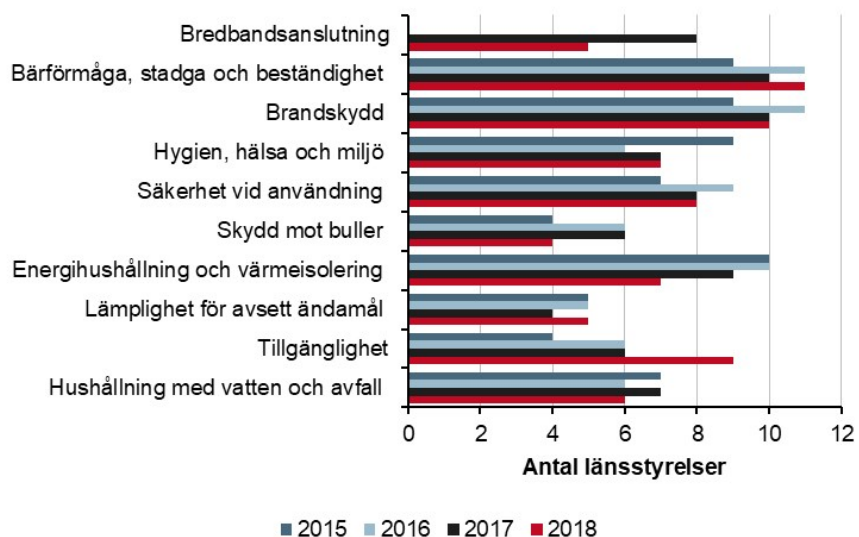

Antal gånger som länsstyrelsen tillämpat Boverkets byggregler vid överklagande av ärenden år 2015 -2018. Källa: Länsstyrelsernas svar på Boverkets plan- och byggenkät 2018. Klicka på bilden för att se den i större format. Illustration: Boverket

När länsstyrelserna själva bedömer om de har tillräckliga resurser och tillräcklig kompetens blir den sammanlagda bilden att många anser sig sakna detta.

Ungefär hälften av länsstyrelserna anser sig sakna resurser eller kompetens inom områdena bärförmåga, stadga och beständighet samt säkerhet i händelse av brand. Nio länsstyrelser anser sig sakna tillräckliga resurser eller kompetens avseende tillgänglighet och användbarhet för personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga. Det är en försämring jämfört med föregående år då sex länsstyrelser uppgav sig sakna tillräckliga resurser eller kompetens avseende tillgänglighet och användbarhet för personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga.

Bäst tillgodosett är kravet på skydd mot buller. Endast fyra län uppger att de saknar resurser eller kompetens inom detta område.

Antalet länsstyrelser som saknar resurser eller kompetens inom olika områden inom byggreglerna år 2015–2018. Källa: Länsstyrelsernas svar på Boverkets plan- och byggenkät 2018. Klicka på bilden för att se den i större format.

Illustration: Boverket

RELATERAD INFORMATION

På Boverket

[Öppna data \[sv/PBL-kunskapsbanken/Allmant-om-PBL/uppfoljning/Statistik/oppna-data/\]](https://www.boverket.se/sv/PBL-kunskapsbanken/Allmant-om-PBL/uppfoljning/Statistik/oppna-data/)

På andra webbplatser

[Plan- och bygglag \(2010:900\) på Sveriges riksdags webbplats](http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Plan--och-bygglag-2010900_sfs-2010-900/?bet=2010:900)

[[http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-](http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Plan--och-bygglag-2010900_sfs-2010-900/?bet=2010:900)

[Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Plan--och-bygglag-2010900_sfs-2010-900/?bet=2010:900\]](http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Plan--och-bygglag-2010900_sfs-2010-900/?bet=2010:900)

[Plan- och byggförordning \(2011:338\) på Sveriges riksdags](http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Plan--och-byggforordning-2011_sfs-2011-338/?bet=2011:338)

[webbplats \[http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-](http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Plan--och-byggforordning-2011_sfs-2011-338/?bet=2011:338)

[Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Plan--och-byggforordning-2011_sfs-2011-338/?bet=2011:338\]](http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Plan--och-byggforordning-2011_sfs-2011-338/?bet=2011:338)

Besiktning av hissar och andra motordrivna anordningar

Här redovisas statistik gällande besiktning av motordrivna anordningar. Statistiken samlas in från besiktningsföretagen och sammanställs av Boverket.

Boverket gör årligen uppföljning av besiktningsstatistik för motordrivna anordningar som omfattas av krav på besiktning enligt Boverkets föreskrifter och allmänna råd (2011:12) om hissar och vissa andra motordrivna anordningar.

2017 års besiktningsstatistik visade på en generell minskning av andelen motordrivna anordningar som vid återkommande besiktning hade någon form av brist, jämfört med föregående år.

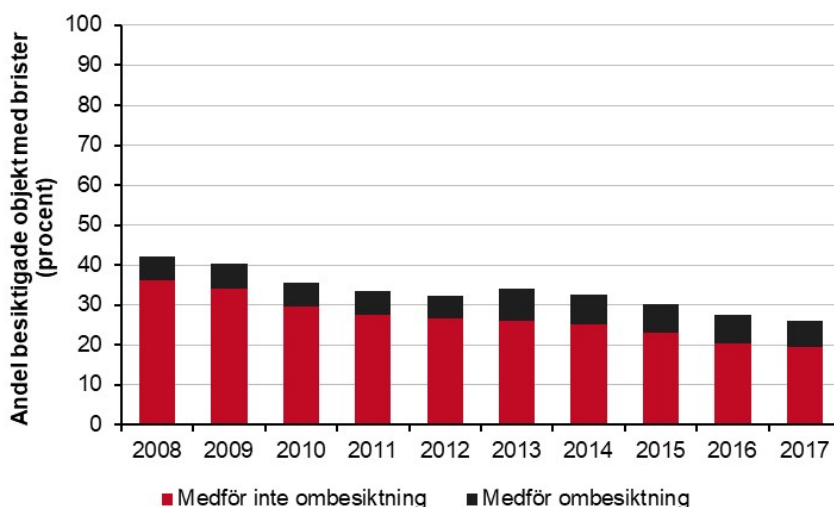
Läs mer om 2017 års besiktningsstatistik i rapporten under Relaterad information.

Hissar

Person- och varupersonhissar

Under 2017 förstabesiktigades 3 374 person- och varupersonhissar. Totalt utfördes 115 103 återkommande besiktningar och 4 540 revisionsbesiktningar.

Statistiken visar en stadigt minskande trend gällande noterade brister vid återkommande besiktning av person- och varupersonhissar under åren 2008-2017, från 42 till 26 procent. Minskningen gäller främst mindre allvarliga brister som inte medför ombesiktning. Andelen person- och varupersonhissar som vid återkommande besiktningen hade brister som renderade i ombesiktning har under de tre senaste åren legat relativt konstant på drygt 7 procent.

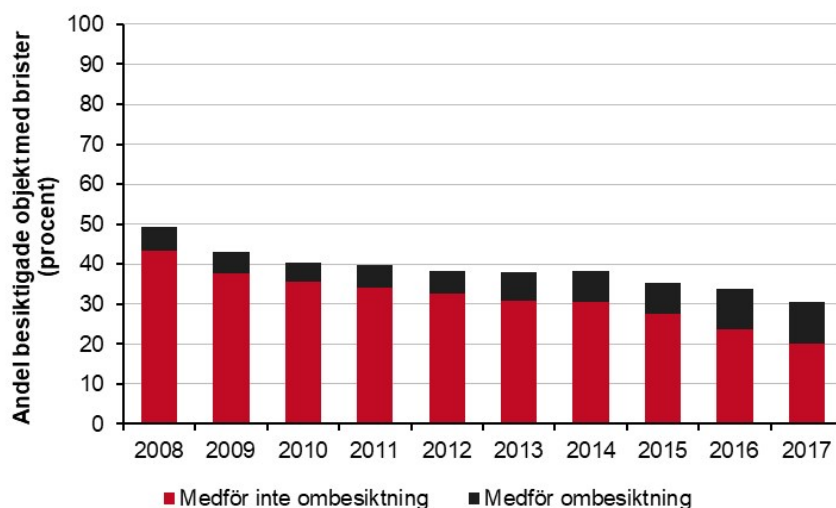
Andel besiktade person- och varupersonhissar med brister vid återkommande besiktning åren 2008 till 2017. Källa: Sammanställning från besiktningsverksamheten 2017. Klicka på bilden för att se den i större format. Illustration: Boverket

Plattforms- och trapphissar

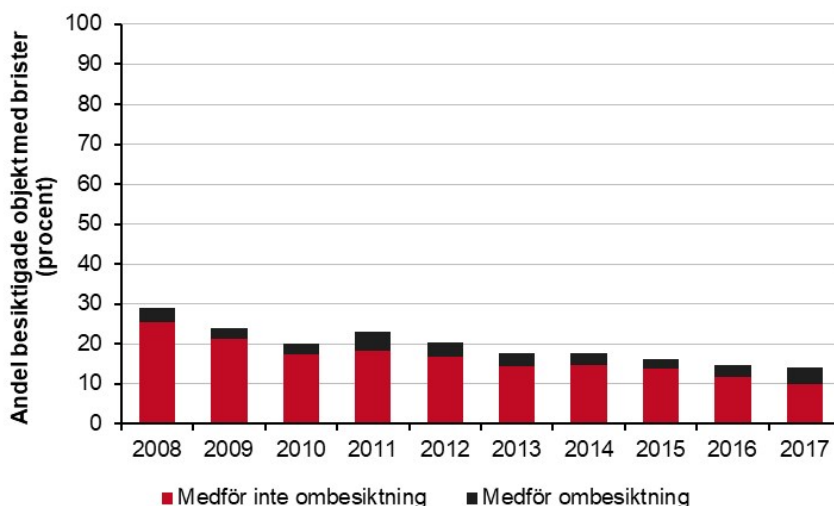
Under 2017 förstabesiktigades 4 632 plattforms- och trapphissar. Totalt utfördes 23 990 återkommande besiktningar och 124 revisionsbesiktningar.

Statistiken visar en stadigt minskande trend gällande noterade brister vid återkommande besiktning av plattforms- och trapphissar under åren 2008-2017, från 49 respektive 29 procent till 30 respektive 14 procent.

Minskningen gäller huvudsakligen mindre allvarliga brister som inte medför ombesiktning. Andelen plattformshissar som vid återkommande besiktningen hade brister som renderade i ombesiktning har de senaste åren ökat från runt 5-6 procent 2008-2012 till 10 procent 2017. Andelen trapphissar som vid återkommande besiktningen hade brister som renderade i ombesiktning låg under 2017 på 4 procent. Motsvarande andel har under tidsperioden 2008-2016 varierat mellan 2,5 och 5 procent.

Andel besiktade plattformshissar med brister vid återkommande besiktning åren 2008 till 2017. Källa: Sammanställning från besiktningsverksamheten 2017. Klicka på bilden för att se den i större format. Illustration: Boverket

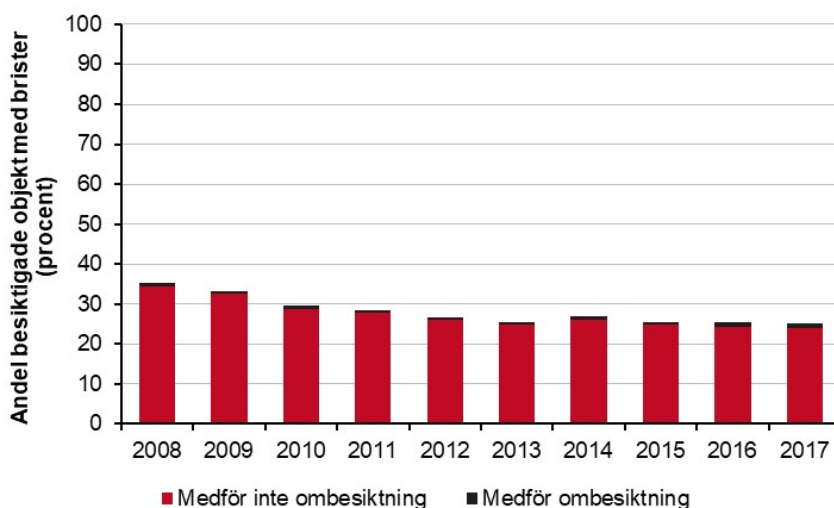

Andel besiktade trapphissar med brister vid återkommande besiktning åren 2008 till 2017. Källa: Sammanställning från besiktningsverksamheten 2017. Klicka på bilden för att se den i större format. Illustration: Boverket

Motordrivna portar och liknande anordningar

Under 2017 förstabesiktigades 935 motordrivna portar och liknande anordningar som till exempel dörrar och väggar. Totalt utfördes 64 690 återkommande besiktningar och 217 revisionsbesiktningar.

Statistiken visar en stadigt minskande trend gällande noterade brister vid återkommande besiktning av motordrivna portar och liknande anordningar under åren 2008-2017, från 35 till 25 procent. Minskningen gäller främst mindre allvarliga brister som inte medför ombesiktning. Andelen motordrivna portar och liknande anordningar som vid återkommande besiktningen hade brister som renderade i ombesiktning låg under 2017 på 1 procent.

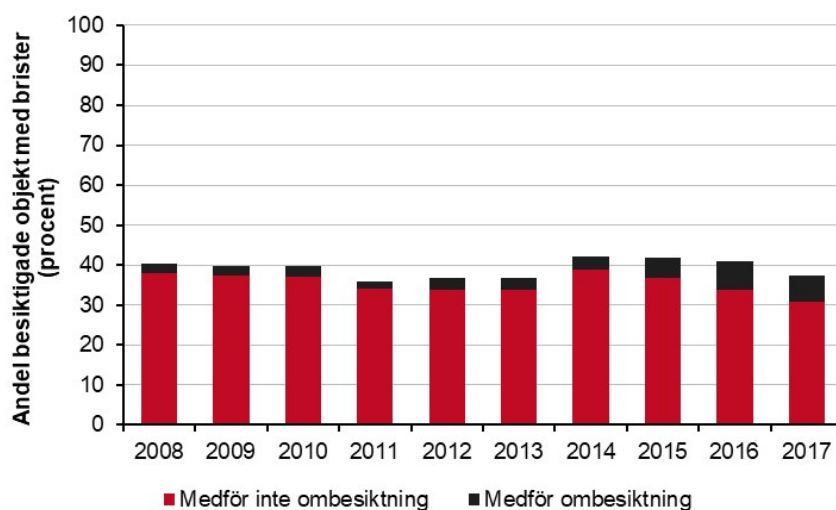

Andel besiktade motordrivna portar med mera med brister vid återkommande besiktning åren 2008 till 2017. Källa: Sammanställning från besiktningsverksamheten 2017. Klicka på bilden för att se den i större format. Illustration: Boverket

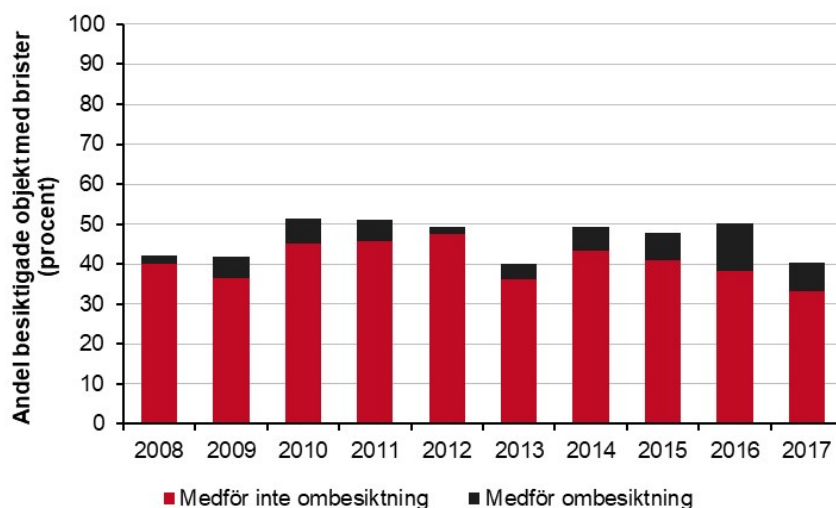
Rulltrappor och rullramper

Under 2017 förstabesiktigades 176 rulltrappor eller rullramper. Totalt utfördes 3 118 återkommande besiktningar och 64 revisionsbesiktningar.

Statistiken visar att noterade brister vid återkommande besiktning av rulltrappor eller rullramper under åren 2008-2017 legat mellan 36 och 42 procent respektive 40 och 51 procent. Andelen rulltrappor eller rullramper som vid återkommande besiktningen hade brister som renderade i ombesiktning har under samma tidsperiod legat på mellan 2 och 7 procent respektive 2 och 12 procent.

Andel besiktade rulltrappor med brister vid återkommande besiktning åren 2008 till 2017. Källa: Sammanställning från besiktningens verksamheten 2017. Klicka på bilden för att se den i större format. Illustration: Boverket

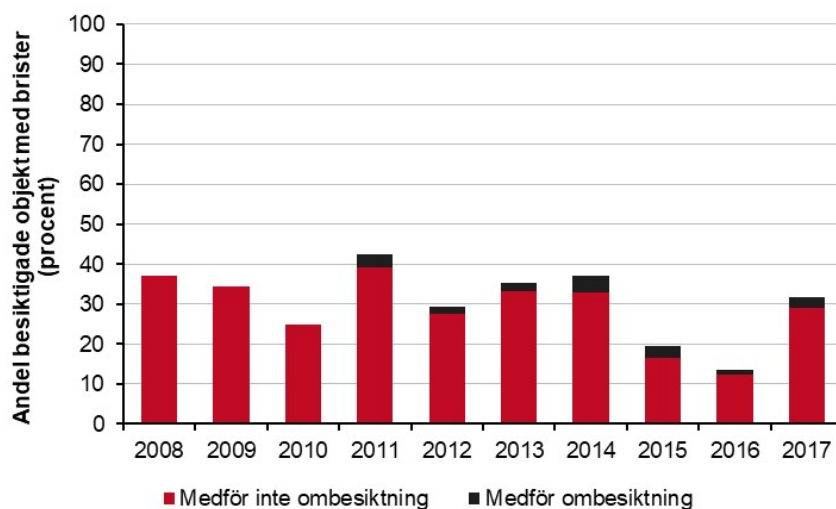

Andel besiktade rullramper med brister vid återkommande besiktning åren 2008 till 2017. Källa: Sammanställning från besiktningens verksamheten 2017. Klicka på bilden för att se den i större format. Illustration: Boverket

Linbanor inklusive stolliftar, samtliga typer

Under 2017 förstabesiktigades 3 linbanor. Totalt utfördes 76 återkommande besiktningar och 2 revisionsbesiktningar.

Statistiken visar att noterade brister vid återkommande besiktning av linbanor har varierat under tiden 2008-2017. Under 2017 låg andelen på 32 procent. Andelen linbanor som vid återkommande besiktningen hade brister som renderade i ombesiktning låg under 2017 på 3 procent.

Andel besiktade linbanor med brister vid återkommande besiktning åren 2008 till 2017. Källa: Sammanställning från besiktningens verksamhet 2017. Klicka på bilden för att se den i större format. Illustration: Boverket

Släpliftar, samtliga typer

Under 2017 förstabesiktigades 6 släpliftar. Totalt utfördes 622 återkommande besiktningar och 16 revisionsbesiktningar.

Statistiken visar att noterade brister vid återkommande besiktning av släpliftar legat ganska konstant på mellan 33 och 37 procent under tiden 2008-2017. Andelen släpliftar som vid återkommande besiktningen hade brister som renderade i ombesiktning låg under 2017 på 1 procent.

Andel besiktade släpliftar med brister vid återkommande besiktning åren 2008 till 2017. Källa: Sammanställning från besiktningens verksamheten 2017. Klicka på bilden för att se den i större format. Illustration: Boverket

RELATERAD INFORMATION

På Boverket

[Öppna data \[/sv/PBL-kunskapsbanken/Allmant-om-PBL/uppfoljning/Statistik/oppna-data/\]](#)

På andra webbplatser

[Plan- och bygglag \(2010:900\) på Sveriges riksdags webbplats](#)
[http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Plan--och-bygglag-2010900_sfs-2010-900/?bet=2010:900]

[Plan- och byggförordning \(2011:338\) på Sveriges riksdags webbplats](#) [http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Plan--och-byggforordning-2011_sfs-2011-338/?bet=2011:338]

Dokument

[Sammanställning av besiktning av hissar 2017](#)
[[contentassets/3588e324e01240dda1ef7d2538752dc9/sammanstallning-fran-besiktningssamheten-ar-2017.pdf](/contentassets/3588e324e01240dda1ef7d2538752dc9/sammanstallning-fran-besiktningssamheten-ar-2017.pdf)]

310 kB

Kontrollansvariga

Boverket har sammanställt hur många ärenden som krävt certifierade kontrollansvariga under 2018.

Landets kommuner har svarat på hur många bygglovs- och anmälningsärenden som under det senaste året har krävt en certifierad kontrollansvarig. 235 av 290 kommuner har lämnat uppgifter och uppger att cirka 31 400 ärenden har krävt en kontrollansvarig under 2018.

RELATERAD INFORMATION

På Boverket

[Öppna data \[sv/PBL-kunskapsbanken/Allmant-om-PBL/uppfoljning/Statistik/oppna-data/\]](#)

På andra webbplatser

[Plan - och bygglag \(2010:900\) på Sveriges riksdags webbplats \[http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Plan--och-bygglag-2010900_sfs-2010-900/?bet=2010:900\]](#)

[Plan - och byggförordning \(2011:338\) på Sveriges riksdags webbplats \[http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Plan--och-byggforordning-2011_sfs-2011-338/?bet=2011:338\]](#)

Statistik tillsyn

Boverket och länsstyrelserna ska följa upp och utvärdera byggnadsnämndernas tillsynsarbete samt redovisa Boverkets och länsstyrelsernas tillsynsvägledning som skett under det gångna året.

Under dessa sidor redovisas Boverkets sammanställning av enkätsvaren om tillsynsarbetet gällande 2018. Uppgifterna har samlats in genom Boverkets årliga plan- och byggenkäter som besvarats av kommuner och länsstyrelser. Enkäterna behandlar både länsstyrelsernas och byggnadsnämndernas arbete med tillsyn.

Osäkerheter i underlaget

För 2018 har alla 21 länsstyrelser och 256 av de 290 kommunerna besvarat hela eller delar av enkäterna. Boverket har dock uppmärksammat en del brister i underlaget bland annat med avseende på länsstyrelsernas kodning av ärenden och kommunernas svar.

Kommunernas enkät är frivillig att besvara och därför varierar det år från år hur många och vilka kommuner som svarar. Det går därför inte att för alla frågor göra länsvisa jämförelser eller jämförelser mellan olika år.

Sammantaget gör detta att det finns en viss osäkerhet på hur väl de inkomna enkätsvaren speglar verkligheten och kring kvaliteten på de svar som kommit in. Statistiken bör därför ses som en indikation på den utveckling som skett under året.

Ett utvecklingsarbete pågår på Boverket för att förbättra och göra uppföljningen mer tillförlitlig inför nästa rapportering.

RELATERAD INFORMATION

På Boverket

[Öppna data \[sv/PBL-kunskapsbanken/Allmant-om-PBL/uppfoljning/Statistik/oppna-data/\]](/sv/PBL-kunskapsbanken/Allmant-om-PBL/uppfoljning/Statistik/oppna-data/)

På andra webbplatser

[Plan - och bygglag \(2010:900\) på Sveriges riksdags webbplats \[http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Plan--och-bygglag-2010900_sfs-2010-900/?bet=2010:900\]](http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Plan--och-bygglag-2010900_sfs-2010-900/?bet=2010:900)

[Plan - och byggförordning \(2011:338\) på Sveriges riksdags webbplats \[http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Plan--och-byggforordning-2011_sfs-2011-338/?bet=2011:338\]](http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Plan--och-byggforordning-2011_sfs-2011-338/?bet=2011:338)

Boverkets och länsstyrelsernas tillsynsvägledning

Tillsynsvägledning till byggnadsnämnderna är en gemensam uppgift för Boverket och länsstyrelserna enligt plan- och byggförordningen, PBF. Myndigheterna ska aktivt samverka och samordna arbetet med tillsynsvägledningen. Här sammanfattas arbetet som skett under 2018.

Boverkets tillsynsvägledning

Boverket ska enligt 8 kapitlet 15 § PBF ge tillsynsvägledning till länsstyrelserna och byggnadsnämnderna.

Under 2018 har Boverket publicerat vägledningstexter på PBL kunskapsbanken om tillgänglighet på allmänna platser, avlägsnande av enkelt avhjälpna hinder på allmän plats samt tillgänglighet på tomter. Även en vägledning för hur tillgänglighet kan hanteras inom översiktsplaneringen har publicerats. En tillsynsvägledningstext, som riktar sig till länsstyrelserna, om översvämningsrisker har publicerats.

Inom regeringsuppdraget PBL kompetenssatsning har Boverket lanserat två webbaserade introduktionsutbildningar för förtroendevalda respektive detaljplanehandläggare.

Boverket har under 2018 fortsatt att utveckla sin samverkan med länsstyrelserna och deltagit i månadsvisa onlinemöten med representanter från länsstyrelsernas forumgrupp för tillsynsvägledning bygg. Där har bland annat diskuterats uppföljning enligt angivna teman i regleringsbrevsuppdragen, uppkomna frågor, nya rättsfall och det fortsatta arbetet med tillsynsvägledning till kommunerna.

Boverket har även deltagit på träffar med fokus på tillsynsfrågor tillsammans med kommuner och vissa länsstyrelser under 2018 i Uppsala och Umeå. På träffarna har Boverket bidragit med information inom tillsynsområdet och diskuterat tillsynsfrågor med deltagarna.

Det arbete som Boverket och länsstyrelserna gör inom tillsynsvägledning visar de senaste åren en utplaning av det tidigare positiva resultatet. Årets uppföljning visar att andelen kommunala tillsynsbeslut som håller vid ett överklagande ligger på ungefär samma nivå sedan 2014. Andelen kommuner som uppger att de planerar sin tillsyn, trots att det inte är ett krav, har varierat mellan 39 och 47 procent de senaste fem åren. Fler tillsynsärenden har förvisso påbörjats jämfört med tidigare år, men antalet öppnade ärenden som inte avgjorts har nästan fördubblats sedan år 2014

Länsstyrelsernas tillsynsvägledning

Länsstyrelserna ska enligt 8 kapitlet 14 § PBF ge tillsynsvägledning till byggnadsnämnderna i länet genom att ge råd och stöd i deras tillsynsarbete.

Länsstyrelserna ska också följa upp och utvärdera byggnadsnämndernas tillsynsarbete.

Länsstyrelserna uppger att de främst vägleder och följer upp byggnadsnämndernas tillsynsarbete vid länsträffar där både politiker och tjänstemän medverkar. Alla landets länsstyrelser erbjuder kommunerna stöd i deras arbete med tillsyn via webb, e-post och telefon.

Länsstyrelserna upplever att det finns ett stort behov av vägledning och kunskapsstöd till byggnadsnämnderna. Detta ställer också krav på att länsstyrelserna har tillgång till relevant kompetensutveckling och tillräckliga resurser.

En del länsstyrelser har valt att följa upp en del av temana i de enkäter som tidigare skickats ut, bland annat ovårdade tomter, hanteringen av kravet på god form-, färg- och materialverkan samt frågor om kulturmiljö. I samband med detta har det framkommit att det finns en brist på tillgång till antikvarisk kunskap i många kommuner.

Två av länsstyrelserna lyfter frågan om att det vore önskvärt att ställa krav på tillsynsplan för kommunerna i plan- och byggförordningen. Detta för att hjälpa byggnadsnämnderna att få bättre ordning och struktur på sina tillsynsområden samt att utveckla effektiva och rättssäkra rutiner för tillsynsarbetet. Det ligger också i linje med den bedömning som Boverket gjorde i regeringsuppdraget "Analys av reglerna om enkelt avhjälpta hinder". I redovisningen av uppdraget pekade Boverket på att det finns ett behov av att införa ett krav på att byggnadsnämnden har en tillsynsplan för sin tillsyn enligt plan- och bygglagstiftningen. Rapporten finns under Relaterad information.

Av landets länsstyrelser har 15 av 21 svarat att de har en aktuell treårig plan för sitt arbete med tillsynsvägledning. Det är färre än 2017, då 17 länsstyrelser hade en aktuell plan. En länsstyrelse uppger att revidering pågår och övriga uppger att arbetet har nedprioriterats eller att de inte har resurser.

Resurserna som länsstyrelserna har till sitt förfogande för arbetet med tillsynsvägledning till byggnadsnämnderna skiljer sig åt mellan länen. Tre länsstyrelser har avsatt den största personalresursen, en årsarbetskraft. Åtta länsstyrelser har avsatt 0,1 årsarbetskrafter eller mindre, vilket är en länsstyrelse färre än 2017. Totalt i landet motsvarar arbetsinsatsen knappt sju heltidsanställda, vilket är en ökning med nästan en anställd jämfört med år 2017.

RELATERAD INFORMATION

På Boverket

[Öppna data \[sv/PBL-kunskapsbanken/Allmant-om-PBL/uppfoljning/Statistik/oppna-data/\]](#)

På andra webbplatser

[Plan - och bygglag \(2010:900\) på Sveriges riksdags webbplats \[http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Plan--och-bygglag-2010900_sfs-2010-900/?bet=2010:900\]](#)

[Plan - och byggförordning \(2011:338\) på Sveriges riksdags webbplats \[http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Plan--och-byggforordning-2011_sfs-2011-338/?bet=2011:338\]](#)

Publikationer

[Analys av reglerna om enkelt avhjälppta hinder \[sv/om-boverket/publicerat-av-boverket/publikationer/2018/analys-av-reglerna-om-enkelt-avhjalpta-hinder/\]](#)

Ärenden om tillsyn

Boverket och länsstyrelserna ska enligt plan- och byggförordningen, PBF, och uppdrag i regleringsbrevet följa upp samt utvärdera byggnadsnämndernas tillsynsarbete. Här sammanställs den senaste statistiken gällande 2018. Sammanställningen visar bland annat att kommunerna har öppnat fler tillsynsärenden och att andelen kommunala tillsynsbeslut som står sig vid överklagande till länsstyrelsen har stagnerat.

Uppgifter om antal tillsynsärenden och vad de har handlat om har hämtats in från kommunerna via Boverkets Plan-, bygg- och tillsynsenkät för 2018. I denna text kommer också en jämförelse att göras med tidigare års enkätvar. Totalt har 256 kommuner besvarat enkäten, vilket ger en svarsfrekvens på 86 procent. Svarsfrekvensen de senaste tre åren har varierat mellan 84 och 93 procent. Kommunerna som medverkat i enkäten har inte alltid besvarat alla frågor och någon kvalitetsgranskning av svaren har inte gjorts.

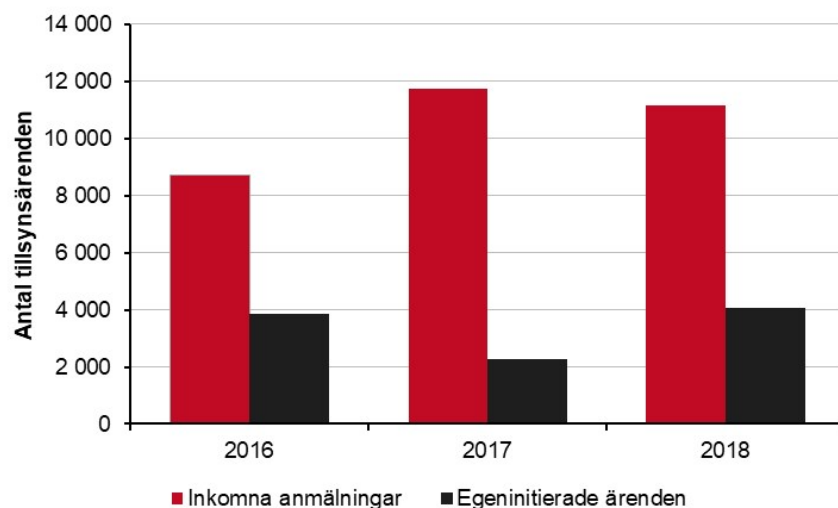
Uppgifter om antal överklagade och avgjorda tillsynsbeslut har hämtats in från länsstyrelserna via Boverkets Plan- och byggenkät gällande 2018. Samtliga 21 länsstyrelser har besvarat enkäten, men i en del fall utelämnat svar på vissa frågor.

Under Öppna data i Relaterad information redovisas de inkomna svaren för respektive kommun och län.

Fler tillsynsärenden

De svarande kommunerna har påbörjat allt fler tillsynsärenden de senaste fem åren. Under 2018 inleddes 15 214 ärenden. 2014 uppgav kommunerna att de hade öppnat 9 678 tillsynsärenden, motsvarande siffra för 2015 var 11 281, år 2016 hade 12 560 ärenden öppnats och 2017 13 991 ärenden.

Majoriteten, 73 procent, av tillsynsärendena har påbörjats via inkomna anmälningar, vilket är en minskning från 84 procent för år 2017. 184 kommuner svarar att de har öppnat egeninitierade ärenden under 2018. Under 2015 var det 137 kommuner som tagit eget initiativ till tillsynsärenden, 2016 135 kommuner och år 2017 144 kommuner.

Antal tillsynsänden som påbörjats/öppnats under 2018 fördelat på inkomna respektive egeninitierade. Källa: Kommunernas svar på Boverkets plan-, bygg- och tillsynsenkät 2018. Klicka på bilden för att se den i större format. Illustration: Boverket

Antalet öppna ärenden ökar

I brist på resurser riskerar tillsynsänden att hamna på hög. Jämfört med för fem år sedan har antalet oavslutade tillsynsänden nästan dubblats. I slutet av 2018 fanns 23 912 öppna ärenden. 2014 uppgav kommunerna att de hade 12 511 öppna tillsynsänden vid utgången av året, motsvarande siffra för 2015 var 16 631, år 2016, 16 952 stycken och 2017 fanns 20 572 öppna ärenden.

Vissa av kommunerna har lämnat kommentarer när det gäller ineliggande ärenden. I flera kommuner har tillsynsarbetet nedprioriterats till förmån till lov- och anmälsänden. Ett par kommuner uppger att det finns en "handläggningsskuld" då det till exempel blivit ett glapp mellan handläggarna i samband med rekrytering. Några framför att tillsynsänden tar lång tid att handlägga, så att ärendena inte hinner avslutas i samma takt som de kommer in till byggnadsnämnden.

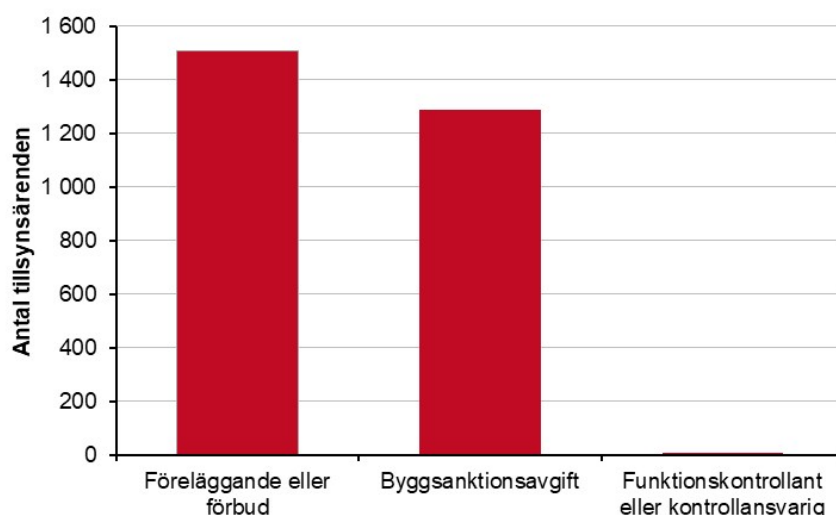
Antalet ärenden som resulterar i ingripande eller sanktionsavgift har ökat lite

Det totala antalet ingripandebeslut, oavsett sanktion, har ökat en aning jämfört de senaste fyra åren. 2018 utfärdades 2 806 beslut om ingripande. 2014 uppgav kommunerna att de fattat 2 162 beslut om ingripande, motsvarande siffra för 2015 var 2 252 och för 2016 var det 2 219 stycken och 2017 fattades 2 292 beslut om ingripande. Under 2018 fattades 4 152 beslut om att inte ingripa jämfört med 3 258 beslut år 2017.

Antalet beslut avseende föreläggande eller förbud var 1 509 år 2018, 1 109 stycken år 2017 och 1 207 stycken 2016.

Antalet beslut om byggsanktionsavgift har ökat något de senaste fyra åren. 2018 togs 1 289 beslut om byggsanktionsavgift. 2014 uppgav kommunerna att de hade fattat 812 beslut om byggsanktionsavgift, motsvarande siffra för 2015 var 1 154 stycken och 2016 994 beslut.

Endast 8 tillsynsärenden har handlat om ingripanden mot funktionskontrollanter eller kontrollansvariga enligt de svarande kommunerna 2018.

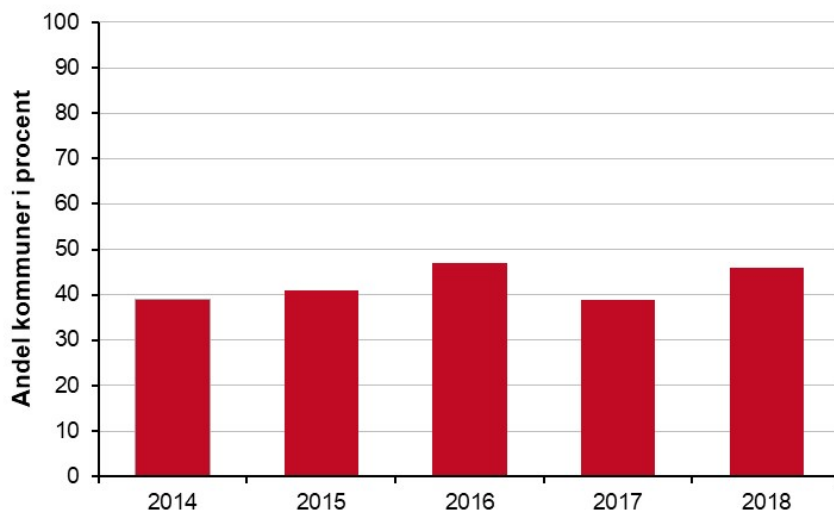
Antal tillsynsärenden som resulterat i tillsynsningripanden per kategori. Källa: Kommunernas svar på Boverkets plan-, bygg- och tillsynsenkät 2017. Klicka på bilden för att se den i större format. Illustration: Boverket

Fortsatt lågt antal ingripanden med anledning av bygglovsbefriade åtgärder

Antalet tillsynsningripanden på grund av uteblivna anmälningar för bygglovsbefriade åtgärder enligt 9 kap 4 a-c §§ PBL är lågt i jämförelse med det totala antalet anmälningar som inkom under 2018 för sådana åtgärder. Även här redovisas ett ökat antal tillsynsärenden, men från en låg nivå. För 2018 hanterades 205 tillsynsärenden av totalt 10 043 ärenden, 2017 120 tillsynsärenden av totalt 11 510 bygglovsbefriade åtgärder, 2016 var det 120 tillsynsärenden av totalt 10 140 anmälsärenden och 2015 var siffrorna 93 av 13 426 ärenden.

Behovsbedömning och planering av tillsynsarbetet är oförändrat

För 2018 uppger 119 kommuner av 256, 46 procent, att de har gjort en behovsbedömning och planering för byggnadsnämndens tillsyn. Detta visar på en stagnation jämfört med de fyra senaste åren, då 39-47 procent av kommunerna hade gjort denna en sådan planering.

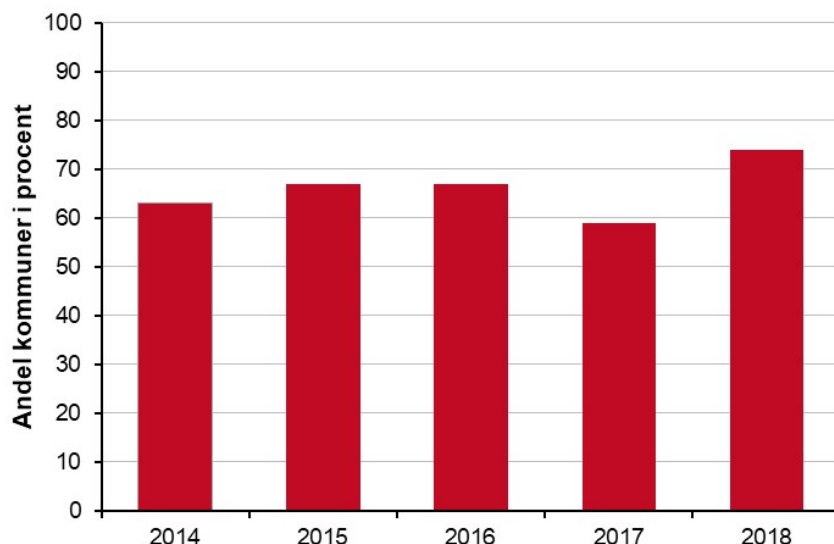
Andel kommuner som anger att de gjort en behovsbedömning och planering för byggnadsnämndens tillsyn avseende 2014-2018. Källa: Kommunernas svar på Boverkets plan-, bygg- och tillsynsenkät 2018. Klicka på bilden för att se den i större format. Illustration: Boverket

Sammanlagt för de svarande kommunerna berör tillsynsarbetet 963 tjänstemän, vilka under 2018 lade ned ungefär 456 000 timmar på tillsynen, vilket motsvarar 285 helårstjänster.

Uppföljning och utvärdering av tillsynsarbetet ökar något

Det är ett krav i PBF att kommunerna ska följa upp sitt tillsynsarbete. Något krav för kommunerna att göra en "tillsynsplan" finns däremot inte. Det finns dock kommuner som gör detta ändå eller har sin uppföljning som en del av sin verksamhetsplan eller årsberättelse. Flera kommuner uppger att någon form av tillsynsplanering kommer att göras under 2019. Det finns dock kommuner som uppger att tillsynsarbetet är nedprioriterat och att resurser saknas.

Andelen kommuner som anger att de följer upp tillsynsarbetet har ökat något jämfört med de senaste åren. År 2018 uppgav 74 procent av de svarande kommunerna att man gör en uppföljning av sitt tillsynsarbete.

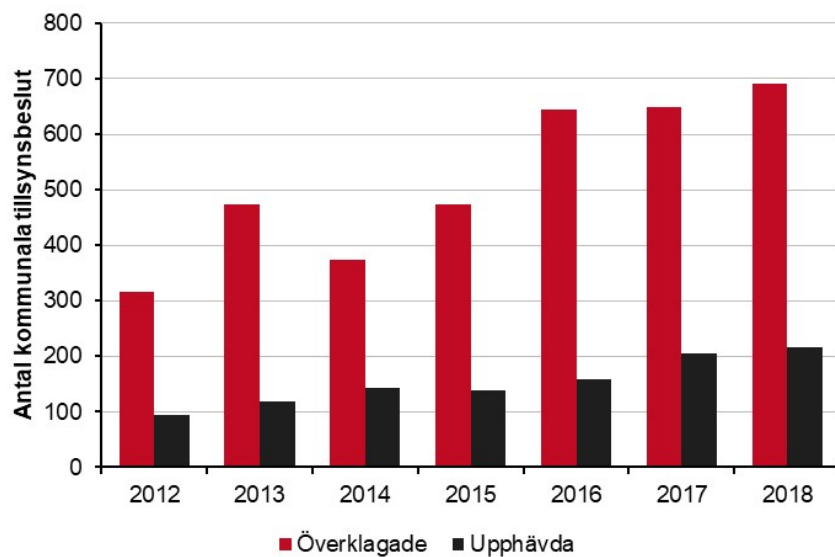

Andel kommuner som uppger att de kommer göra en uppföljning och utvärdering av utförd tillsynsarbete avseende 2014-2018. Källa: Kommunernas svar på Boverkets plan-, bygg- och tillsynsenkät 2018. Klicka på bilden för att se den i större format. Illustration: Boverket

Överklagade kommunala tillsynsbeslut

Under 2018 överklagades totalt 691 kommunala tillsynsbeslut enligt plan- och bygglagen och äldre plan- och bygglagen till länsstyrelserna. Av dessa gällde 259 ärenden förelägganden eller förbud och 223 ärenden avsåg byggsanktionsavgift. Två ärenden handlade om byte av funktionskontrollant eller KA.

I jämförelse med de två senaste åren har antalet överklagade tillsynsbeslut till länsstyrelserna stagnerat. För 2018 upphävdes 31 procent av byggnadsnämndernas tillsynsbeslut. Andelen upphävda tillsynsbeslut har varierat mellan 25 och 32 procent de senaste åren. Av de upphävda besluten gällde 95 ärenden föreläggande eller förbud, 95 byggsanktionsavgift och 8 funktionskontrollant eller KA.

Antal överklagade och upphävda kommunala tillsynsbeslut 2012-2018. Källa: Länsstyrelsernas svar på Boverkets plan- och byggenkät 2018. Klicka på bilden för att se den i större format. Illustration: Boverket

172 tillsynsärenden har enligt länsstyrelserna överklagats vidare till mark- och miljödomstolarna under 2018.

RELATERAD INFORMATION

På Boverket

[Öppna data \[sv/PBL-kunskapsbanken/Allmant-om-PBL/uppfoljning/Statistik/oppna-data/\]](#)

På andra webbplatser

[Plan - och bygglag \(2010:900\) på Sveriges riksdags webbplats \[http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Plan--och-bygglag-2010900_sfs-2010-900/?bet=2010:900\]](#)

[Plan - och byggförordning \(2011:338\) på Sveriges riksdags webbplats \[http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Plan--och-byggforordning-2011_sfs-2011-338/?bet=2011:338\]](#)

Riktlinjer för markanvisning

Sedan 1 januari 2015 ska kommuner som använder sig av markanvisning anta riktlinjer för markanvisningar. För varje år som går tar fler och fler kommuner fram riktlinjer. De flesta kommuner anser att riktlinjerna har lett till en tydligare markanvisningsprocess men även att kommunens krav i markanvisningarna tydliggörs. Många kommuner har även märkt att andelen tävlingar har ökat och direktanvisningarna minskat.

Även 2018 ökade antagandet av riktlinjer

Totalt har 251 kommuner svarat på frågan om markanvisningar används i deras kommun. Av dessa säger 169 kommuner att de använder sig av markanvisning. Det är bara de kommuner som använder sig av markanvisning som är skyldiga att ta fram riktlinjer. Av de 169 kommuner som säger sig använda markanvisning har 143 angett att de har tagit fram riktlinjer. Det innebär att 85 procent av de kommuner som ska ta fram riktlinjer har gjort det. Detta är en ökning med 6 procent sedan uppföljningen 2017.

Ett gediget arbete som har gett resultat

När kommunerna har tagit fram riktlinjerna uppger flera att det främst inneburit att formalisera ett befintligt arbetssätt. Några säger att framtagandet varit krävande och att riktlinjerna inte gett något mervärde. Det stora flertalet uppskattar dock den process som krävts för att ta fram riktlinjerna. Det har visserligen ofta varit ett omfattande och komplext arbete men där olika delar av kommunen har varit tvungna att gå igenom sina processer för att skapa ett enhetligt arbetssätt och samtidigt fått en ökad kunskap om vad som kan och får avtalas om, prissättning, villkor i avtal och så vidare. Arbetet har skapat en tydlighet såväl internt som externt för vilka villkor som gäller för markanvisningar. Några kommuner har även haft med byggherrarna i framtagandet av riktlinjerna vilket uppskattats av båda kommunen och byggherrarna.

Flera kommuner har använt material från SKR när de tagit fram sina riktlinjer. De flesta har även tittat på andra kommuners riktlinjer men där har man ofta konstaterat att förutsättningarna skiljer sig mycket mellan kommunerna och att det är svårt att använda en annan kommuns mall, riktlinjerna måste anpassas till den egna kommunens förhållanden. Det konstateras även att riktlinjerna behöver hållas ganska generella för att fungera för de olika markanvisningsfallen som kan uppstå.

Politiskt beslut är viktigt

Genom att kommunen tar politisk ställning till vilket arbetssätt som ska tillämpas och vilka principer de har för markanvisningar får tjänstemännen stöd i sin handläggning.

Av svaren kan konstateras att tjänstemännen uppskattar att det finns ett politiskt beslut om riktlinjerna. Genom framtagandet av riktlinjerna har tjänstemännen kunnat förankra och få stöd för sitt arbetssätt hos politiken. Politikerna har även tvingats vara tydliga i att visa sina ambitioner för markanvisningarna och vilka förväntningar kommunen har på byggherrarna.

Genom att kommunen redan i förväg redogjort för hur de ställer sig i olika frågor uppfattar tjänstemännen att deras arbete har underlättats då det finns ett stöd i diskussionerna med byggherrarna. Några kommuner uppger att de fått positiva reaktioner från byggherrarna och att det nu även är tydligt för byggherrarna hur kommunen arbetar och vad kommunen anser är viktigt.

Riktlinjerna behöver uppdateras kontinuerligt

Flera kommuner arbetar nu om sina riktlinjer. En del på grund av att man märkte att de första antagna riktlinjerna inte var tillräckliga och att de nu, med några års erfarenhet, behöver arbetas om. Andra ändrar sina riktlinjer för att arbeta in till exempel medfinansieringsersättning eller miljökriterier. Flera kommuner påpekar att riktlinjerna behöver arbetas om relativt ofta.

Riktlinjerna har påverkat genomförandet av markanvisningar

På frågan om de antagna riktlinjerna har påverkat genomförandet av markanvisningar så menar de flesta av kommunerna att de faktiskt har gjort det. Den främsta påverkan som kommunerna nämner är att processerna och kraven blivit tydliga såväl internt i kommunen som ut emot byggherrarna.

De interna handläggningsrutinerna och processerna har blivit tydligare, mer förutsägbara och transparenta. Man uppfattar att man har fått en helhetssyn på hela genomförandeprocessen. Någon kommun påpekar att arbetet med riktlinjerna till markanvisningar dessutom har lett till ett ökat intresse för att använda markanvisningarna som ett instrument för att nå kommunala mål i samhällsplaneringen. Genom riktlinjerna har kommunen fått ett verktyg som gör det tydligare för kommunen att avgöra när det är lämpligt med markanvisning och när det passar mindre bra. Tydliga interna processer har även lett till att det blir enklare att förklara för byggherrarna hur markanvisningsprocessen går till.

Ett par kommuner påpekar att genom att processen formaliserats har den även kommit att ta mer tid och minskat förhandlingsutrymmet, något som dock inte enbart ses som negativt.

Flera kommuner anger att riktlinjerna har lett till en ökad likabehandling eftersom riktlinjerna utgör ett underlag som gör att markanvisningar kan hanteras likartat och rättvist. Någon kommun menar att riktlinjerna lett till fler markanvisningar och till fler byggherrar. Många kommuner uppger även att riktlinjerna har lett till färre direktanvisningar och fler tävlingar. Några kommuner hämtar kriterier till tävlingarna från riktlinjerna.

RELATERAD INFORMATION

På Boverket

[Öppna data \[sv/PBL-kunskapsbanken/Allmant-om-PBL/uppfoljning/Statistik/oppna-data/\]](#)

På andra webbplatser

[Plan- och bygglag \(2010:900\) på Sveriges riksdags webbplats](#)

[\[http://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfatningssamling/plan--och-bygglag-2010900_sfs-2010-900\]](http://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfatningssamling/plan--och-bygglag-2010900_sfs-2010-900)

[Plan- och byggförordning \(2011:338\) på Sveriges riksdags](#)

[webbplats \[http://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfatningssamling/plan--och-byggforordning-2011338_sfs-2011-338\]](http://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfatningssamling/plan--och-byggforordning-2011338_sfs-2011-338)

En samlad strategi för arkitektur

Boverket har i 2018 års plan- och byggenkät frågat om kommunen har en samlad strategi för arkitektur och om den i så fall är en del av översiktsplanen. En liknande fråga ställdes i 2017 års plan- och byggenkät och en jämförelse visar att situationen är i stort sett oförändrad.

Många saknar fortfarande en strategi

Knappt åttio procent av kommunerna som svarade på frågan (200 av 252 stycken) anser att de inte har någon samlad strategi för arkitektur. Endast 24 kommuner anger att de har en arkitekturstrategi som en del av översiktsplanen, medan 28 kommuner har strategin i annan typ av dokument. Antalen i de olika kategorierna överensstämmer i stort sett med fjolårets svar på frågan.

Förra året var det stor variation på de dokument som angavs som strategi i de fall strategin inte var en del av översiktsplanen. Kommunerna angav bland annat: Byggnadsordning, Centrumprogram, Arkitekturpolitiskt program, Gestaltningpolicy, Stadsmiljöprogram, Stadsbyggnads- och kulturmiljöprogram, Bygga på landsbygden och i byar, Gestaltningprogram och Handlingsplan för stadens byggande. I årets svar har motsvarande dokument i högre utstäckning namn som: Arkitekturpolicy, Gestaltningprogram och Kulturmiljöprogram. Framförallt anger fler än förra året att de har dokument med namn som Arkitekturpolicy eller Arkitekturprogram och som inte är del av översiktsplanen.

RELATERAD INFORMATION

På Boverket

[Öppna data \[/sv/PBL-kunskapsbanken/Allmant-om-PBL/uppfoljning/Statistik/oppna-data/\]](#)

På andra webbplatser

[Plan- och bygglag \(2010:900\) på Sveriges riksdags webbplats](#)

[\[http://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfatningssamling/plan--och-bygglag-2010900_sfs-2010-900/\]](http://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfatningssamling/plan--och-bygglag-2010900_sfs-2010-900/)

[Plan- och byggförordning \(2011:338\) på Sveriges riksdags](#)

[webbplats \[http://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfatningssamling/plan--och-byggforordning-2011338_sfs-2011-338/\]](#)

Öppna data

Här kan du ta del av öppna data för hur plan- och bygglagstiftningen tillämpats de senaste åren. Dataunderlaget är hämtat från de plan- och byggenkäter som besvarats av länsstyrelser och kommuner samt årets separata enkät som mark- och miljödomstolarna samt mark- och miljööverdomstolen har besvarat.

Här finns dataunderlag till den statistik med tillhörande diagram och kartor som redovisats för uppföljningen av plan- och bygglagstiftningens tillämpning under 2013-2018. Underlaget är uppdelat i kategorierna översiktsplanering, detaljplanering, lov och byggande samt tillsyn. De nedladdningsbara filerna är uppdelade efter svar från respektive enkät och sorterad på läns- eller kommunnivå.

Dataunderlaget består av insamlat material från länsstyrelser och kommuner via Boverkets plan- och byggenkäter där frågor om planering, lov och byggande och tillsyn besvarats. Underlaget består också av material från mark- och miljödomstolarna samt mark- och miljööverdomstolen.

Svarsfrekvensen varierar mellan åren, vilket gör att det finns en viss osäkerhet i materialet. Statistiken ger dock en indikation på den utveckling som skett under åren.

Du får kopiera och distribuera våra öppna data samt göra bearbetningar. Ange Boverket och aktuell enkät med årtal som källa.

Öppna data översiktsplanering

[Plan- och byggenkäten översiktsplanering 2018](#)

[Plan- och byggenkäten översiktsplanering 2017](#)

[Plan- och byggenkäten översiktsplanering 2016](#)

[Plan- och byggenkäten översiktsplanering 2015](#)

[Plan- och byggenkäten översiktsplanering 2014](#)

[Plan- och byggenkäten översiktsplanering 2013](#)

Öppna data detaljplanering

[Plan- och byggenkäten detaljplanering 2018](#)

[Plan- och byggenkäten detaljplanering 2017](#)

[Plan- och byggenkäten detaljplanering 2016](#)

[Plan- och byggenkäten detaljplanering 2015](#)

[Plan- och byggenkäten detaljplanering 2014](#)

[Plan- och byggenkäten detaljplanering 2013](#)

[Länsstyrelsens handläggningstider 2013](#)

Öppna data lov och byggande

[Plan- och byggenkäten lov och byggande 2018](#)

[Plan- och byggenkäten lov och byggande 2017](#)

[Plan- och byggenkäten lov och byggande 2016](#)

[Plan- och byggenkäten lov och byggande 2015](#)

[Plan- och byggenkäten lov och byggande 2014](#)

[Plan- och byggenkäten lov och byggande 2013](#)

[Länsstyrelsens handläggningstider 2013](#)

Öppna data tillsyn

[Plan- och byggenkäten tillsyn 2018](#)

[Plan- och byggenkäten tillsyn 2017](#)

[Plan- och byggenkäten tillsyn 2016](#)

[Plan- och byggenkäten tillsyn 2015](#)

[Plan- och byggenkäten tillsyn 2014](#)

[Plan- och byggenkäten tillsyn 2013](#)

[Länsstyrelsens tillsynsenkät 2013](#)

Öppna data temadelar

[Plan- och byggenkäten tema artskydd 2018](#)

[Plan- och byggenkäten tema strandskydd och LIS 2015.xlsx](#)

[Plan- och byggenkäten tema strandskydd och LIS 2014.xlsx](#)

RELATERAD INFORMATION

PBL Kunskapsbanken

På PBL Kunskapsbanken kan du hitta mer utförlig information om Boverkets uppföljning.

[Uppföljning av Plan- och bygglagens tillämning //sv/PBL-kunskapsbanken/Allmant-om-PBL/uppfoljning/](https://www.boverket.se/sv/PBL-kunskapsbanken/Allmant-om-PBL/uppfoljning/)

På andra webbplatser

[Plan- och bygglag \(2010:900\) på Sveriges riksdags webbplats](http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Plan--och-bygglag-2010900_sfs-2010-900/?bet=2010:900)

[\[http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-](http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Plan--och-bygglag-2010900_sfs-2010-900/?bet=2010:900)

[Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Plan--och-bygglag-2010900_sfs-2010-](http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Plan--och-bygglag-2010900_sfs-2010-900/?bet=2010:900)

[900/?bet=2010:900\]](http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Plan--och-bygglag-2010900_sfs-2010-900/?bet=2010:900)

[Plan- och byggförordning \(2011:338\) på Sveriges riksdags](http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Plan--och-bygglag-2010900_sfs-2010-900/?bet=2010:900)

[webbplats \[http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-](http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Plan--och-bygglag-2010900_sfs-2010-900/?bet=2010:900)

[Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Plan--och-bygglag-2010900_sfs-](http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Plan--och-bygglag-2010900_sfs-2010-900/?bet=2010:900)

[2011-338/?bet=2011:338\]](http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Plan--och-bygglag-2010900_sfs-2010-900/?bet=2010:900)

Uppföljningsteman

Varje år får länsstyrelserna ett antal temaområden att följa upp som pekats ut av regeringen i länsstyrelsernas regleringsbrev. Dessa teman rapporteras in till Boverket i samband med uppföljningen av plan- och bygglagstiftningens tillämpning. Här presenteras Boverkets sammanställning av länsstyrelsernas återrapporering. I år har Boverket fått ytterligare ett tema att följa upp vilket även det redovisas här.

Temaområdena pekas ut i länsstyrelsernas regleringsbrev för 2018, uppdrag 44 och 45. Enligt uppdragen ska länsstyrelserna i samband med uppföljningen 2018 redovisa kommunernas tillämpning av bestämmelsen om skyldigheten att ta hänsyn till behovet av elektronisk kommunikation i översikts- och detaljplanarbetet. Dessutom ska länsstyrelserna följa upp och redovisa hur kommunerna tillämpar kravet på att en byggnad ska ha en god form-, färg- och materialverkan. Länsstyrelserna har vidare haft i uppdrag att följa upp och redovisa hur bestämmelserna i PBF (3 kap. 27–29 §§ plan- och byggförordningen) med avseende på vissa undantag från de ordinarie utformnings- och egenskapskraven för så kallade tillfälliga anläggningsboenden, samt Boverkets föreskrifter och allmänna råd i anslutning till dessa (BFS 2016:5), tillämpas av kommunerna. Dessutom har Boverket fått i uppdrag att i samband med uppföljningen av PBL redovisa kommunernas tillämpning av artskyddsförordningen (2007:845) inom ramen för detaljplaneprocessen.

Här presenteras Boverkets sammanställning av länsstyrelsernas svar på de olika temadelarna. Sammanställningen bygger på svar från plan- och byggenkäten som besvarats av samtliga länsstyrelser samt de rapporter som tagits fram av länsstyrelserna. Även Boverkets uppdrag om artskyddsförordningen presenteras här.

Osäkerheter i underlaget

För 2018 har alla 21 länsstyrelser besvarat enkäterna. Värmland har dock inte svarat på uppdrag 44. Trots att alla länsstyrelserna lämnat in svar, har Boverket uppmärksammat en del brister i underlaget kring länsstyrelsernas kodning av sina ärenden och kommunernas svar. Detta gör att statistiken bör ses som en indikation på den utveckling som skett under året. Det är 250 av de 290 kommunerna som har besvarat minst en av frågorna om artskyddsförordningen. Det gör att vi inte kan få en heltäckande bild av hur artskyddsförordningen efterföljs i kommunerna. Ett utvecklingsarbete pågår på Boverket för att förbättra och göra uppföljningen mer tillförlitlig inför nästa rapportering.

RELATERAD INFORMATION

På Boverket

[Öppna data \[sv/PBL-kunskapsbanken/Allmant-om-PBL/uppfoljning/Statistik/oppna-data/\]](#)

På andra webbplatser

[Plan- och bygglag \(2010:900\) på Sveriges riksdags webbplats \[http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Plan--och-bygglag-2010900_sfs-2010-900/?bet=2010:900\]](#)

[Plan- och byggförordning \(2011:338\) på Sveriges riksdags webbplats \[http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Plan--och-byggforordning-2011_sfs-2011-338/?bet=2011:338\]](#)

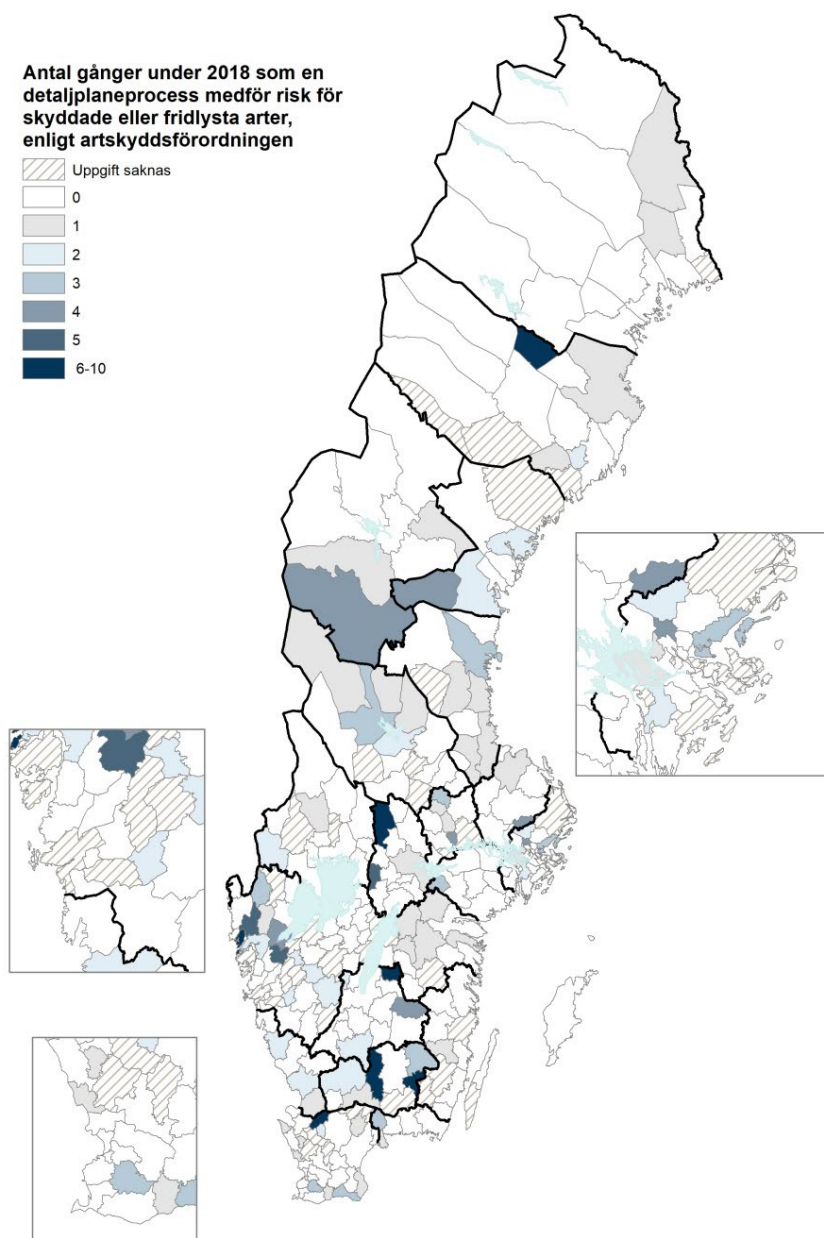
[Boverkets regleringsbrev 2018 \[https://www.esv.se/statsliggaren/regleringsbrev/?RBID=19049\]](#)

[Länsstyrelsernas regleringsbrev 2018 \[https://www.esv.se/statsliggaren/regleringsbrev/?RBID=18696\]](#)

Tema hantering av artskydd i detaljplaner

I regleringsbrevet för 2018 fick Boverket i uppdrag att i samband med uppföljningen av PBL redovisa kommunernas tillämpning av artskyddsförordningen (2007:845) inom ramen för detaljplaneprocessen. Kommunerna har ett stort ansvar inom arbetet med artskyddsfrågor. Ändrad markanvändning kan medföra en påverkan på fridlysta arter varför artskyddsfrågor behöver utredas i detaljplaneprocesser. Boverkets sammanställning av rapporteringen visar att det finns stora skillnader mellan kommunerna och mellan länen avseende hur artskyddsfrågor hanteras. Rutinerna är otydliga när det gäller vilka underlag som behövs och i vilka fall en dispens från artskyddsförordningen krävs, samt hur och när en sådan söks. Dessa brister kan medföra att detaljplaneprocesser drar ut på tiden, att detaljplaner behöver stoppas eller upphävas, eller att de blir ogenomförbara.

Under 2018 konstaterades i 86 av de 248 svarande kommunerna att en eller flera detaljplaner riskerade negativ påverkan på arter som enligt artskyddsförordningen är fridlysta. Sammanlagt bedömdes i drygt 200 detaljplaner att de kan medföra risker för fridlysta arter. Risken att detaljplaner berör artskydd är större i de sydliga länen än de norra länen, se kartan nedan.

Antal gånger under 2018 som en detaljplaneprocess medför risk för arter som är skyddade eller fridlysta enligt artskyddsförordningen. Källa: Kommunernas svar på Boverkets plan- och byggenkät 2018. Klicka på kartan för att se den i större format. Illustration: Boverket

Skedet där en möjlig påverkan på fridlysta arter upptäcks

I knappt hälften av alla fall konstaterades redan i inledande skedet att planen riskerade att påverka fridlysta arter. I inledande skede kan till exempel vara i samband med undersökningen om detaljplanen kan antas medföra en betydande miljöpåverkan eller i samband med planbesked. För relativt många planer framkom risken under samrådsskedet eller granskningsskedet. I övriga fall framkom det under detaljplanarbetet, oftast i samband med naturinventeringar. I två fall konstaterades en risk för skyddade arter först vid

ett överklagande av en redan antagen plan och i ett annat fall först efter att detaljplanen hade vunnit laga kraft. En av kommunerna ser en ökad tendens att sakägare anmäler/upptäcker skyddade arter under planprocessen.

I tabellen nedan kan man se i vilket skede det konstaterades att detaljplanen medför risk för arter som är skyddade eller fridlysta enligt artskyddsförordningen.

Inledande skede	Samrådsskede	Granskningsskede	Övriga fall
47 %	35 %	10 %	10 %

Artskyddets konsekvenser för detaljplanläggningen

Samtidigt som 1 553 detaljplaner antogs under 2018 var det mindre än en procent som fick stoppas eller upphävas till följd av artskyddsförordningen. I vanliga fall, det vill säga i knappt hälften av alla planer som riskerade att påverka fridlysta arter, kunde problemen med artskyddet lösas genom alternativa lokaliseringar eller planbestämmelser, till exempel utpekandet av naturmark på allmän plats eller ändring av planavgränsningen. I 20 fall ansöktes om artskyddsdispens och för året 2018 finns inga rapporter från kommunerna om nekad artskyddsdispens. I två fall genomfördes kompensationsåtgärder för att hantera artskyddet. I tre av fallen stoppades planläggningen och tre detaljplaner upphävdes på grund av deras påverkan på fridlysta arter.

Rutiner för att ta hand om artskyddsfrågorna

Var femte kommun saknar tydliga rutiner eller arbetssätt och i de övriga kommunerna finns olika rutiner för att undersöka om en detaljplan riskerar att påverka fridlysta arter. I många kommuner sker en första bedömning av om planen kan antas påverka fridlysta arter i samband med planbeskedet eller undersökningen om planen kan antas medföra betydande miljöpåverkan. Inte alla kommuner har tillgång till intern biologisk kompetens. Bedömningen baseras på data från Artportalen, material från länsstyrelserna eller kommunegna naturvårdsplaner och inventeringar. Några kommuner involverar en extern konsult eller tar kontakt med botaniska, ornitologiska eller naturskydds-föreningar för en första bedömning. I många fall genomförs, för de fall där planen kan antas påverka fridlysta arter, en riktad naturinventering av planområdet. Några kommuner för en dialog med länsstyrelsen för bedömningen om det behövs en naturinventering eller inte. I vissa kommuner väntas synpunkterna från samrådet in innan inventeringar eller andra åtgärder för att skydda fridlysta arter tar vid.

Groddjur, fåglar, kärlväxter och fladdermöss berördes mest

Generellt är alla orkidéer, groddjur, kräldjur, fladdermöss och vilda fåglar fridlysta. Därtill kommer alla arter som skyddas på europeisk nivå enligt art- och habitatdirektivet, och som finns upptagna med N och n i

artskyddsförordningens bilaga 1, och alla växt- och djurarter upptagna i bilaga 2. Se artskyddsförordningen med bilagor i Relaterad information. Olika skyddade artgrupper hanteras olika frekvent i kommunernas detaljplaner. Exempelvis påverkade groddjur detaljplanearbetet i 32 kommuner, fåglar i 27, orkidéer i 18, andra kärlväxter i 24 och fladdermöss i 20 kommuner under år 2018. Övriga artgrupper berördes i mindre omfattning. Totalt rapporterade 82 kommuner om detaljplaner som påverkades, och samma kommun kan ha berörts av olika artgrupper. I tabellen nedan redovisas hur många gånger olika artgrupper berördes.

Artgrupp	Antal kommuner
Svampar	8
Mossor	2
Bräken	2
Lumner	9
Orkidéer	18
Andra kärlväxter	24
Musslor	2
Insekter	15
Fiskar	1
Groddjur	32
Kräldjur	13
Fåglar	27
Fladdermöss	20
Andra däggdjur	5

Länsstyrelsens stöd i artskyddsfrågor efterfrågas

Många kommuner söker dialog med och stöd från Länsstyrelsen i artskyddsfrågor. Hanteringen av artskyddsfrågor anses vara otydlig och en tydligare vägledning efterfrågas. Flera kommuner lyfter problem med otydliga rutiner och krav på underlag i samband med ansökningar om artskyddsdispens. Det framgår inte tydligt när kommunen behöver söka dispens och vilka typer av underlag som behöver ingå i utredningen av bevarandestatus. Flera kommuner anser att handläggningstiden hos Länsstyrelsen är för lång. I kombination med att många naturinventeringar enbart kan genomföras vissa tider på året gör detta att planläggningsprocessen drar ut på tiden.

RELATERAD INFORMATION

På Boverket

[Öppna data \[/sv/PBL-kunskapsbanken/Allmant-om-PBL/uppfoljning/Statistik/oppna-data/\]](#)

På andra webbplatser

[Plan - och bygglag \(2010:900\) på Sveriges riksdags webbplats](#)

[\[http://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfatningssamling/plan--och-bygglag-2010900_sfs-2010-900\]](http://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfatningssamling/plan--och-bygglag-2010900_sfs-2010-900)

[Plan - och byggförordning \(2011:338\) på Sveriges riksdags](#)

[webbplats \[http://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfatningssamling/plan--och-byggforordning-2011338_sfs-2011-338\]](http://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfatningssamling/plan--och-byggforordning-2011338_sfs-2011-338)

[Artskyddsförordning-2007845_sfs-2007-845](#)

[\[http://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfatningssamling/artskyddsforordning-2007845_sfs-2007-845\]](http://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfatningssamling/artskyddsforordning-2007845_sfs-2007-845)

Tema elektronisk kommunikation i planeringen

I regleringsbrevet för 2018 fick länsstyrelserna i uppdrag att rapportera hur kommunerna tar hänsyn till det allmänna intresset elektroniska kommunikationer i översikts- och detaljplanearbetet. Boverkets sammanställning av rapporteringen visar att frågan hanteras på varierad nivå av kommunerna och att det finns en osäkerhet kring hur den kan hanteras mer ingående.

Om länsstyrelsernas uppdrag

Med elektronisk kommunikation avses alla typer av elektroniska kommunikationsnät som telenätet, internet och kabel-TV-nätet. Elektroniska kommunikationer fördes in som allmänt intresse med nya plan- och bygglagen (2010:900) år 2011. Syftet med införandet var att på ett tidigare och bättre sätt samordna frågan med övriga frågor i den fysiska planeringen utifrån vad Bredbandsutredningen (SOU 2008:40) föreslagit. ([jmf prop. 2009/10:170 sid.163-164](#))

I regleringsbrevet för 2018 fick länsstyrelserna i uppdrag att rapportera hur kommunerna tar hänsyn till det allmänna intresset elektroniska kommunikationer i översikts- och detaljplanearbetet enligt 2 kap. 5 § första stycket 3 och 3 kap. 4 § i plan- och bygglagen. 20 av 21 länsstyrelser har återrapporterat till Boverket i rapportform. Länsstyrelserna har valt olika metoder för att besvara regeringsuppdraget varför det inte går att göra någon sammanställning på kommunnivå. De flesta länsstyrelser har utgått från gemensamt framtagna frågor som de ställt till ett urval av sina kommuner. Nedan följer Boverkets sammanställning av länsstyrelsernas rapportering.

Hantering i översiktsplaner

Utifrån länsstyrelsernas rapportering verkar de flesta kommuner behandla elektronisk kommunikation i översiktsplaner som tagits fram efter 2011, även om omfattning, utformning och språkbruk varierar kraftigt. Det är därför svårt att på ett tydligt sätt sammanställa hur tillämpningen sker. Sammanställningen visar dock att bredband, och särskilt fiber, är den fråga inom elektronisk kommunikation som har getts störst utrymme i översiktsplanerna. Det är även vanligt att planerna lyfter olika planeringsaspekter kring lokalisering av telemaster.

Vanligast är att frågan hanteras på en övergripande nivå i översiktsplanen. Det är vanligt att hänvisning görs till antagna bredbandsstrategier i ord, till exempel gällande nationella och regionala mål för bredbandsutbyggnad. Det är däremot ovanligt med konkreta planer eller kartor för att hantera frågan.

Utifrån vad länsstyrelserna rapporterar går det inte att se något mönster när det gäller ålder på översiktsplaner och hur frågan om elektronisk kommunikation hanteras. De översiktsplaner som är nyare har inte en mer utvecklad behandling än de som tagits fram strax efter lagändringen 2011. Det

går inte heller att se att större kommuner behandlar frågan mer utförligt än mindre kommuner. Kommuner som arbetar med att ta fram en ny översiktsplan anger att de kommer att ta hänsyn till elektroniska kommunikationer, men flera kommuner känner en osäkerhet kring hur det ska gå till.

Länsstyrelsernas rapportering är i linje med vad Boverket kunde se i sin kartläggning av digitalisering och ny teknik i översiktsplaner 2017, där 36 översiktsplaner antagna från år 2014 och framåt studerades. Boverkets kartläggning visade att alla studerade kommuner lyfte bredband i någon utsträckning i översiktsplanen och att framtagandet av kommunala bredbandsstrategier var vanligt förekommande. En del kommuner refererade till det nationella målet om ett uppkopplat Sverige och andra kommuner refererade till regionala mål. Trots olika kommunala utgångspunkter så hade alla översiktsplaner den gemensamma nämnaren att de lyfte fiber och/eller bredband. En utvecklad IT-infrastruktur med god uppkoppling ansågs vara nödvändig, framförallt i framtiden, för att kommunernas invånare inte ska hamna i ett digitalt utanförskap och för att de ska kunna ta del av nyttan med digitaliseringen och olika samhällsfunktioner som blir tillgängliga. Det fanns därför ofta en kommunal bredbandsstrategi eller en plan om att ta fram en sådan i översiktsplanerna eller så hänvisade kommunerna till regionala strategier som behandlar uppkoppling. Det nationella målet om bredband i världsklass var vanligt förekommande (sid. 8, 107-108 Smarta städer – en kartläggning av digitalisering och ny teknik i översiktsplaner, Boverket 2017).

Hantering i detaljplaner

Av länsstyrelsernas rapportering framgår att elektronisk kommunikation hanteras i varierad grad i kommunernas detaljplanering. Flera länsstyrelser menar att det normalt sett inte är en fråga som ges någon omfattande behandling av kommunerna. Det verkar saknas ett strukturerat sätt att arbeta med frågan och kunskapsnivån eller intresset för att hantera frågan varierar mellan olika handläggare. Kommunens storlek och läge verkar inte ha någon betydelse för i vilken omfattning frågan hanteras.

I de fall kommunen har en bredbandsstrategi verkar det vara vanligt att den personen är med under detaljplanearbetet och bredbandsfrågan finns på så sätt med under processen. Samråd och samordning sker i övrigt med ledningshavare under planprocessen om det är aktuellt. Det är vanligt att kommunerna använder webbtjänsten Ledningskollen i detaljplanearbetet för att få information om befintliga ledningar inom aktuellt planområde.

Det är vanligt att frågan hanteras i planbeskrivningen som en del av förutsättningarna för detaljplanearbetet, eller för att beskriva vad detaljplanen möjliggör när det gäller utbyggnad av till exempelvis bredband. Många kommuner har en stående rubrik i sin planbeskrivningsmall och därmed hanteras frågan i varje detaljplan.

Länsstyrelsernas rapportering visar att kommunerna använder sig av markreservat för allmännyttiga underjordiska ledningar, betecknat med u på

plankartan, där det behövs. Den formella regleringsmöjligheten verkar därmed vara känd hos kommunerna, men av rapporteringen går det dock inte att utläsa hur vanligt förekommande det är. Däremot är det ingen länsstyrelse som rapporterar att kommunerna använt sig av markreservat för att ett område ska vara tillgängligt för allmännyttiga anläggningar för elektronisk kommunikation annat än ledningar, betecknat med c på plankartan. Anordningar för elektroniska kommunikationsnät för allmänt ändamål är framförallt så kallade bredbandsledningar för vilka en distributör är huvudman. I de flesta fall kan anordningar för elektroniska kommunikationsnät dock rymmas inom bestämmelsen u - underjordiska ledningar.

Länsstyrelsernas slutsatser

Länsstyrelsernas rapportering visar på att kommunen inte känner fullt ansvar för frågan om elektronisk kommunikation i översikts- och detaljplaneringen. Länsstyrelsen i Stockholm konstaterar till exempel att relativt många kommuner anser att det är marknaden som ska styra utvecklingen av digital infrastruktur/elektronisk kommunikation och lösa kommande behov och krav. I den mån kommunen har en roll är det stadsnätsbolaget som ansvarar för frågan.

Den allmänna kunskapen om plan- och bygglagens skrivningar om elektronisk kommunikation i översikts- och detaljplaner kan utifrån länsstyrelsernas rapportering sägas vara låg bland planhandläggare i landets kommuner. Frågan om elektronisk kommunikation har ingen naturlig ingång i planeringsprocessen.

I kommunernas översiktsplaner är det vanligt med allmänna formuleringar hämtade från kommunens bredbandsstrategi eller motsvarande strategidokument. Någon tydlig strategi i översiktsplanerna för hur kommunens riktlinjer rörande digital infrastruktur ska implementeras verkar i många fall saknas. Flera länsstyrelser, bland annat Stockholm och Västernorrland, lyfter att det är en brist att strategierna inte alltid används som planeringsunderlag och att de inte omsätts till riktlinjer i översiktsplanerna. Strategierna riskerar därför att inte bli införlivade i den faktiska markanvändningen.

Det verkar också råda en viss osäkerhet om hur och när kommunen kan och får hantera elektronisk kommunikation i detaljplaneprocessen. Av länsstyrelsernas rapportering framgår dock att kommunerna använder de möjligheter som finns i plan- och bygglagen att styra anläggningen av elektronisk kommunikation via markreservat.

Enligt länsstyrelserna finns en viss efterfrågan hos kommunerna på vägledning och kunskapslyft kring hur elektronisk kommunikation ska hanteras i den fysiska planeringen. Det efterfrågas goda exempel och checklistor kring hur frågan kan hanteras i översikts- och detaljplaneringen. Samtidigt nämner flera kommuner att vägledning inte behövs med hänvisning till att frågan om elektronisk kommunikation är marknadens och dess aktörers ansvar. Länsstyrelsen i Stockholm har nyligen tagit fram en vägledning om hur digital infrastruktur kan inkluderas i den fysiska planeringen (Rapport 2018:27), se mer under Relaterad information.

RELATERAD INFORMATION

På Boverket

[Öppna data \[sv/PBL-kunskapsbanken/Allmant-om-PBL/uppfoljning/Statistik/oppna-data/\]](#)

På andra webbplatser

[Plan - och bygglag \(2010:900\) på Sveriges riksdags webbplats](#)

[\[http://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/plan--och-bygglag-2010900_sfs-2010-900/\]](http://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/plan--och-bygglag-2010900_sfs-2010-900/)

[Plan - och byggförordning \(2011:338\) på Sveriges riksdags](#)

[webbplats \[http://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/plan--och-byggforordning-2011338_sfs-2011-338/\]](#)

[SOU 2008:40 "Bredband till hela landet"](#)

[\[https://www.regeringen.se/49bbb0/contentassets/956d6cad2b1d409da263a157dd187cf2/bredband-till-hela-landet-sou-200840/\]](https://www.regeringen.se/49bbb0/contentassets/956d6cad2b1d409da263a157dd187cf2/bredband-till-hela-landet-sou-200840/)

[Länsstyrelsen i Stockholms rapport 2018:27 "Vägledning digital infrastruktur i den fysiska planeringen"](#)

[\[https://www.lansstyrelsen.se/download/18.299c1cd2167c07c64757c4/1549374654497/Rapport 2018-27 Digital infrastruktur i den fysiska planeringen-v%C3%A4gledning.pdf\]](https://www.lansstyrelsen.se/download/18.299c1cd2167c07c64757c4/1549374654497/Rapport+2018-27+Digital+infrastruktur+i+den+fysiska+planeringen-v%C3%A4gledning.pdf)

Tema god form-, färg- och materialverkan

Länsstyrelserna har genomfört ett uppdrag enligt sina regleringsbrev för 2018 avseende kommunernas tillämpning av plan- och bygglagens krav på att byggnader ska ha en god form-, färg- och materialverkan. Uppdraget är redovisat till Boverket som har sammanställt länsstyrelsernas material.

Om uppdraget

Enligt uppdrag 45 i länsstyrelsernas regleringsbrev för år 2018 ska länsstyrelserna följa upp och redovisa kommunernas tillämpning av plan- och bygglagens utformningskrav god form-, färg- och materialverkan. Det förstås av sammanhanget att det handlar om hur kommunen som myndighet tillämpar kravet främst i ärenden om bygglov, och inte i sin roll som byggherre. Länsstyrelserna har redovisat detta uppdrag till Boverket.

Boverket ska enligt uppdrag 10 i regleringsbrevet för år 2018 sammanställa och redovisa de uppgifter som redovisas av länsstyrelserna i enlighet med uppdraget i länsstyrelsernas regleringsbrev. Länsstyrelsernas redovisning grundar sig på svaren från en enkät som länsstyrelserna har skickat ut till kommunernas byggnadsnämnder.

Boverket har fått in byggnadsnämndernas svar från samtliga 21 länsstyrelser. Från sex länsstyrelser saknas en sammanfattning av svaren. Nedan redovisas Boverkets sammanställning av det material som inkommit.

God form-, färg- och materialverkan

Enligt plan- och bygglagen ska en byggnad ha en god form-, färg- och materialverkan. Kravet gäller vid nybyggnad och ändring av byggnader och i princip även vid åtgärder avseende byggnader som inte kräver bygglov. Kravet är en förutsättning för bygglov och ingår därför i byggnadsnämndens prövning av sådana ärenden men kravet kan även aktualiseras vid startbesked eller tillsynsärenden. Eftersom kravet ställs på byggnader är det i första hand riktat mot den som ska uppföra eller ändra en byggnad, det vill säga byggherren.

Plan- och bygglag (2010:900) 8 kap 1 §

Kravet är inte preciserat i plan- och byggförordningen (2011:338) mer än att det även gäller för de flesta bygglovspliktiga anläggningar samt för bygglovspliktiga skyltar och ljusanordningar. Det finns inga ytterligare föreskrifter eller allmänna råd avseende kravet.

Plan- och byggförordning (2011:338) 3 kap 3 §

Frågorna till kommunernas byggnadsnämnder

De frågor som länsstyrelserna ställt till byggnadsnämnderna avseende kravet

på en god form-, färg- och materialverkan har i huvudsak rört följande.

- Dialog med byggherren
- Hur undantag från krav på bygglov påverkar arbetet
- Förekomsten av lokala vägledningar
- Svårigheter vid tillämpningen
- Rättsfall som hjälp eller försvårande omständighet
- Behovet av vägledning

Dialog med byggherren

Det är stor variation bland byggnadsnämnderna i fråga om när dialog med byggherrar sker om kravet på en god form-, färg- och materialverkan. Flera byggnadsnämnder lyfter fördelarna med tidig dialog för den faktiska prövningen av kravet. Det enskilda bygglovsansökans och nämndens förutsättningar spelar den mest avgörande rollen för möjligheten till en tidig och konstruktiv dialog. I de flesta fall initieras dialog först när bygglovsansökan lämnats in. Men ibland, oftast i större projekt eller där bygglovet har föregåtts av en detaljplaneprocess, förs dialog med byggherren innan ansökan färdigställs och lämnas in. Några anger att stadsarkitekten har till uppgift att föra kontinuerlig dialog med byggherrar via medborgardialoger, samråd, företagsfrukostar etcetera. Det är främst i kommuner med högt byggherstryck som det sker ett förebyggande arbete med organiserad rådgivning och tidig dialog om bland annat kravet på en god form-, färg- och materialverkan.

Hur undantag från krav på bygglov påverkar arbetet

Det är även stor variation bland byggnadsnämnderna i fråga om hur undantagen från krav på bygglov påverkar deras arbete med kravet på en god form-, färg- och materialverkan. Förhållandevis många anger att det inte har någon direkt påverkan samtidigt som andra anser att det medför stor påverkan med efterföljande svårigheter. Det framgår av svaren att det är oklart för en del om kravet på en god form-, färg- och materialverkan överhuvudtaget gäller för en åtgärd som är undantagen från krav på bygglov. Andra lyfter frågan att undantagen gör att prövningen mot kravet på en god form-, färg- och materialverkan skjuts från en förprövning till en prövning i efterhand vid tillsyn, vilket medför svårigheter att bevaka frågan och medför att eventuella ingripanden får ske i efterhand.

Förekomsten av lokala vägledningar

Det stora flertalet byggnadsnämnder har inga lokala vägledningar till byggherrar avseende kravet på en god form-, färg- och materialverkan. Den vägledning som anges är exempelvis gestaltningsprogram som är kopplade till vissa detaljplaner, kulturmiljöprogram och bevarandeprogram. Någon enstaka nämnd anger att det finns en arkitekturpolicy som vägleder.

Svårigheter vid tillämpningen

Byggnadsnämnderna upplever ett flertal svårigheter i sin tillämpning av kravet på en god form-, färg- och materialverkan. Många byggnadsnämnder upplever kravet som subjektivt och främst en fråga om tyckte och smak och framför att kravet inte är så mätbart eller tydligt som till exempel de tekniska kraven. En annan svårighet som lyfts relativt ofta är att byggnadsnämnden kommer in för sent i utformningsprocessen. När bygglovsansökan är inlämnad har byggherren redan fattat ett stort antal beslut angående byggnadens utformning. Det är krävande att ifrågasätta utformningen när byggherren redan bestämt sig.

Andra svårigheter som lyfts av ett flertal byggnadsnämnder är att man saknar eller har brister i kompetens och resurser för att kunna pröva frågan på det sätt man önskar. Några anger som problematiskt att tjänstemän och förtroendevalda har olika syn på och förståelse för kravet. Vissa nämnder tar upp kravets koppling till det allmänna intresset av lämplig utformning med hänsyn till intresset av en god helhetsverkan som en svårighet. Det anses svårt att i det enskilda fallet hitta rätt kravnivå och få det allmänna intresset att väga över det enskilda.

Rättsfall som hjälp eller försvårande omständighet

Flera byggnadsnämnder uppger att det finns rättsfall som försvårar tillämpningen av kravet på en god form-, färg och materialverkan. Här nämns att rättsfallen ofta spretar åt olika håll och i de flesta fall rör det allmänna intresset av en lämplig utformning med hänsyn till intresset av en god helhetsverkan snarare än kravet på en god form-, färg- och materialverkan. Andra byggnadsnämnder uttrycker det som att rättspraxis är svag på området.

Några byggnadsnämnder redovisar egna ärenden som blivit rättsfall och där avgörandena av dessa mål blivit vägledande för nämndens tillämpning av kravet.

Behovet av vägledning

Generellt efterfrågar många byggnadsnämnder mer stöd och vägledning och det är tydligt att det finns ett behov av utbildning och information inom området. Ett flertal vill veta inom vilka rättsliga ramar de kan pröva frågan och även vad som är god utformning. Vissa menar att kravet på god form-, färg- och materialverkan behöver bli tydligare och lättare att förstå, medan andra vill ha tillämpningsexempel och exempel på argumentation som håller i rättslig prövning.

Några byggnadsnämnder ser gärna vägledning kring metodik för bedömningen. Vissa anser att det bör finnas en handbok eller broschyr med bland annat en förklaring av vad kravet innebär. En nämnd föreslår att Boverkets broschyr "Får jag bygga?" kompletteras med ett avsnitt om detta krav.

RELATERAD INFORMATION

På Boverket

[Öppna data \[/sv/PBL-kunskapsbanken/Allmant-om-PBL/uppfoljning/Statistik/oppna-data/\]](#)

På andra webbplatser

[Plan - och bygglag \(2010:900\) på Sveriges riksdags webbplats](#)

[\[http://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfatningssamling/plan--och-bygglag-2010900_sfs-2010-900\]](http://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfatningssamling/plan--och-bygglag-2010900_sfs-2010-900)

[Plan - och byggförordning \(2011:338\) på Sveriges riksdags](#)

[webbplats \[http://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfatningssamling/plan--och-byggforordning-2011338_sfs-2011-338\]](http://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfatningssamling/plan--och-byggforordning-2011338_sfs-2011-338)

Tema uppföljning tillfälliga anläggningsboenden

I regleringsbrevet för 2018 fick länsstyrelserna i uppdrag att följa upp och redovisa hur bestämmelserna i PBF (3 kap. 27–29 §§ plan- och byggförordningen) med avseende på vissa undantag från de ordinarie utformnings- och egenskapskraven för så kallade tillfälliga anläggningsboenden, samt Boverkets föreskrifter och allmänna råd i anslutning till dessa (BFS 2016:5), tillämpas av kommunerna. Boverkets sammanställning av rapporteringen visar att reglerna om tillfälliga anläggningsboenden har tillämpats i begränsad omfattning. De har tillämpats av ett mindre antal byggnadsnämnder. Reglerna bedöms vara ändamålsenligt utformade.

Om uppdraget

Enligt 3 kap. 27–29 §§ plan- och byggförordningen (2011:338), PBF, gäller vissa undantag från de ordinarie utformnings- och egenskapskraven för så kallade tillfälliga anläggningsboenden. I anslutning till dessa bestämmelser har Boverket beslutat om föreskrifter och allmänna råd om anpassningar och avsteg för tillfälliga anläggningsboenden (BFS 2016:5), ATA.

Länsstyrelserna ska följa upp och redovisa hur bestämmelserna i PBF och ATA tillämpas av kommunerna. Den närmare inriktningen av redovisningen ska samordnas mellan länsstyrelserna. Länsstyrelsernas återrapportering ska ske med framtagna former redovisade i återrapporteringskrav 45 b i länsstyrelsernas regleringsbrev för budgetåret 2018 och i dialog med Boverket. Uppdraget ska redovisas till Boverket senast den 31 januari 2019.

Boverket ska redovisa konsekvenserna av införandet av 3 kap. 27–29 §§ plan- och byggförordningen samt analysera och redovisa sin bedömning av om dessa bestämmelser är ändamålsenligt utformade. Analysen ska utgå från länsstyrelsernas redovisning av hur den kommunala tillämpningen ser ut och synpunkter ska inhämtas från Folkhälsomyndigheten.

Detta är Boverkets sammanställning av länens svar på nationell nivå. Här finns också Boverkets redovisning av konsekvenserna av reglernas införande samt en analys och bedömning av om reglerna är ändamålsenligt utformade.

Folkhälsomyndigheten har beretts tillfälle att lämna synpunkter och därvid redogjort för miljöbalkens regler i förhållande till tillfälliga anläggningsboenden. Några särskilda synpunkter på tillämpningen av PBF och ATA har inte lämnats.

Svarsfrekvens

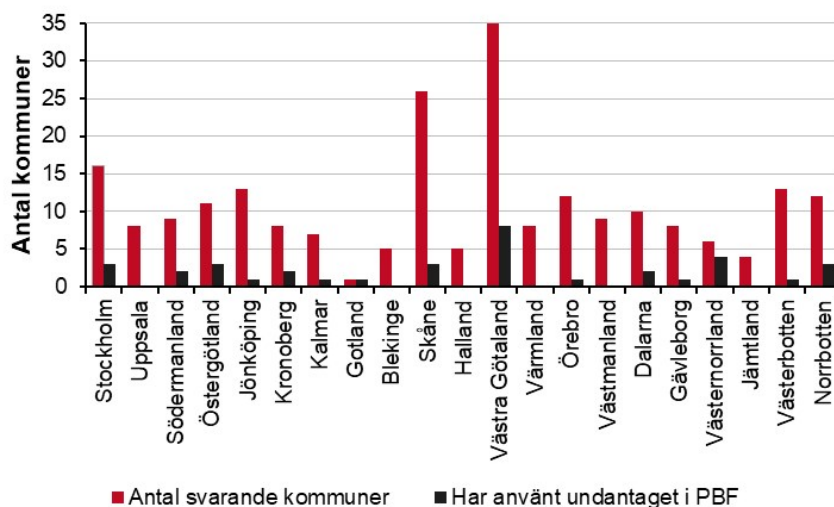
Alla 21 länsstyrelser har svarat på enkäten och rapporterat in sina sammanställningar till Boverket. Svaren omfattar 226 kommuner. Några kommuner har gemensam förvaltning varför en kommun i vissa fall har svarat

för flera kommuners räkning.

Så här många kommuner har tillämpat reglerna

De flesta av de 226 kommuner som har svarat på enkäten har inte tillämpat reglerna om tillfälliga anläggningsboenden. Endast 36 kommuner har angett att de har tillämpat reglerna i PBF. Reglerna i ATA har tillämpats av 27 kommuner.

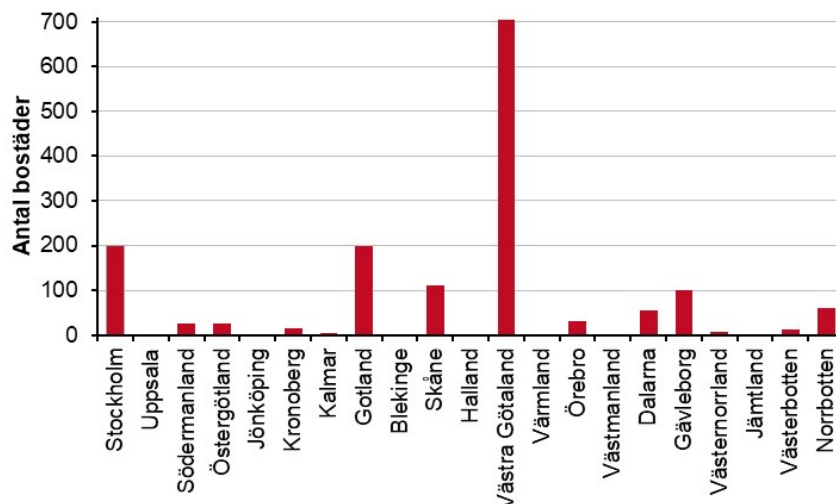
I Västra Götalands län har åtta kommuner tillämpat reglerna och i Västernorrlands län fyra. Inom 13 län har mellan en och tre kommuner tillämpat reglerna. Inom sex av länen har inte någon kommun tillämpat reglerna.

Kommunernas användning av reglerna om tillfälliga anläggningsboenden. Källa: Länsstyrelsernas svar på Boverkets plan- och byggenkät 2018. Klicka på bilden för att se den i större format. Illustration: Boverket

Så här många bostäder har berörts

Sammanlagt har uppskattningsvis cirka 1 600 tillfälliga bostäder berörts av reglerna. Det kan synas få men det är värt att notera att reglerna har tillämpats i ett flertal ärenden.

Antal tillfälliga bostäder som tagits fram enligt reglarna om tillfälliga anläggningsboenden. Källa: Länsstyrelsernas svar på Boverkets plan- och byggenkät 2018. Klicka på bilden för att se den i större format. Illustration: Boverket

Undantag, anpassningar och avsteg som har gjorts

Det krav som det har varit vanligast att medge undantag från, med stöd av PBF, har varit tillgänglighet för personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga, inklusive kravet på hiss. Det har också varit vanligt att medge undantag från kraven på energihushållning och bredbandsanslutning. I några fall har undantag medgetts från kravet på hushållning med vatten och avfall.

Plan- och byggförordning (2011:338) 3 kap 27-29 §§

Möjligheterna till anpassningar och avsteg, med stöd av ATA, har använts inom samtliga sakområden. De mest använda områdena är säkerhet i händelse av brand, tillgänglighet för personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga, skydd med hänsyn till hygien, hälsa och miljö samt säkerhet vid användning. Även de allmänna reglerna om tillämpningsområde med mera har varit till nytta för flera kommuner. Områdena skydd mot buller samt god form, färg och materialverkan har använts i mindre omfattning.

Boverkets föreskrifter och allmänna råd (2016:5) om anpassningar och avsteg för tillfälliga anläggningsboenden - avsnitt 1

Reglernas ändamålsenlighet

De flesta kommuner som har yttrat sig i frågan om reglerna i PBF är ändamålsenligt utformade har svarat ja eller vet inte. Flertalet av dessa har svarat vet inte, vilket innebär att de inte har uttryckt någon uppfattning i frågan. Detta är naturligt då flertalet kommuner inte har använt reglerna.

Det framgår av enkätsvaren att många av de kommuner som anser att reglerna är ändamålsenligt utformade har haft nytta av dem i det praktiska arbetet. En

kommun anger uttryckligen att det var bra att kunna sänka kraven då det underlättade en snabb handläggning.

I samband med att man efterfrågar mer vägledning framgår det också att flera kommuner inte utesluter att reglerna åter kan aktualiseras i framtiden om en liknande situation skulle uppkomma.

Bland de 19 kommuner som har svarat nej på frågan ingår såväl kommuner som har tillämpat reglerna som kommuner som inte har tillämpat reglerna. Skälen är i huvudsak följande.

Flera kommuner ställer sig frågande till reglerna. En kommun går så långt att den anser att de borde avskaffas. Några kommuner anger att reglerna var ändamålsenliga under 2016 men att behovet inte längre kvarstår.

En kommun anger att den civila beredskapen behöver förbättras i stället för att det skapas undantag i regelverket. Kommunen menar att ingen människa – oavsett om de är på flykt eller inte – ska behöva tåla lägre krav än övriga medborgare. Det bör därför, enligt den kommunen, inte vara möjligt att göra undantag från de ordinarie byggreglerna.

En kommun anger att reglerna inte borde vara avgränsade till anläggningsboenden som bedrivs i Migrationsverkets regi utan även vara tillämpliga för anläggningsboenden som bedrivs i kommunens regi.

Kommunernas uppföljning av återgång till ordinarie kravnivå

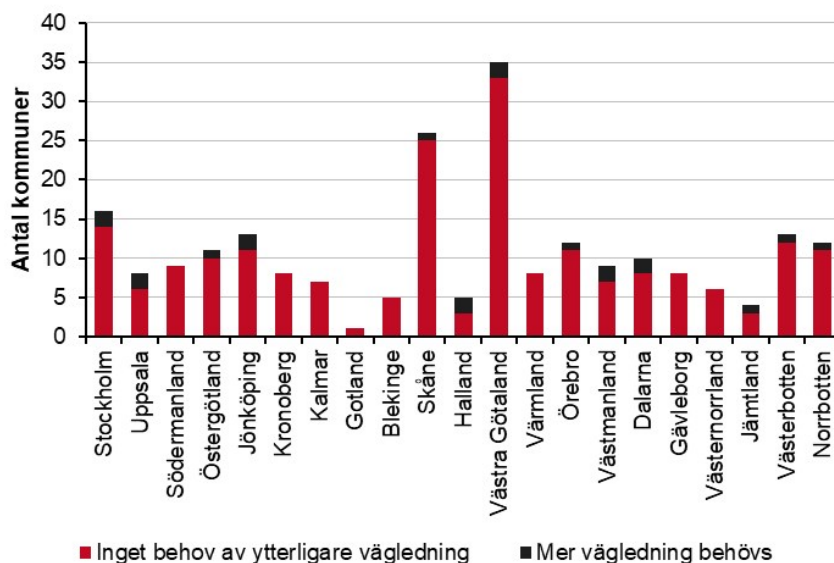
Frågan hur byggnadsnämnden följer upp att byggnaden anpassas till ordinarie krav när det tillfälliga anläggningsboendet upphör har besvarats av 37 kommuner. De flesta av dessa kommuner, 16 stycken, anger att bevakning sker i framtida ärenden om bygglov eller anmälan. Tio kommuner anger att de hanterar detta genom interimistiska beslut eller följer upp på annat sätt. Nio kommuner uppger att ingen uppföljning görs. Två kommuner anger att de bedriver aktiv tillsyn.

Behov av mer vägledning

På frågan om byggnadsnämnden har behov av mer vägledning inom området har 20 kommuner svarat ja. Bland dessa ingår också kommuner som inte själva har tillämpat reglerna.

Många kommuner anger att det är bra med vägledning generellt och att mer vägledning skulle vara en bra beredskap om liknande behov skulle uppkomma i framtiden.

Några kommuner efterlyser tydligare regler och riktlinjer.

Kommunernas behov av ytterligare vägledning om tillfälliga anläggningsboenden. Källa: Länsstyrelsernas svar på Boverkets plan- och byggenkät 2018. Klicka på bilden för att se den i större format. Illustration: Boverket

Övriga kommentarer

En vanlig kommentar är att kommunen inte har några synpunkter då det sällan har varit aktuellt att tillämpa reglerna.

Flera kommuner har angett att regeländringarna kom för sent för att kunna beaktas i tillämpningen.

Några kommuner anger att:

- Det uppkommer problem med hur byggnaderna ska anpassas eller användas efter det att det tillfälliga anläggningsboendet upphör.
- Regeringen borde få större eller mer generella befogenheter när det gäller att skriva regler om olika krissituationer.
- Man har inte behövt använda reglerna då behoven har kunnat tillgodoses i det befintliga beståndet.
- Det har gått för kort tid för att man ska kunna utvärdera reglerna.

Någon kommun anger att det har funnits oro bland kringboende och att man har fått många inkommande frågor om varaktighet med mera.

Boverkets beskrivning av konsekvenserna av reglernas införande

Reglerna har endast tillämpats i ett mindre antal ärenden.

Några särskilda konsekvenser angående påverkan på människors hälsa och säkerhet med mera har, i vart fall i dagsläget, inte kunnat konstateras.

En slutsats som kan dras är att reglerna har bidragit till att underlätta

kommunernas hantering av ärenden om tillfälliga anläggningsboenden, något som flera kommuner har uttryckt uppskattning för.

Boverkets analys och bedömning av om reglerna är ändamålsenligt utformade

Det material som finns att tillgå är begränsat. Endast 36 av de kommuner som har besvarat enkäten har tillämpat reglerna. Det är dock 19 kommuner som anser att reglerna inte är ändamålsenligt utformade.

När det gäller kritiken mot reglernas ändamålsenlighet ger enkätsvaren främst uttryck för att kommunerna anser att reglerna är otydliga och ställer höga krav på att handläggaren ska göra egna bedömningar. Det efterfrågas ytterligare vägledning i praktiska frågeställningar som handläggaren ställs inför i sitt arbete.

Någon kommun har fört fram synpunkten att man inte ska skilja mellan olika människor. Det borde därför över huvud taget inte finnas möjlighet till undantag från reglerna för tillfälliga anläggningsboenden, enligt den kommunen.

I det sammanhanget bör nämnas att regeringen, genom reglernas tillkomst, uppenbart har bedömt att det kan uppkomma situationer då olika intressen behöver vägas mot varandra. I en särskilt ansträngd situation kan intresset av att människor över huvud taget ska kunna erbjudas "tak över huvudet" väga tyngre än behovet av att de tillfälliga anläggningsboendena uppfyller alla delar av regelverket för det ordinarie beståndet. Alternativet kan annars bli att boende helt saknas för en särskilt utsatt grupp av människor. De nu aktuella reglerna är givetvis avsedda att användas endast i undantagsfall, vilket enkätsvaren visar också har skett.

I övrigt har det inte framkommit några särskilda argument mot reglerna som sådana.

Man kan, som vissa kommuner, hävda att den situation som föreligger i Sverige just nu inte motiverar att det finns särskilda regler om tillfälliga anläggningsboenden. Man kan också, som vissa andra kommuner, hävda att det inte är uteslutet att behov kan komma att uppkomma även i framtiden.

Boverket bedömer mot denna bakgrund att reglerna i huvudsak är ändamålsenligt utformade. Boverket har därför inte heller några förslag till förändringar av PBF.

Boverket följer löpande utvecklingen och kan vid behov göra ändringar i ATA. Boverket kan också arbeta med att utveckla sin vägledning på webbsidan PBL kunskapsbanken.

RELATERAD INFORMATION

På Boverket

[Öppna data \[/sv/PBL-kunskapsbanken/Allmant-om-PBL/uppfoljning/Statistik/oppna-data/\]](#)

På andra webbplatser

[Plan - och bygglag \(2010:900\) på Sveriges riksdags webbplats](#)

[\[http://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfatningssamling/plan--och-bygglag-2010900_sfs-2010-900\]](http://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfatningssamling/plan--och-bygglag-2010900_sfs-2010-900)

[Plan - och byggförordning \(2011:338\) på Sveriges riksdags webbplats \[http://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfatningssamling/plan--och-byggforordning-2011338_sfs-2011-338\]](#)

Tidigare uppföljning

Här kan du ta del av tidigare års rapportering kring Boverkets uppföljning av plan- och bygglagen.

Uppföljning av Plan- och bygglagen

Redovisning av tillämpningen av Plan- och bygglagstiftningen 2017

[Ladda ner](#)

Uppföljning av tillsynsarbetet

Uppföljning av plan- och bygglagen 2016 tillsynsarbete

[Ladda ner](#)

Uppföljning plan- och bygglagen 2015 tillsynsarbete

[Ladda ner](#)

Uppföljning plan- och bygglagen 2014 tillsynsarbete

[Ladda ner](#)

Uppföljning plan- och bygglagen 2013 tillsynsarbete

Beskrivning av utveckling under 2013 samt vilka konkreta resultat den lett fram till.

[Ladda ner](#)

Boverkets tillsynsrapport för 2012

Byggnadsnämndstillsyn, länsstyrelsetillsyn och tillsynsvägledning enligt PBL.

[Ladda ner](#)

Plan- och bygglagen i praktiken

Uppföljning av tillämpningen av plan- och bygglagen 2016

[Ladda ner](#)

Uppföljning av tillämpningen av plan- och bygglagen 2015

[Ladda ner](#)

Uppföljning av tillämpningen av plan- och bygglagen för 2014

[Ladda ner här](#)

Uppföljning av tillämpningen av plan- och bygglagen för 2013

[Ladda ner](#)

Plan- och bygglagen i praktiken 2012

Beskrivning av utveckling under 2012 samt vilka konkreta resultat den lett fram till. [Ladda ner](#)

Plan- och bygglagen i praktiken 2011 - spaningar visar på utmaningar och möjligheter

Beskrivning av utveckling under 2011 samt vilka konkreta resultat den lett fram till. [Ladda ner](#)

Uppsiktsrapporter enligt plan- och bygglagen 2008, 2009 och 2010

Boverkets uppsiktsrapport planering och byggande under 2010

Iakttagelser, analyser och förslag inom planering och byggande under 2010. [Ladda ner](#)

Boverkets uppsiktsrapport planering och byggande under 2009

Iakttagelser, analyser och förslag inom planering och byggande under 2009. [Ladda ner](#)

Uppsikt enligt plan- och bygglagen - Utvecklingen i landet inom plan- och byggnadsväsendet år 2008

Iakttagelser, analyser och förslag inom planering och byggande under 2008. [Ladda ner](#)

Uppföljning plan- och bygglagen

Uppföljning plan- och bygglagen 2013

Beskrivning av utveckling under 2013 samt vilka konkreta resultat den lett fram till.

[Ladda ner](#)

Boverkets plan- och byggenkät 2007

Boverkets plan- och byggenkät Länsstyrelsernas redovisning av läget för 2007

Resultatet av 2007 års plan- och byggenkät med uppgifter kring planering och byggande. [Ladda ner](#)

RELATERAD INFORMATION

På andra webbplatser

[Plan- och bygglag \(2010:900\) på Sveriges riksdags webbplats](#)

[\http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-

[Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Plan--och-bygglag-2010900_sfs-2010-900/?bet=2010:900\]](http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Plan--och-bygglag-2010900_sfs-2010-900/?bet=2010:900)

[Plan - och byggförordning \(2011:338\) på Sveriges riksdags](#)

[webbplats \http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-

[Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Plan--och-byggforordning-2011_sfs-2011-338/?bet=2011:338\]](http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Plan--och-byggforordning-2011_sfs-2011-338/?bet=2011:338)